

Др Перо Петровић

РОМАНИЈСКА МУДРОВАЊА

Књига о нама, енергијама и још по нечем

- Док други штеде, ми расипамо
- Сарајевски атентат и романијски мрави
- Ајнаштајн, глупост и лав
- На Марс би они што су «пали с Марса»
- «Смрт» комунизму – слобода примитивизму
- Жена као «машина»
- Поражени, Наивини и Намагарчени Србин
- Срби, Хрвати и једноумље
- Генијалци и интелектуални маргиналци
- Ракија од «жира»

ПРЕДГОВОР

Потреба да пишем и изван стручних тема које су ми специјалност, јавила се 2009. године када сам дошао на идеју да методе техничких наука (теорију сличности и мисаони експеримент) примјеним и на неке друштвене феномене. Имао сам дојам да сам пронашао полугу помоћу које могу подизати „камен“ друштвених феномена и боље сагледавати њихове законитости. Почело је у виду интервјуа у Козарском вијеснику из Приједора гдје сам иначе био члан надзорног одбора у Градској Топлани. Из тог одбора су ме избацили да би могли бацити 17 милиона марака у изградњу Топлане на биомасу уз образложење које је наивни народ са задовољством прихватио. Осим у Козарски, од 2013. почео сам слати и прилоге у београдску Политику, коју иначе редовно пратим и чији ме садржаји инспиришу на писање. Знатан број написаних прилога није објављен, а неке од њих нисам ни слао. Остављани су за мање опасна времена.

Поред интересовања за друштвене теме, читао сам и књиге из психологије. Аксиом (нешто што се не преиспитује) у неким наукама, да је човјек (сви људи) разумно биће у смислу дефиниције зреле личности (особе која све емоције држи под контролом разума и друштвено се одговорно понаша) код мене је изазивала сумњу. Из те сумње настао је чланак „Ајнштајн, глупост и лав“. Оно што су описали други (Големан и сл.) ја сам приказао на инжењерски начин, цртежом. Неспорна је чињеница да је човјек једино интелигентно биће, али и једино чијим појединим припадницима је нешто понекад и небитно за сам живот, важније и од живота. Он је биће које може вјеровати само у оно што му је унијето у меморију. Убрзани технолошки напредак последњих деценија као да је завршио важење оне Будине изјаве „незнање је највеће зло свијета“. Као да би њено мјесто могла заузети тврдња „неразумјевање свијета је велико зло свијета“.

Деформације кроз које је пролазило друштво у коме живим, зорно су се манифестовале кроз судски процес који је вођен против групе инспектора за наркотику ЦЈБ Бањалука. Из садржине чланака које сам писао за себе, очигледно је да сам имао поуздане информанте и да ми је већ тад изгледало, да смо ми народ изведен на пут за незнање. Начин на који је приватизована Бањалучка Топлана, је потврда ранијих сумњи. Већ написаним чланцима Поражени и Наивни се придружио и Намагарчени Србин и осјећај да припадам народу који скоро па безрезервно вјерује власти. Нажалост, Давидово страдање, некадашњи понос припадности властитом народу, почиње да замјењује страх од његове наивности.

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР.....	3
----------------	---

1. Чланци објављени прије 2013. године

1.1. Док други штеде ми расипамо	6
1.2. Одржив развој и тржишна парадигма	9
1.3. Технолошки напредак и економска криза.....	10
1.4. Високо образовање и друштво.....	12
1.5. Узроци и посљедице.....	14
1.6. Физички и друштвени свијет	16

2. Чланци објављени 2013. и 2014. године

2.1. Да ли је рат прљав или глуп	18
2.2. Две деценије заблуда	18
2.3. Научници као навијачи.....	19
2.4. Вапај очајника.....	19
2.5. Европљани с мозгом и „без њега“	20
2.6. Дрон и резон	20
2.7. Сарајевски атентат и романијски мрави	21

3. Чланци објављени 2015. године

3.1. Балканска ресавска школа.....	21
3.2. Поређење наупоредивог.....	22
3.3. Космос је “привид”	22
3.4. У космос по ресурсе?.....	23
3.5. Утицај “граница” у глави на државне границе.....	23
3.6. Будале (бене), дејтон и мангупи.....	24
3.7. Дејтон и мир.....	24
3.8. Демократија и дилетанти.....	25
3.9. Држава и научници	26

4. Чланци објављени 2016. године

4.1. Српски национализам и дилетантизам.....	26
4.2. Поражени Србин	27
4.3. Бугати и богати	28
4.4. Сицилија у Босни	28
4.5. Кругманови “кругови”	28
4.6. Урагани - одговор природе	
4.7. На Марс би они што су “пали с Марса”.....	29
4.8. Ајнштајн, глупост и лав	30

5. Чланци објављени 2017. године

5.1. Његошево “брдо”	32
5.2. “Смрт” комунизму - слобода примитивизму	33

5.3. Карићеве лекције	34
5.4. "Распродата" Србија.....	34
5.5. Класно и национално	35
5.6. Владавина права и социјална правда услови за ЕУ	36
5.7. Грејање и врсте горива.....	36
5.8. Мини-хидроелектране и макси-незнање	37
5.9. Рат и киша	38
5.10. Комунистичко и хашко једноумље	38

6. Чланци објављени 2018. године

6.1. Преваре и митови	39
6.2. Метеоролог и клима	39
6.3. Лисице и демократија	40
6.4. Мудровања после боја.....	40
6.5. Правосудна мудровања	41
6.6. Размишљања: Срби, Хрвати и једноумље.....	42
6.7. Размишљања: Генијалци и интелектуални маргиналци.....	43
6.8. Има ли БиХ право на Суторину	44
6.9. Изузеци и правило.....	44
6.10. Веровање и резоновање.....	45
6.11. Ракија од жира.....	45
6.12. Кукуруз и клековача	46
6.13. Хронологија зла.....	47
6.14. Енергија и ми	48

НЕОБЈАВЉЕНИ ЧЛАНЦИ.....	53
-------------------------	----

7. Необјављени чланци 2014. године

7.1. Да ли би нам нова кумровачка школа „ПРОМЕНИЛА СВЕСТ“	54
7.2. Мудрост и глупост.....	55
7.3. Научници као навијачи.....	56
7.4. Физички и друштвени свет (ОД ТУТАНКАМОНА ДО ДАНАШЊИХ ФАРАОНА).....	58
7.5. Приватни и државни факултети- „платиш више добијеш мање“	59
7.6. Судија и комисија	60
7.7. Све се мења, сем Шешеља	61
7.8. Дилер одузео „невиност“ Сецијалном тужилаштву РС.....	62

8. Необјављени чланци 2015. године

8.1. Дилери-последња линија одбране РС	63
8.2. Академија и Косово.....	64
8.3. Баук искривљене свести.....	65
8.4. Душа или енергија	66
8.5. О филозофији	67
8.6. Капитализам и неједнакости.....	68
8.7. Крузер и Краишници (Зашто се капетану суди за последице, а генералима за	

узрок?)	69
8.8. Сарајево и страхови.....	70
8.9. Верања и заблуде.....	71
8.10. Жена као “машина”.....	72
8.11. Ћевапи и безнађе.....	74
9. Необјављени чланци 2016. године	75
9.1. Од Милоша до Додика	75
9.2. Митови и глупости.....	76
9.3. Партизани, усташе и четници	77
9.4. Укуси или нешто друго.....	78
9.5. Одговор земљаку Суљагићу.....	79
9.6. Велики Тата и правна држава	80
9.7. „Хероји“ новог доба	81
10. Необјављени чланци 2017. године	82
10.1. Хашке и спортске судије.....	82
10.2. Наивни Србин.....	83
10.3. „Паљба“ по генералима српским	84
10.4. Правда, а где је има?.....	85
10.5. Пролетери свих земаља	86
10.6. Живети са заблудама	87
11. Необјављени чланци 2018. године	88
11.1. Интелектуалци као „адвокати“	88
11.2. Бивша Југа и Грделичка клисура.....	89
11.3. НАМАГАРЧЕНИ СРБИН-или „енергија преваре“	90
11.4. Zdrav razum i prekodrinski Srbi.....	92
11.5. Политика и дилетанти.....	93
11.6. Друштво без правде и морала	94
11.7. БОЉИ И ГОРИ.....	96
11.8. „RUŠENJE“ PORUŠENOG	98
11.9. Ракија од жира.....	99

ОБЈАВЉЕНИ ЧЛАНЦИ

ДОК ДРУГИ ШТЕДЕ МИ РАСИПАМО

Трошкови гријања стамбених, али и пословних просторија, једна су од значајнијих ставки, како у кућним буџетима, тако и у фирмама. Но, и поред тога, предузећа која се баве производњом и дистрибуцијом топлотне енергије, суочавају се са ниским степеном наплативости, узрок чега је, добрим дијелом, и цијена гријања. Да ли се, на који начин и колико, може утицати на трошкове гријања, питања су која смо упутили др Пери Петровићу, професору на Машинском факултету у Бањој Луци, на предметима Термодинамика, те Гријање и климатизација. Петровић је и члан Надзорног одбора АД "ТОПЛАНА" Приједор. Пред нову грејну сезону, "Козарски вјесник" је с њим обавио интервју о проблему гријања, не само Приједора, већ и других урбаних средина, прије свега у западном дијелу РС.

КВ: - Професоре Петровићу, шта се изучава на предметима које ви предајете?

П. Петровић: - Термодинамика је наука о енергији, с тим што се топлотна енергија, односно њено претварање у квалитетније видове енергије (рад и електричну енергију) изучава на дијелу техничких факултета. Она се развија посљедњих двјеста година, од када је човек успио да направи машину која може да топлотну енергију претвара у рад или у електричну енергију.

КВ: - Шта су добре, а шта лоше стране тог проналаска?

П. Петровић: - Ако апострофирамо књижевника који је ове машине назвао механичким робовима (мотори у возилима, термоелектране и др.) престала је потреба да знамо којим робовима. Захваљујући превасходно том и другим проналасцима, један западноевропски произвођач хране, почетком прошлог вијека, могао је произвести храну за четири особе, а почетком овог вијека, за 120. Лоше стране тог проналаска су што те машине мали дио од топлотне енергије добијене сагоријевањем фосилних горива, претварају у рад. У почетку око 15, данас до 40 процената.

Овај и други проналасци, довели су до раста урбаних средина, а тиме и до знатног повећања потрошње фосилних горива (угаљ, нафта, гас и сл.)

Просјечан Американац данас троши енергију еквивалентну коришћењу 200 робова и при том окоину оптерећује са 20 тона угљендиоксида годишње.

Цијена нафте на свјетском тржишту, у посљедњих 40 година, порасла је скоро 10 пута, а само за посљедњих 5 година, за 3 пута. Многи

показатељи говоре да је илузорно очекивати битнији пад цијене овог и других енергената.

КВ: - Како се то одражава на пословање топлана?

П. Петровић: - Иако је у претходној Југославији постојала уредба да се не граде нови капацитети свих објеката на течна горива (на то су превасходно утицали економски разлози), на овим просторима то је занемарено.

АД "ТОПЛАНА"

Приједор је, у претходној грејној сезони (када је потрошња мазута, због натпросјечно топле зиме, износила 20% мање од оне за просјечну зиму) пословала без профита. Каква ће бити наредна сезона у коју се улази са цијеном мазута 20% већом од претходне, зависи и од климе наредне зиме.

КВ: - Који су још узроци довели до овог стања?

П. Петровић: - Поред осталог, објекти наших урбаних средина, у периоду интензивне изградње, до средине осамдесетих година, грађени су са слабом термичком изолацијом, због чега термичари у шали кажу да су прављени да грију небо изнад себе. Због тога се за њихово гријање троше знатно веће количине топлотне енергије (по 1м2 површине) него у оним западним земљама, које су знатно раније промијениле прописе о грађењу објеката и извршиле термичку изолацију старих, раније изграђених. Крајем осамдесетих година, у Југославији се трошило три пута више енергије по јединици друштвеног производа, него у развијеним земљама.

Од средине осамдесетих, објекти колективног становања се граде са релативно добром термичком изолацијом зидова. Пословни објекти се данас обично граде са површином стаклених површина изнад препоручене, иако су губици топлоте кроз 1м2 површине прозора са двоструким стаклом, шест пута већи од губитака кроз 1м2 зида са 5 цм стиропора.

КВ: - Шта је требало предузимати у претходном периоду?

П. Петровић: - Изгледа да би одговор могао бити из резимеа мог рада "Рационална потрошња топлотне енергије", написаног 1998. године. У њему пише: " У времену које слиједи, мирнодопске експлоатације индустријских и стамбених објеката, биће неопходно предузети активности у сврху отклањања њихових енергијских недостатака. За достизање постојећег нивоа рационалне потрошње топлотне енергије развијених земаља, неопходна је знатно већа примјена знања."

Изгледа да ми, наведено знање на овим просторима, не знамо користити.

КВ: - Имате ли примјере за то?

П. Петровић: - За гријање градова западног дијела Републике Српске (Бања Лука, Градишка, Приједор) троши се мазут. Ту су и остале релативно велике урбане средине: Дервента, Брод, Дубица, К. Варош, Лакташи, Нови Град, М. Град, Модрича, Србац, Шамац, Шипово и други. Добој и Челинац већ користе угаљ. Ако се зна да се градови ове величи-

не тешко могу гријати без удјела фосилних горива, ми се, изгледа, одређујемо да угаљ којим располажемо (из рудника Станари) користимо за производњу електричне енергије, а да и даље купујемо мазут за рад градских топлана. Цијена по којој РС извози електричну енергију, једнака је цијени топлотне енергије из мазута.

КВ: - Зашто је то битно?

П. Петровић: - Зато што термоелектрана претвара само 40% топлотне енергије у електричну, а остали дио бескорисно одлази у околину. Ако би угаљ користили за гријање, искористили би 80% топлотне енергије. Преведемо ли то на поменуте цијене, изгледало би као да неки производ извозимо по цијени једне марке, а увозимо по цијени од двије марке.

КВ: - Шта би, убудуће, требало радити како би се смањили наведени проблеми?

П. Петровић: - Колико ми је познато, у завршној фази је израда студије развоја енергетике Босне и Херцеговине. Ја се надам да ће она понудити боља рјешења од мојих приједлога. С обзиром да је централно гријање тековина технолошког напретка и потребног нивоа стандарда његових корисника, мислим да би овом проблему требало приступити са знатно већом примјеном знања него у претходном периоду. Превасходно зато што је ниво стандарда његових корисника такав, да су неки почели и да га се од-

ричу (искључују се са система). Удио учешћа фосилних горива, којима ми не располажемо, у системима централних гријања треба смањивати. Неки од градова имају изграђена и постројења за коришћење наших ресурса, али их не користе. Ако се има у виду да, према садашњој цијени мазута, са енергетског аспекта, просушено дрво

вриједи преко 0,25 КМ по килограму и да је онај дио дрвене масе који, засад, не иде у прераду, исплативо транспортovati до 50 км, то је следећи енергент који треба користити. За коришћење овог енергента, развијене су технологије и користе га земље са знатно већим стандардом ста-

новништва од нашег, које њим располажу. Трећи проблем који би требало рјешавати је наведена лоша термичка изолација знатног дијела објеката прикључених на системе централних гријања. Из анализе рађене за Приједор, дошло се до показатеља да се такве инвестиције исплате за период краћи од четири године. Те-

шко да би се у РС нашао неки бољи примјер исплативости. Није ми познато да је нека општина кандидовала овакав програм за средства која су на располагању продајом Телекома. Истовременом производњом електричне и топлотне енергије (постројења у којима се то реализује се зову термоелек-

троне-топлане), знатно више се искориштава топлотна моћ горива, око 80%. То је четврти проблем који треба анализирати.

КВ: - Зашто толико потенцицирате примјену знања?

П. Петровић: - Зато што не видим други начин да се, у наступајућој глобализацији, избегне колонијални

статус. Поодавно су прошла времена када су народи покоравали једни друге, ради нежељених ста-

плаћања дантуса. Образовни систем друштва у коме се довољно не примењује знање, изложен је латентном притиску да се до дипломе дође без адекватног знања. За наведено друштво, нема поузданог суда (оцјене) о квалитету његовог образовног система.

Припремила: С. М

ОДРЖИВ РАЗВОЈ И ТРЖИШНА ПАРАДИГМА

Професоре Петровићу, у претходном интервјуу о феномену економске кризе, навели сте да неолиберални капитализам и технолошки напредак генеришу економску кризу. Да ли се промијенило ваше гледиште на тај феномен?

- До тих показатеља и оцјена, које сте навели, дошао сам примјеном метода техничких наука на друштво (теорије сличности и мисаоних експеримената). У протеклом времену вршена је провјера наведеним методама. Нажалост, ни те провјере, а ни реална стварност, нису оспориле показатеље наведене у претходном интервјуу "Козарском вјеснику".

Шта се подразумева под одрживим развојем, а шта под тржишном парадигмом?

- Одржив развој подразумева кориштење расположивих природних ресурса на начин који садашњим и будућим генерацијама омогућава квалитет живљења, културни и цивилизацијски напредак уз задовољење потреба развоја и заштите животне средине садашњих и будућих генерација.

Под тржишном економијом (парадигмом) тржиште се сматра главним регулатором за промет роба и услуга, односно остваривања човјекских потреба.

Како се развијају ови процеси?

- Од прије двјеста година, када је човјек успио да направи машину која топлотну енергију претвара у рад или у електричну енергију (механичког роба)

непрестано расте потрошња фосилних горива (угаљ, нафта, гас). Захваљујући том и другим проналасцима, долази до енормног пораста продуктивности у свим областима, а нарочито у пољопривреди па, захваљујући томе, на селу данас живи тек половина људске популације. Ови процеси доводе до формирања великих урбаних средина, од којих су неке већ мегаполиси. Тај тренд који траје већ двјеста година, довео је до тога да данас просјечни Американац троши количину енергије еквивалентну коришћењу 200 робова. Са садашњим интензитетом експлоатације, резерве фосилних горива се исцрпљују прије краја

ништву. Радићемо за пуку егзистенцију уз слободно презентовање мишљења.

Јесу ли ова два процеса (одржив развој и тржишна парадигма) оствариви истовремено?

- Ако пођемо од става филозофа да је човјек биће биолошки неопремљено за егзистенцију и да је због тога принуђен да трансформише материју уз кориштење енергије, неоспорно је да су многи процеси, неопходни за његову егзистенцију, нужни. Позовемо ли се на став о одрживом развоју (задовољење потреба садашњих и будућих генерација), у њему би могли наћи мјеру тих процеса.

- Тешко се отети утиску да човјек себе све више доживљава као биће независно од осталог дијела природе и његовог природног станишта (села). Објекти које гради и начин живота који доминира у урбаним срединама, доводи га у позицију да му енергија постаје приближно важна ваздуху, води и храни који су неопходни за нашу егзистенцију. Тиме што је урбана средина већа, његова зависност од енергије се повећава. Нови услови живота су довели до тога да је човјек све мање свјестан љепота и благодети природе, а све више склонији новим производима.

овог вијека. Скоро да је тржиште једини регулатор ових процеса.

Које су посљедице дјеловања тржишта?

Са технолошким напретком и порастом продуктивности долази до пада цијена низа роба, али и зарада запослених, као и успореног раста потреба за радном снагом. Да би компаније опстале на тржишту, а незапослени обезбиједили било какву егзистенцију, за очекивати је да се тренд пада зарада настави. Тиме се неолиберални капитализам, са тржишном логиком, приближава демократском робовлас-

Тржишна логика рабује природне ресурсе без провјерања њихових залиха. У претходно наведеним приступима, ја не видим да су ова два процеса компатибилна, нити да могу довести до истог циља.

Зашто је то тако?

- Можда се одговор дјелимично налази и у образовном систему. Колико се људи данас бави историјом (пређеним путем цивилизације), а колико футурологијом (науком о будућности)? Као да је пут којим смо додје стигли, важнији од оног којим требамо даље.

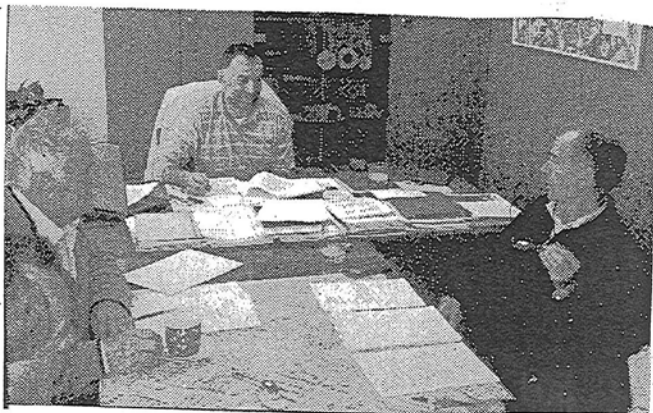
ТЕХНОЛОШКИ НАПРЕДАК И ЕКОНОМСКА КРИЗА

Др Перо Петровић је професор на Машинском факултету у Бањалуци на предметима Термодинамика и Гријање и климатизација. Иако су феномени везани за топлотну енергију његово стручно образовање, праћење феномена најновије економске кризе и евентуалног утицаја технолошког напретка на њу је, како сам каже, неки вид властите интелектуалне рекреације.

Интересовало нас је, могу ли се неке методе истраживања у техничким наукама, на неки начин, инкорпорирати у економске проблеме, како би се овај феномен боље сагледао.

Професоре Петровићу, од када је технолошки напредак почео битно да утиче на развој друштва?

- Последњих двјеста година је период интензивног ширења нових знања. Знање којим је наша цивилизација располагала почетком прошлог вијека, удвостручено је до његове средине, а до следећег удуплавања знања, није више било потребно пола вијека. Једно од открића које је имало огроман утицај на све сфере живота је проналазак топлотне маши-

Професор Петровић (десно) на сједници Надзорног одбора Градске топлане

не, уређаја који топлотну енергију претвара у рад, (мотори у возилима, термоелектране и др.). Захваљујући превасходно томе, као и другим проналасцима, један западноевропски произвођач хране, почетком прошлог вијека, могао је произвести храну за четири особе, а почетком овог вијека за 120.

То, дакако, нису биле и једине промјене?

- Усљед енормног пораста продуктивности у пољопривреди (30 до 40 пута) за задњих 100 година, као и масовне производње моторних возила, сеоско становништво се и могло рапидно смањивати и насељавати урбане средине. Све то доводи до формирања

великих урбаних средина, од којих неке већ називају мегаполисима.

Повећање технолошког напретка, а са њим и продуктивности у свим областима човјекове дјелатности, већ крајем ове деценије, довело је до хиперпродукције производа и апела неких влада свом становништву, да се купује, ради даље производње. Због тога је извоз постао императив економија већине земаља.

Појављује ли се у текућим расправама о економској кризи феномен технолошког напретка?

- У извјештајима са скупова о овом феномену (Давос, Копаоник) и сл. нијам уочио помињање технолошког напретка

као фактора који би на било који начин могао да допринесе кризи. Чак се покушава тражити аналогична са економским кризама из времена нижег нивоа продуктивности, односно времена када је технолошки напредак био далеко иза данашњег. Они који то раде, требало би бар да ту чињеницу помену.

У чему су сличности и разлике феномена у економији и техничким наукама?

- Колико је мени познато, економске теорије (Менгер, Маршал, Лајонел) не заснивају се на егзактним доказима (не исказују се математички дефинисаним законитостима) за разлику од феномена у техничким наукама.

Могу ли се, онда, методе техничких наука примјењивати у друштвеним наукама?

- Мени изгледа да би могле само у мјери како би се одређени феномен боље сагледао. Када су неки феномени у техничким наукама толико сложени да се њихово рјешавање не да егзактно (математички) дефинисати, попут рецимо појединих проблема из простирања топлоте, тада се примјењују експеримен-

тална испитивања на моделу, те помоћу теорије сличности добијени резултати важе и за објекат који, рецимо, може бити знатно већи од модела. Други случај је увођење мисаоног експеримента. За појашњење неког феномена, не врши се експеримент, већ се помоћу замишљеног (а реално могуће остваривог) експеримента боље сагледава одређена законитост или феномен.

Преведите то на феномен економске кризе.

- Ако за модел узмемо друштвену заједницу са преовлађујућим друштвеним системом (нелиберални капитализам) са знатно мањим бројем чланова од уобичајених (колико имају државе) и посматрамо утицај износа примања запослених те увођења високопродуктивних технологија уз задржавање дужине радног времена и сл. долазимо до следећих показатеља: Присвајање дијела зараде упосленика од стране власника средстава за производњу, индиректно доводи до губитка купца, односно до пада продаје производа (криза пласмана). Затим, ако се већим дијелом тих присвојених средстава, преко банака, кредитира

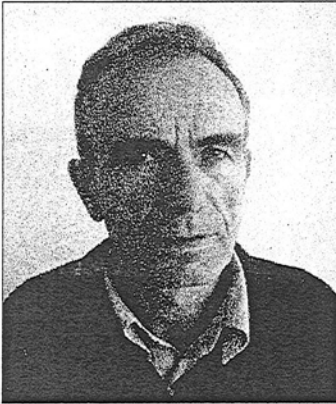
продаја, смањује се будућа тражња (производња). Увођењем високопродуктивних технологија (рецимо робота) опада број упосленика, а самим тим и купаца, односно пласман производа. Поред тога, могли би условно казати да се јавља и мањак занимања, односно да постојећи број занимања нема довољан број радних мјеста.

Колико се наведени показатељи са модела могу примјенити на реално друштво?

- Одговор на то питање би требала дати теорија сличности у области економских наука, која би се, можда, могла развити, односно теорија која би дефинисала под којим се условима резултати добијени на мисаоном моделу могу примјенити на реално друштво. По претходном, на основу наведеног модела, уз технолошки напредак и са већим извозом, извози се и криза и обрнуто, са већим технолошким напретком и увозом, прије стиже економска криза. Под кризом ја подразумевам и недовољну заштеност радно активног становниша, као и формалну запосленост.

XI/2010 P. P.

Професор др Перо Петровић

Др Перо Петровић је професор на Машинском факултету у Бањалуци на предметима Термодинамика, те Гријање и климатизација. Осим тога, већ петнаест година је власник фирме "Паротерм" (као допунско занимање) која се претежно бави пројектовањем у области гријања и климатизације.

У читавом низу реформи које су се нашле пред Републиком Српском је и реформа образовног система на свим нивоима. Кад је ријеч, конкретно, о високошколском образовању, од ове школске године на факултетима Републике Српске се изводи настава по Болоњском процесу. Основни циљ је постизање веће ефикасности. С обзиром да, како он сам каже,

не зна да ли се више бави образовањем, или практичном примјеном знања стечених на факултету и каснијим усавршавањем, односно да се бави и теоријом и праксом, сматрали смо да је управо проф. др Петровић погодан саговорник на ову тему.

ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ И ДРУШТВО, ЈЕДНО ВИЂЕЊЕ

- Професоре Петровићу, да ли су знања стечена на факултету довољна у процесу пројектовања из области којом се ви бавите?

- Машински факултет, а вјероватно и остали факултети, у већој или мањој мјери онима који их заврше, омогућавају да овладају теоријским и практичним знањима до нивоа који им омогућава да у неком периоду, под менторством, а затим самостално, рјешавају проблеме из области за коју су се школовали. У доскорашњој пракси, наставни планови на факултетима истог образовног профила, и усмјерења су се знатно разликовали како по обиму (дужини студија) тако и по садржини. На факултетима истог образовног профила у претходној Југославији, студиј је трајао четири или пет година.

У таквој ситуацији, стицала су се и знања различитог обима.

- Дијелите ли увријезено мишљење на овим просторима да је такав систем високог образовања био добар?

- Сама чињеница да скоро нема два факултета истог образовног профила, са истим наставним плановима, нити више држава са заједничким (идентичним) системом образовања, упућује на закључак да није једноставно дефинисати који је систем високог образовања добар. Засад, држави и образовним установама остаје да у узајамном усклађивању интереса трагају за њим. Знање којим је наша цивилизација располагала почетком прошлог вијека, удвостручено је до његове средине, а до следећег удуплавања знања, није више било потребно пола вијека.

Претходни систем високог образовања на овим просторима конципиран је скоро прије пола вијека и битније се није мијењао. Осмишљен је са наставним плановима истим за оне који ће се по окончању студија бавити примјеном стечених знања (у техници инжењерским пословима) и друге који су настављали школовање и требали се бавити истраживањима. Већина предмета се слушала кроз цијелу школску годину и тиме била обимна (садржавала знатну количину информација) и полагала из једног дијела.

- Колико је у томе било знања, селективности, па и објективности у оцјени квалитета образовног система?

- У почетном периоду, када су факултете већином уписивали само они са израженим афинитетом за стицање знања, просјек година студирања на нашим факултетима био је прихватљив. Међутим, са технолошким напретком (који је омогућен наведеним повећањем знања), расла је потреба за знатно већим бројем факултетски образованих кадрова. Да би се те потребе задовољиле, факултете су уписивали и они са мање израженим афинитетом за стицање знања (па чак и они који су имали израженији афинитет за стицање вјештина-зана-та). При том су наставни планови факултета проширивани, да би студенти овладали и новим знањима. Све је то резултирало продужавањем студирања просјечног студента. Тако је на неким техничким факултетима просјек година студирања био преко 50 посто дужи од предвиђеног. У друштву у коме се и није довољно користило властито знање, већ куповале лиценце (туђе знање) и гдје се статус није стицао само знањем, већ и партијском припадношћу и подобношћу, могао се и формирати такав владајући суд о властитом образовном систему. За друштво у коме се довољно не примјењује властито знање његових чланова, тешко да има поузданог суда о квалитету његовог образовног система.

- Шта се од наведених проблема рјешава Болоњским процесом?

- Могло би се рећи да се овим системом образовања боље рјешава проблем који настаје из потреба за кадровима одређеног образовног нивоа, диктираног технолошким нивоом и афинитетом чланова друштва за стицањем знања. При постојећем технолошком нивоу, постоји знатна потреба за кадровима са нивоом знања између нивоа знања које се стиче средњошколским образовањем и досадашњег нашег факултетског нивоа знања. То су претежно они специјалистички послови,

при којима се користе на факултету стечена знања на једном усмјерењу. На тај начин се знатан број студената који има просјечан афинитет за стицање знања, ослобађа обавезе овладавања и знањима потребним за бављење истраживањима. Поред осталог, укидају се и двосеместрални предмети који су, због своје обимности, били превисока препрека за знатан број студената. Затим, студенти би за савладавање предвиђеног градива требали да имају већу помоћ од наставног особља, у односу на ранији систем студирања. Професорима се ускраћује неписано право да сами одређују до ког нивоа студент треба да овлада знањем из њиховог предмета. Користећи то право, било је могуће да на једном факултету просјечан студент, једносеместрални предмет који није матичан за његов студиј, спрема шест мјесеци, а други који је матичан, може да спреми за мање од мјесец дана.

- Колико су друштво и факултети спремни за наведени процес?

- Термодинамика код изучавања техничких система користи егзактну методу која показује утицај уређености на њихову ефикасност. Ако би ту аналогију користили на друштво као систем, вјероватно би дошли до сличних показатеља. Нисам ја позван да говорим о уређености друштва, нити шта га чини, али би тврдњу да смо ми ефикасно друштво - било тешко бранити. Произилази да што је друштво уређеније, ефикасније реализије трансформације, рецимо из једног у други образовни систем. Друштво које нема дугорочну стратегију развоја, тешко да може знати какав му систем високог образовања треба.

Што се тиче високошколских установа, њима је један од битних стубова (кодекс понашања наставног особља) озбиљно нарушен. На жалост, његовим нарушавањем долази и до урушавања образовног процеса са дугорочним посљедицама по друштво. С обзиром да се Болоњским процесом прелази на нову организациону шему и систем одлучивања, за очекивати је да такав систем буде ефикаснији и отпорнији на наведене деформације. Остаје да се надамо да ће, поред осталог, наше високошколске установе, као што каже Јован Цвијић, постати мјеста на којима ће доћи до изражаја и његовати се најбоље особине народа. Док су неки народи постигли такав економски развој да већ имају несклад између афинитета за стицањем знања и технолошког напретка (мањак високостручних кадрова) ми битан сегмент друштва (високо образовање) требамо знатно ефикасније уређивати. **C.M.**

УЗРОЦИ И ПОСЉЕДИЦЕ

У интервјуима које смо до сада, са др Пером Петровићем, професором на Универзитету у Бањалуци, објавили у "Козарском вјеснику", сусрели смо се са појмовима "демократског робовласништва" и феноменом "вишка народа", а овај пут, кроз Петровићеве погледе на утицај технолошког напретка на друштво, што је и даље предмет његовог интересовања, и са термином "економског геноцида".

- Изгледа да би двадести вијек могли назвати вијеком технолошког напретка, а двадесет први као да је почео са манифестовањем посљедица тог напретка, мањком радних мјеста и климатским промјенама изазваним тим напретком. Изгледа да су те промјене брже од наших способности да их адекватно научно дефинишемо. Стога данас немамо ни приближно поузданог суда о узроцима два претходно наведена феномена - објашњава др Петровић у интервјуу "Козарском вјеснику".

Којим образовним профилима би то требала бити обавеза?

- Онима који би, можда, негдје

приближно једнако требали да разумију феномене који се одвојено изучавају у друштвеним и неким техничким наукама. Тешко је очекивати од оних који су квалификовани за друштвене науке (економија, социологија, па чак и филозофија и сл.) да могу предвидјети које нас посљедице очекују од технолошког напретка и владајуће парадигме која доминира савременим свијетом: "глобализам и тржишна економија". Као да наведене друштвене науке немају капацитета да дају одговоре на горуће друштвене проблеме.

"ВИРУСИ" И ДИКТАТ

Гдје би могле бити њихове слабости у изучавању друштвених феномена?

- Мени изгледа да у изучавању наведених феномена они човјеку приступају знатно више као бићу насталом по тумачењу религије, него по теорији еволуције. (Једној од врста у природи). Ја једино тако могу да разумијем њихово прихватање толиких разлика у "способностима" припадника људске (једне те исте) врсте. Ако је неко "способан" да за годину дана заради преко милијарду долара и својим потомцима ријеши вјековну егзистенцију, он тешко да је продукт закона који важе у еволуционој већ у оној

другој логици.

На шта се то још одражава?

- Тешко се отети утиску да суд о прихватљивости неких феномена у данашњим друштвима диктира управо оних 1% његових чланова који располажу главном благодети које су, прије свега, продукт технолошког напретка. Отуда се, ваљда, тај "вирус" примио и код низа "признатих" економиста који заступају тезу да такав систем нема алтернативу, без обзира на посљедице по цивилизацију.

На шта вас асоцира постојећи тренд глобализације?

- Иако је такво поређење прилично дегутантно, мени то све помало личи као да се данашњи народи и њихови припадници доводе у скоро идентичан егзистенцијални положај са неким врстама у природи (онима које живе у чопорима).

Којима су, онда, опасностима изложени поједини народи?

- Ако наставимо са започетом аналогijом, да се уочити да су горе наведене врсте давно завршиле свој организациони процес и, поред осталог, врло успјешно бирају "алфу". Међу њиховим скупинама нема битнијих разлика у ова два феномена. Међутим, међу народима који улазе у процес глобализације је знатна разлика у нивоу организованости као и развијености друштвене свијести

(важности општег добра) њихових припадника. Док се живјело на селу, egzистенцијални проблеми просјечног појединца преважно су зависили од успјешности његове породице (наслјеђивања земље и стоке), па опште добро и друштвена свијест нису ни били битни. Технолошки напредак је довео до повећања продуктивности у свим дјелатностима, а нарочито у пољопривреди гдје је, у посљедњих сто година, продуктивност порасла педесет пута. То значи да количину производа које је прије једног вијека производило педесет породица, данас производи једна. Ако се узме у обзир да се у том периоду дужина радног времена није битније мијењала, као ни многе наше потребе, јавља се проблем запослења дијела од оних других 49 породица. Организованији и народи са изграђеном друштвеном свијешћу, производе и за оне друге и немају присутан феномен "вишка народа" односно мањка радних мјеста.

Нажалост, код оних других народа, за знатан број њихових припадника (посебно млађих без запослења) не постоје egzистенцијални услови за формирање породице, па би могли казати да су у опасности од економског геноцида. Данашњем градском становништву радно мјесто, (а тиме и egzистенцију) не

обезбјеђује породица, већ држава.

НАРОД И "УПРАВЉАЧИ"

Постајемо ли тога свјесни?

- Ако би судили по чињеници да су у истим политичким партијама (интересним групама) оних 1% (екстра богати) и осталих 99% и по проценту изласка бирача на изборе (скоро једином чину којим би, евентуално, могли утицати на горе наведене процесе), слиједио би негативан одговор. Међутим, ако анализирамо изјаву једног премијера (Дачић), да је најбољи (највећи) припадник једног народа, онај који отвори највише радних мјеста, одговор би био потврдан. Примјенимо ту логику на супротан случај. Колико је истине у афоризму да данашњи народи своје лидере бирају вашарским методама, да би истим тим методама они управљали народима?

Зашто је то тако?

- Претходни интервју (физички и друштвени свијет) имао је радни наслов "Од Тутанкамона до данашњих фараона" и даје дио одговора на то питање. Као да се наша спознаја (разумијевање) друштвеног свијета није битније промијенила у наведеном периоду.

К. В.

ФИЗИЧКИ И ДРУШТВЕНИ СВИЈЕТ

Са др Пером Петровићем, професором Универзитета у Бањалуци на предметима Термодинамика, гријање и климатизација, објавили смо низ интервјуа у којима смо, углавном, говорили о неким феноменима стеченим његовом примјеном метода техничких наука на друштво (теорије сличности и мисаоног експеримента). Овај пут објављујемо професоров чланак у коме он уводи забрињавајући термин "вишка народа".

Прије неколико мјесеци, присуствовао сам свечаној академији поводом годишњице Универзитета у Бањалуци, чији сам професор. И како то обично бива у таквим приликама, говор ректора и осталих говорника из институција власти, као и гостију са других универзитета, садржавао је оду (почаст) знању које преносимо млађим колегама по болоњском или неким другим процесима. Тих дана, негдје у космосу забасала је летјелица вриједна 170 милиона долара (ових дана скончала у дубинама океана) на путу до Марсовог пратиоца, да са њега донесе шаку прашине. Изгледа да смо "одгонетнули" све овоземаљске тајне, па је на ред дошла прашина са Фобса. Онима попут мене који површно прате истраживање космоса, пада у очи да већ доста тога знамо о неким феноменима у просторима далеких десетине свјетлосних година. Ради се о просторима до којих је напор добацити мисли, а да о нечем другом и не помишљамо. На другој страни, у подземним тунелима ЦЕРНА (граница Швајцарске и Француске) у пројекту вриједном осам милијарди долара, устремили смо се на посљедњу непознату честицу бозон, која би нам помогла да боље разуми-

јемо физички свијет.

И док су наше мисли усмјерене у бескрај космоса и потрагу за бесконачно ситном честицом, хиљаде образованих и без посла омладинаца и оних старијих, разапиње шаторе по метрополама свијета, а у низу развијених и оних других земаља, расте потрошња бенседина због страха од губитка посла.

Могу ли нам сва та знања везана за разумијевање физичког свијета која цивилизација удуплава за период краћи од пола вијека, помоћи у разумијевању друштвеног свијета? Доводи ли технолошки напредак и неолиберални капитализам до феномена "вишка народа" (вишак роба на тржишту уз истовремени мањак радних мјеста)? Изгледа да се раније прогнозе научника да су долазећи проблеми цивилизације недостатак хране и енергије, могу замијенити проблемом недостатка радних мјеста. Зашто се не остварују наде

оних који су предњачили у спознаји физичког свијета (Тесла, Пупин и др.) да ће те спознаје доминантно утицати на квалитет живота долазећих генерација. Да ли се на мјестима гдје се доносе одлуке које се тичу свију нас, одлучује примјеном

знања стечених научним или партијским методама?

Да ли је наша способност спознаје физичког свијета знатно израженија него друштвеног или је у питању нешто друго? Колико су и да ли су правилно, у нашој свијести, утемељена нека од схватања друштвеног свијета дефинисана прије неколико десетина стољећа (будизам, хришћанство, ислам)? Може ли технолошки напредак за кога је најзаслужније разумијевање физичког свијета убрзати и колико је разумијевање друштвеног свијета? Постоји ли могућност достизања превеликог несклада у спознаји ова два свијета, тако да буде угрожена будућност генерација које долазе (климатске промјене)? Је ли БиХ животиња и материјалном штетом преко 100 милијарди евра платила неразумијевање друштвеног свијета? Да ли је Дучићева дефиниција државе (отаџбине - домовине)

"да то није ни тло ни ваздух већ дух народа", једна од оних које нам могу помоћи за разумијевање друштвеног свијета?

Примјенимо ли аналогију логике у техничким наукама (теорија сличности) на друштвени свијет, остаје нејасно, ако нам је неприхватљиво насиље у породици, како то да је прихватљиво изван ње (ратови). Хоће ли генерације које долазе, рјешавати проблеме без насиља, а ова наша времена и народе називати истим оним придјевом којим ми називамо нека давна племена? Колико спознаја друштвеног свијета утиче на друштвене системе народа? Као да се она Будина мисао (стара преко 2000 година), "да је незнање највеће зло свијета" може замијенити додатком, незнање друштвеног свијета. Стиче се утисак, као да не знамо, шта би било добро да треба да знамо.

Др Перо Петровић

Да ли је рат прљав или глуп

У рубрици „Погледи”, 16. новембра, објављен је чланак Мирослава Лазанског поводом почетка емитовања серије „Равна гора”. У њему господин Лазански, поред термина „баук искривљене историје”, који је иначе користио и у једном од својих прилога прошле године, у овом констатује да је рат увек прљав. У коментару поводом прошлогодишњег чланка у електронској форми питао сам се да ли је историја наука (а све што је наука требало би да буде истина и како се иста може искривити). Изгледа да је исходиште искривљене историје у искривљеној свести, па док буде овог другог биће и оног првог.

А какав је рат? Као неком ко је провео довољно времена у њему да има право да изнесе свој суд, термин „глуп” је нешто бољи од „прљав”, иако мислим да ни он није довољно добар да дефинише овај феномен (процес) коме је склона једина интелигентна врста у природи. Ако бисмо имали став да је рат глупост, онда се и судови о њему не би разликовали пуно од наших судова о другим глупостима. То би се svelo на дефинисање оног ко је покренуо глупост и осталих који су присиљени да учествују у томе.

Ако је свако насиље глупост, судећи по броју учесника у њеној реализацији, величину неке глупости могли бисмо процењивати по броју учесника. Нисам сигуран да од рата има веће глупости у поступцима наше врсте.

Др П. Петровић,
Бањалука

Две деценије заблуда

У рубрици „Погледи од суботе” 15. 12. о. г. објављен је прилог господина Лазанског под насловом „Две деценије похлепе”. Написан је на начин да осим задовољства што сте га прочитали осећате и потребу да га препоручите другима. Наведеним темама бавим се из хобија, иначе професионално опредељење ми је подручје технике.

Два су карактеристична феномена описана у наведеном чланку. Први је расподела друштвеног богатства пре и након почетка деведесетих, знатног и стеченог претежно у првом периоду. Стечено је преваходно захваљујући технолошком напретку, који је омогућио велику продуктивност у свим сегментима друштва, и створеним условима за искоришћење већег дела људских потенцијала. Неспорно је да је и тад расподела остварених плодова могла бити праведнија. Шта се десило у другом периоду? Стечено друштвено богатство је требало да промени власника? Тај посао су водиле политичке партије (интересне групе које су се бориле за њега и располагање буџетом).

Други феномен из наведеног чланка је „наша жеља да будемо богати”. Та констатација ме подсетила на почетке овог другог периода, када смо се сви видели у бољем животу, без помисли да неко мора бити и „најамни радник”. Опција да неће бити посла за све тада није егзистирала. Шта се десило и како се осећамо данас, лепо је описао господин Лазански. Мени изгледа да треба додати још нешто, а то је и друга жеља већине људи „да имају поштenu власт”. Објашњење „испуњења” те жеље дао је учесник једне ТВ дебате кон-

статацијом да су се политичке партије трансформисале у „легалну мафију”. То ми изгледа као да кад те групе легалним путем освоје власт (изборима), а друштвено богатство деле на начин описан у наведеном чланку господина Лазанског. Крајњи резултат свега наведеног је опасност пред којом се налазимо, а могла би се назвати „економски геноцид”. Због недостатка посла велики део радно способне омладине нема економске услове за формирање породице. 2013 Др П. Петровић,

Научници као навијачи

Ових дана у рубрици „Погледи“ води се оштра полемика професора Бориса Беговића и Јована Душанића, уз употребу, усудио бих се казати, претешких тврдњи, попут незнање, дилетантизам, фанатизам и сл. Полемика се води о феномену власништва (приватног или друштвеног), а то је област друштвених наука. Моје професионално опредељење је подручје технике.

Учесници у самој полемици не наводе који је метод изучавања у научној дисциплини којој припада тема, па је тешко отети се утиску да они властите (или туђе) судове намећу као метод. Изгледа ми да научним дисциплинама којима се баве полемичари недостаје потребна доза егзактности, па читаоцима остаје да се сами определе која је форма власништва боља.

Мени, за разлику од полемичара, не изгледа да је толико битно која је форма власништва боља, већ знају ли они и научници из тих области до чега те форме власништва воде? Ако се путем аналогije, неке од метода у техничким наукама (мисаони експеримент и теорија сличности) примене на друштво са приватним власништвом, довољно поуздано се може тврдити да се оно креће ка демократском робовласништву.

Због технолошког напретка, а са њим и енормног пораста продуктивности у свим сферама човекове делатности, долазиће до вишка робе на тржишту и пада зарада (јер компаније не могу другачије опстати на глобализованом тржишту), тако да ћемо радити за голу егзистенцију, уз слободно презентовање властитог мишљења. То би могла бити судбина

оних „срећника“ који буду радили, док за знатан део радно способног становништва (при овој дужини радног времена) неће бити посла, и нажалост, припадаће „вишку“ народа.

Др П. Петровић,
Бањалука

2013

Вапај очајника

У рубрици „Погледи“ од 3. 1. о. г. објављен је прилог господина Танасковића под насловом „Суверенитет над ораницама“, а односи се на намеру владе да „прода“ обрадиве површине у Војводини. Садржина тог прилога написала је наслов овог дописа, и при томе ме подсетила на садржину чувеног писма индијанског главице, написаног после упућеног му захтева да прода земљу. Нисам сигуран да сам прочитао још нешто тог интелектуалног нивоа.

Види ли господин Танасковић у тој намери владе оне последице које она не види? Колико далеко у будућност ми можемо да видимо? Је ли прошлост толико прозренија од будућности, па да без проблема видимо све до цара Лазара, а у будућност ни коју годину. Које су нам све спознаје потребне да бисмо могли да гледамо и прошло и долазеће? Може ли се из оног што је било видети оно што ће бити? Тешко. Изгледа ми да је за ово друго гледање потребан знатно већи интелектуални напор, и знања за која засад не знамо која су.

Не могу се отети утиску да човек себе све више доживљава као биће независно од осталог дела природе и свог природног станишта (села), па понекад размишља и да га прода. Стога шала коју говорим млађима одраслим у урбаној средини да нису довољно свесни чињенице да струја не извири из зида, и да воће и поврће не успевају у супермаркету изгледа да се не односи само на њих. Неспорно је да се савремени човек насељавајући урбане средине довео у позицију да му је енергија постала скоро подједнако важна за ег-

зистенцију као ваздух, вода и храна. Ако је земља данас извор хране, а сутра и енергије, изгледа да је Танасковићев вапај оправдан.

Откуд то да су нам гиваде по којима већ деценијама не пасу наша стада „драже“ од војвођанских њива? Ако је Данска пољопривреда међу најпродуктивнијима у свету, са просечним поседом око 70 хектара, зашто бисмо ми опет измишљали топлу воду?

Др П. Петровић,
Бањалука

2013

Европљани с мозгом и „без њега“

Нови министар спољних послова Немачке, у интервјуу атинском листу „Та Неа“ („Политика“, 10.1. 2014) подели Европљане на евроскептике (настале због економске кризе) који „немају мозга“, и оне који би по тој логици требало да га имају. Морам признати да ме ова логика довела у ситуацију да се упитам где спадам. У оне са или без мозга. Да ли је баш тако?

Је ли живот и све у њему као у црно-белој техници, како огроман број људи резонује. За разлику од њих, мене сам живот и све у њему асоцира на партију

шаха, у коју нас је природа укључила пре неких двеста хиљада година на простору Африке. И док се правила игре у шаху не мењају, као ни број фигура, у овој другој игри све је подложно променама. И ми и наше окружење. Са сваком годином те промене су брже (технолошки напредак, климатске промене и сл.) Да бисмо постали добар играч у игри званој шах, поред надарености за ту врсту логике, потребан је упоран рад и добар тренер. Шта је потребно да би се успело у овој другој игри, и шта ако се не рађамо подједнако надарени за њу. Улогу које фигуре нам је природа „предодредила“ – краља или пиона? Да ли владајућа парадигма – глобализација, а ЕУ је део тога, са разлогом продукује сваке године све више дојуче милионера, а данас милијардера („велемајстора“ у овој другој игри)? Је ли природа њих толико обдарила да у игри званој живот за годину дана успеју да реше вековну егзистенцију својим потомцима, за разлику од милиона оних других без посла који не могу да реше ни своју, а о потомцима могу само да сањају. Ништа није тако једноставно као што на први поглед изгледа, под условом да не размишљамо „црно-бело“.

2014
Др Перо Петровић,
Бањалука

Дрон и резон

И даље је пажња спортске јавности на овим просторима усмерена на дешавања у вези са прекинутом фудбалском утакмицом између Србије и Албаније. Скоро па да је тешко не запазити изразите разлике у виђењу тог догађаја у коментарима спортских радника, односно, страна у овом већ спору. Као да сукобљене стране не виде поступке својих. Зашто ми у вези са друштвеним феноменима о истом проблему имамо тако изразито различите судове? Да ли због тога што у њих превише уносимо емоције, или се премало користимо резонансом? Ваљда су због тога и историје на овим просторима „разроке“. Можемо ли замислити неко европско или светско финале у спорту у коме ће судија припадати једном од два народа чије су се екипе пласирале у њега. Рецимо да су у питању Срби и Хрвати. Да ли је то немогућа мисија? А опет, у области судова о феноменима у природним наукама, очигледно је одсуство те компоненте (емоција). Овде је другачије гледање скоро па пожељно, како би пре стигло до научне истине.

Је ли поменутог случаја може се за-

пазити чињеница, да је залуд једном народу што има добру фудбалску екипу, ако нема добру полицију која ће јој омогућити да покаже своје квалитете. Очигледно је да у данашње време народи који не успевају да створе правну државу (владавину права у свим сферама друштва), не постижу било какве значајније домете у било којој сфери друштва (економији, науци, образовању, здравству, спорту и сл.). Као да је ниво изграђености правне државе добар показатељ отклона друштва од каменог доба. Ако се не понашамо по законима донетих логиком разума онда се вероватно понашамо по онима из тог доба.

Др П. Петровић,
Бањалука

2014

САРАЈЕВСКИ АТЕНТАТ И РОМАНИЈСКИ МРАВИ

Ових дана, када се навршава један вијек од сарајевског атентата и почетка најмасовнијег природног окончања живота припадника једине интелигентне врсте у природи, њене учене главе, из науке зване Историја, укрштају своја "умна" копља око одговорности за почетак тог безумља (Првог свјетског рата). И док читам та њихова надгорњавања, мени са ума не силазе сјећања на дане дјетињства, провођеног на босоногим романијским пољима, простора са кога су небо и слобода надохват, а гдје поглед ни мисли немају препрека. Ређају се слике зимских вечери и бркатог стрица, који шири своје обично смркнато чело и по гулама пребира: "Да видите, браћо моја мила, да видите Принципа Гаврила, када скочи ко да има крила". Нама, пристиглим за магареће године, шире се зјенице при спознаји да, поред птица и Дојчиловог коња Јабучила, постоје и јунаци са крилима. А у љетним доконим данима би понекад, по шумским пропланцима, тражили мравиљце различитих мрва, који нису пуно удаљени једни од других, и у мањем броју их, уз помоћ

листа лијеске, пребацивали на сусједни мравиљац. Одмах би, по приспјећу непозваних гостињу, нама непознатим сигналима била покренута узбуна, а мрави домаћини би, попут Принципа, поскакали на угъезе и растрзали их.

И док је ова, а и друге врсте које живе у скупинама, већ давно у току своје еволуције дефинисала нека своја правила, а са њима и право на свој животни простор, наша (интелигентна) врста је тек стигла до наших индивидуалних права (људска права). А када једни другима угрожавамо колективна права (рат), тада су индивидуална, скоро па безвриједна. И док ми понекад изгледа да су чести они појединци у чијој свијести се ни у траговима не назире брига за туђа права, код народа скоро да је то правило. Као да би се нека колективна свијест народа могла дефинисати слоганом "оно што је у интересу мог народа је и правда". И зато би због рата (тог безумља) у образовном процесу, назив горе прозване науке требало мијењати у наука о људској глупости.

2014

Др П. Петровић, Бањалука

БАЛКАНСКА РЕСАВСКА ШКОЛА

Са технолошким напретком друштва, постоји потреба за доношењем прописа (стандарда) из разних области, па тако и из области производње и дистрибуције електричне и топлотне енергије. Оне државе које су водеће у технолошком напретку, предњаче и у доношењу стандарда. У прошлом вијеку, то су углавном биле САД и Западна Њемачка. Претходна Југославија је, уз стручне капацитете којима је располагала, са извјесним кашњењем пратила тај тренд. Иновације у наведеној области су се, углавном, називале рационалним потрошњом енергије и оне су доводиле до знатног смањења потрошње енергије по јединици бруто-друштвеног производа. И док су водеће индустријске земље тај процес завршавале у прошлом вијеку, претходна Југославија је ушла у распад и промјену друштвеног система. Водећи су настали са усавршавањем у тој области, а термин рационализација је замијењен енергетском ефикасношћу. Државе настале на овим просторима, појединачно више ни приближно немају оне стручне потенцијале којима би могле пратити тај тренд, па се, углавном, врши превођење (преписивање) тих стан-

дарда (овај пут ЕУ) и копирање њихових техничких рјешења. Тако данас на овим просторима имамо прописе по којима и на зидове који раздвајају просторе скоро истих температура, треба стављати термичку изолацију, а у производњу електричне и топлотне енергије иде се са врло скупим рјешењима, прије него што је проведено процес рационалне потрошње тих енергија (производња електричне енергије из енергије вјетра и соларне енергије, а топлотне великих снага из биомасе).

Можда је то и оправдано онима који мисле да би на позицијама министара енергетике требало да буду особе које из те области и немају неких компетенција (правници, економисти и сл.). Не изгледа ли то подједнако апсурдно као да се на позицију министра правде постави инжењер? И док је у западним тржишним привредама цијена електричне енергије скоро дупло већа од топлотне (а то је термодинамички и економски оправдано) у урбаним срединама у Републици Српској, које се грију на мазут, то је обрнуто.

Др П. Петровић,
професор
термодинамике,
Бања Лука

2015

Поређење неупоредивог

У рубрици „Погледи“ од суботе 15. 11. 2015. г. објављен је прилог господина Т. Петровића под насловом „Дан као кратак живот“, у коме сажето наводи шта се све може урадити у „мало живота“. При том су наведена имена и године живота углавном најзначајнијих личности из области природних и друштвених наука, књижевности и уметности. Скоро да би могли казати да су се ту углавном нашли они који су својим делима задужили цивилизацију и да би народи којима припадају могли бити поносни на њих, као рецимо Срби Телом, Енглези Њутном и сл. Међу ове великане људског ума сврстане су и велике војсковође Александар Македонски и Наполеон Бонапарта. Тако се површним читањем (како иначе читамо штампу, информисања ради), стиче утисак да се и ови други могу сврстати у

ред оних првих и да и они заслужују поштовање.

Мишљења сам да су то два света, која ни у ком контексту не треба доводити у исту раван. Док ови први заслужују сваки вид поштовања и уважавања (чак ако су у животу имали и неприхватљива понашања), ови други заслужују сажаљење, да не кажем презир. Онима који не деле моје мишљење предлагем да претпоставе да су се на путу њихових војски (радије бих казао хорди) нашли њихови најмилији (унуци, деца, сестре и сл.), а да су при том они, један од оних страдалника који су главом платили њихове сулуде идеје. Ових дана, сведоци смо последица неких данашњих Бонапарти (које воде исти мотиви као и оне раније) и бојим се да ће то бити и у будућности не раздвојимо ли хуманисте и генијалце од зликоваца непрелазном линијом у нашој свес^и.

Др П. Петровић,
Бањалука

2015

КОСМОС ЈЕ „ПРИВИД

У „Политикином“ додатку од суботе 31. јануара 2015. објављен је чланак господина М. Ђирковића о пропасти Римског царства и проблемима климе на нашој планети као катаклизмама од којих се једна догодила, а друга „почела“ да се догађа, посебно кроз изумирање појединих врста. Оправдано је постави-

ти питање када нам се катаклизме догађају (ако у њих уврстимо и ратове као један од њихових видова).

Вероватно онда када сложеност проблема превазилази нашу способност њихових предвиђања и решавања, или можда због наше изражене склоности да нас више интересује прошлост од будућности. Можда ми превише полагамо наде (верујемо) у нечији разум који ће то спречити.

Иако нам се та нада, гледано кроз историју, није остваривала, она нас и даље не напушта. Премда ми, изгледа, засад немамо довољно способности да те проблеме решавамо на нашој планети, неки мисле да ћемо бити способни да населимо друге и да нам је то морална обавеза. Ближе ми је мишљење да нам је обавеза да се брже ми мењамо и усавршавамо, чак брже и од оне парне машине која је пре два века покренула индустријску револуцију. Један од основних проблема који се при том јавља је у томе што ми још не знамо шта би било добро да да знамо. Стога се у школама учи и о неким феноменима који се не могу доказати нити проверити. И као што се нама у последњем веку дешавао привид да је за решавање наших проблема погодна прва, друга и трећа Југославија, па можда и ЕУ, неки у космосу виде спас. Мени изгледа да је „напор“ добацити и мисли (због њихове удаљености) до тих њихових планета. Они превиђају чињеницу да је човек биће настало и еволуирало на планети Земљи и да нема морално право да нарушава њен еко-систем преко границе која угрожава друге врсте, а такође да на неким тамо њиховим планетама уноси било какав поремећај и то исто ради.

Др П. Петровић,
професор термодинамике, Бањала

2015

У космос по ресурсе?

У „Политикином“ додатку од суботе 3. 1. 2015. објављен је интервју са физичарем М. Ћирковићем о проблемима данашње климе, ресурса и сл. на нашој планети, за које он решење види у космосу. Ако пођемо од наше природе (З. Миливојевић), да ми као бића имамо потребе (оно, што је неопходно за нашу егзистенцију) и жеље (нешто што није неопходно за нашу егзистенцију, али је индивидуално), оправдано је поставити питање шта би нам требало бити приоритет, испуњење потреба свих, или само жеља „одабраних“ појединаца.

Док се ово прво да дефинисати и знатније се не мења кроз нашу еволуцију, ово друго је изгледа безгранично, као и сам космос, па је испуњење бесконачан циљ. Упоредијући нас са другим врстама у природи, сличним по маси, колега Ћирковић констатује да на нашој планети има прекобројних (вишак народа). Ово је поређење добро у једном другом смислу, да нама друге врсте сличне по величини масе, не живе у скупинама ни приближно великим као наша (већ имамо мегаполисе). Што је урбана средина већа, потрошња енергије, природних ресурса по просечном појединцу је већа, а тиме и последице по климу, ресурсе... Међутим, ми се нисмо определили да наш пут трасирамо у смеру који диктира разум (па и нашу бројност на планети), већ оним који диктира тржиште, па зато његов смер у правцу космоса изгледа „оправдан“.

Др П. Петровић,

професор термодинамике,

Бањалука

2015

Утицај „граница“ у глави на државне границе

У „Политици“ од 22. 10. о. г. објављен је чланак господина Тодора Куљића „Вукови и пси“, у ком излаже феномен етнонационализма који намеће ирационалну мржњу, а темељи се на тврдњи да

је одређена нација морално надмоћна зато што је највећа жртва. Разумевање ове балканске стварности (на коју се наведени чланак углавном односи), изгледа ми, не може се ни реализовати без усвајања тврдње господина Јеротића – да је човек верујуће биће – и то не само у верском, него у општем смислу. Она би се могла и предефинисати у тврдњу да човек није резонујуће биће. Гледано кроз историју, човек је углавном веровао онима који су вршили власт. Ја другачије и не могу разумети његово пристајање да жртвује властити живот (иде у рат) хиљаде километара далеко од зовичаја (властитог станишта).

Мени опет изгледа да он није верујуће биће само у подручју оних друштвених или природних феномена из којих је добрано овладао њиховим законима. Ако се послужимо аналогijом са савременим рачунарима, могли бисмо казати да нам је природа обезбедила хардвер (мозак). Кроз одрастање и школовање у њега „инсталирамо софтвер“ и информације на основу којих доносимо судове. Какве информације „софтвер“ иначе може користити? Само оне које су ускладиштене у нашој меморији. Ако нису унете, он их не може повлачити из туђе меморије. Квалитет наших судова изгледа да зависи од индивидуалног квалитета „софтвера“ и ускладиштених информација. Стога ми тврдња „да су границе на

земљи продужетак наших граница у глави“ све више постаје прихватљива, поготово после њихових „ћерања“ у последњем босанском рату, у коме сам и сам учествовао.

Др П. Петровић,

Бањалука

2015

Размишљања **БУДАЛЕ (БЕНЕ), ДЕЈТОН И МАНГУПИ**

Прије пар година, у кабинету факултета на коме радим, дошао је син мог вишедеценијског пријатеља из Федерације БиХ, иначе друге националности, да ми каже да ми се више неће обраћати са "чико", већ са "професоре", с обзиром да се уписао на наш факултет. Искористио сам прилику да му поставим питање - зна ли неки народ који нема полиције. И сада ми је у свијести израз његовог чуђења и одговор да не зна, али да му није јасно зашто га то питам. Казао сам му да запамти, да народ који има полицију има и будале (постојање првих нужно је због ових других).

На тај догађај ме, ових дана, подсећају чланци које читам о Дејтону и почетку рата у Босни. Како су се са његовим приближавањем и почетком понашале и осјећале гордим, горе поменуте особе. Ваљда су схватиле да је дошло њихово вријеме и да они могу диктирати правила понашања (Мурат и

Лукић у Вишеграду, Мерчеп у Хрватској и др.). А онда је дошао рат и Дејтон. Изгледа да је потребно да ради онолико судова за ратне злочине, колико је горе поменутих особа ратовало.

Са миром су стигли и мангупи. Дошло је њихово вријеме, иако је на овим просторима свако вријеме њихово. И они су наставили ону парадигму, која на овим просторима "пали" откад је Босне. "Све што је у интересу мог народа (или неког његовог појединца) је и правда". Држећи се те парадигме, они су добијали изборе и богатили се, а наивни народи сиромашили. Данас овдје преко 60 % радно способне и незапослене омладине живи са погледом на Њемачку. Нема тог споразума који ће тај поглед окренути док наведена парадигма живи. Бојим се, док је Босне, да је и ње.

2015

Др П. Петровић,
Бањалука

Дејтон и мир

Дана када је потписан Дејтонски споразум зазвонио сам на врата стана рођака у Београду. Присутни су ми пошли у сусрет са узвицима мир, мир, мир... Босна је тог дана изашла из рата, а мени који сам породично и пријатељски везан са припадницима зараћених страна (као и многи други), изгледало је као да сам изашао из пакла. Четири године сам посматрао страхоте реали-

зације нечијих идеја, које су у свему биле супротне парадигми која је до тада доминирала Босном: „Чувајмо братство и јединство као зеницу ока свога“. Данас разбијачи те парадигме (Филиповић) кажу да је Дејтон зауставио рат, али није донео мир. За оне који мисле да Босна у стварности треба да је иста са Босном у њиховој глави, мир никада и неће доћи. Да су се његови савременици могли договорити, рата не би ни било, нити би им били потребни посредници мира у току рата, а ни данас високи представник. Колико су ови данас бољи од оних од јуче?

Предратна парадигма (оних од јуче) „све што је у интересу мог народа је и правда“ замењена је поратном (ових данас) „све што је у мом личном интересу у интересу је и мог народа“. Са ратом и транзицијом створене су друштвене околности захваљујући којима су босански мангупи стекли за обичан свет незамисливо богатство, а са њим и моћ. И као што је у људској природи, без обзира на начин стицања богатства, браниће га свим расположивим средствима, међу којима је и рат. Зато је овде створено стање у ком је мало оних који не би отишли, поготово међу млађима.

А онима који су решили вековну егзистенцију својих потомака, Дејтон не излази из уста. Пред наивним народом, изнуреним ратом и излуђеним транзицијом и корупцијом, „махање“ Дејтоном, референдум и сл. све више личи на махање звечком којом замајавамо децу док не одрасту.

2015 Др П. Петровић,

ДЕМОКРАТИЈА И ДИЛЕТАНТИ

Ових дана, Извршни одбор најјаче политичке партије једног ентитета у БиХ донесе одлуку да у Народној скупштини Републике Српске (РС) покрене иницијативу за доношење закона којим би се оне друге партије из РС, које су на власти на нивоу државе БиХ, могле судски гонити због њихових ставова у институцијама БиХ, а који, опет по мишљењу предлагача, нису у интересу РС. "Мудрих глава и мудрих одлука". Изгледа да је и код њих, као и код многих других који на овим просторима добију повјерење бирача (да у њихово име обављају друштвено одговорне послове), присутан онај ниво друштвене свијести по коме, кад некога изаберете да води неку установу или институцију, он уображава да је на њој стекао право власништва (1/1). Тешко се отети утиску да ти предлагачи баш и не разумију смисао демократије. Ако су

они, као и партије које планирају процесуирати, добили повјерење бирача да у органима власти заступају интересе бирача (и за то их они плаћају), ко би требао да има право првенства у њиховом суђењу? Бирачи који су гласали за њих, а и они други или партија за коју су гласали други

процес за политичке партије којима право суђења имају само бирачи. Изгледа да је неко у овом случају уобразио да једино он зна (да је најмудрији) шта је у интересу грађана РС. Да ли је, овај пут, у питању изузетак који потврђује правило "да се у политику иде због властитог интереса, а не интереса народа".

гласачи?
Па у
чему

Тешко. Можда би се то најбоље дало проверити са поређењем брзина богаћења предлагача (који је подуже на власти) и народа, док је он вршио функцију власти. Бојим се да би се јавио нови проблем - како поредити брзине које имају супротан смјер. Један смјер богаћења, а други сиромашења.

2015
Др Перо Петровић,
Бањалука

се политичке партије и разликују, ако не у томе шта сматрају да је у интересу народа? Избори су судски

ДРЖАВА И НАУЧНИЦИ

По преовлађујућој дефиницији државе у данашњим друштвеним наукама, њени елементи су територија, становништво и организована власт. И поред посједовања свих тих елемената, неке државе се распадају, а да научници наведених наука немају поузданог (јединственог) суда зашто се то догађа. То је посебно изражено код српских научника, поготову што је њихов народ у временском периоду, краћем од једног вијека, то доживио три пута и то распадом прве, друге па Савезне Републике Југославије. Оправдано је поставити питање, који је то недостајући, везивни елемент, који наведени научници превиђају када дефинишу државу? Ако се користимо логиком природних наука, сваки скуп неких елемената мора имати неку везивну силу која их држи на окупу. Пођимо од аналогије са материјом која је грађена од молекула и узмимо примјер воде. Када је у чврстом стању (лед) њени молекули су везани знатним силама и не раздвајају се баш лако. У течном стању те силе су слабије, а у гасовитом су незнатне, па се молекуле удаљавају.

Да можда нешто слично није и са народима?

И док ту везивну силу. Дучић назива "дух" народа, новије спознаје о феномену наше свијести уводе појам "колективне свијести". Оставимо сада појашњење тог феномена, али су спортске побједи припадника неког народа, погодан моменат да се то уочи, јер се то тада интензивније манифестује. Тако би некако могли и објаснити узроке распада три државе у којој је српски народ био већински. Погонска (везивна) сила (дух) народа са којима су стварали те државе није била довољна да их одржи на окупу, па као што се молекули гасовите воде, због слабих привлачних сила удаљавају, тако се догодило и са народима држава у којима су Срби били већински. Слична судбина била је и са неким другим народима.

Као што се под одређеним физичким условима молекуле воде удаљавају (испаривање), нешто слично се при одређеним историјским околностима догађа са народима у заједничкој им држави која се распада због мањка наведене "погонске-везивне силе" која би народе одржала у њој.

2014

Др Перо Петровић, Бања Лука

СРПСКИ НАЦИОНАЛИЗАМ И ДИЛЕНТАТИЗАМ

Ових дана, поводом десетогодишњице од смрти Слободана Милошевића, објављују се изјаве познатих личности о његовој политичкој заоставштини. Карактеристичан је став Вилијама Монтомерија, изнијет у "Политици", и његова тврдња да Милошевић угрозио дио српског народа, деведесетих година прошлог вијека, није хтео да заштити ни на који други начин осим силом. Читајући те и њему сличне коментаре, не могу, а да се не запитам у ком свијету ти људи живе? Реалном или имагинарном? Јесу ли, по

њима, Срби и трећи пут у прошлом вијеку требали примјенити ону изреку: "ко тебе каменом-ти њега крухом"? Ми, који се бавимо природним наукама, знамо да за сваки процес у природи мора постојати погонска сила. Докле ће трајати тај процес? Дотле, док та сила постоји. Шта је погонска сила у друштвеним процесима који, рецимо, доводе до распада неке вишенационалне државе? У природним наукама је скоро па неумјесно расправљати о неком процесу ако се та сила не зна. У друштвеним и међу политичарима, као да то

није битно. Да ли је српски национализам растурио претходну Југославију? За оне који не знају погонску силу која доводи до друштвених процеса, вјероватно јесте. Подсјетимо се изјаве господина Месића у Сабору: "Ја сам свој задатак извршио - Југославије више нема!" Да му тај задатак није дао Милошевић? Да јесте, вјероватно се он не би појавио као свједок на процесу у Хагу, гдје су, поред осталог, Милошевића теретили и за распад Југославије. Мени опет изгледа да Југославију није растурио ни један национализам њених

нарада, већ жеља сваког од њих, (осим најбројнијег) да живе у властитој држави (у којој су они већина). То је погонска сила - као што је то и код већине других народа у свијету. Колико им је у избору начина постизања тог циља (растурања ратом заједничке им државе), помогла држава оних који за то оптужују Милошевића, то они знају боље од мене (код нас се то каже - окривимо другог, да се "Власи" не досјете).

2016

Др П. Петровић, Бањалука

ПОРАЖЕНИ СРБИИ

Прије мјесец-два премијер Србије А. Вучић изјавио је да смо поражени. Од кога? Не знам на кога је мислио. Мени изгледа од оних о којима је "луче" писао А. Рајс па Д. Ђосић, а данас Б. Јовић. Они као да су наш усуд-вјечити "Бранковићи" - ту су да сваку нашу борбу претворе у пораз. О њима, са ове стране Дрине, бих и сам казао поку. Нeko од њих је у Савјет факултета чији сам био члан, делегирала Влада. Прошла је од тада деценија и више. Указивао сам на проблеме поистовињања академских норми са факултета, норми са својом дома. Није ми то сметало, дапаче, биле су ми, изгледа, блиске те норме, па су ме, удруживи са својим истомишљеницима са факултета, наградили отказом. Власт се промијенила, па су ме вратили у наставни процес. Промијенила се власт, али се нису промијениле методе управљања. Избацили су ме, овај пут из Синдиката, "коалиционог" партијера сваке власти. Јесмо ли ми изгубили способност (и да ли смо је икад и имали) да препознамо оне (и да их не спљодимо), који су због тренутних личних интереса спремни да газе све моралне норме од којих је саграђен дух овог народа. Оне који тако дјешто властите интересе пакују у друштвону (српску) обланду. Док ту способност не стекнемо, свака наша борба завршиће поразом.

2016 Др П. Петровић, Бања Лука,
борац војске Р. Српске

Бугати и богати

Компанија „Тесла моторс“, која производи аутомобиле на електрични погон, понудиће тржишту аутомобил који брзину од 100 километара на час постиже за 2,4 секунде, а што је 0,1 секунду мање од најбржег и најскупљег аутомобила данашњице вредног 2,3 милиона долара. („Политика“, 18. 11. 16).

Прочитавши тај чланак, нашао сам се у недоумици, шта прво да урадим, да се дивим или да се крстим. Да се дивим поацима које људски ум остварује у савладавању сила природе, или да се чудим нашој наивности и похлепи за које не видимо куда нас воде. Ако се зна да се у данашњем свету преко 70 одсто електричне енергије производи из фосилних горива, и да су урагани одговор природе на то, треба ли сваком од нас (па и новоизабраном председнику САД) невреме да поруши кућу, да би поверовали у то. То што електрична енергија „не извири из зида“, већ њена производња на стотинак километара од нашег дома избацује милионе тона угљен-диоксида у околину, то није наша брига. Важно је да ми не загађујемо наше „село“, које ће вероватно неки следећи ураган порушити. Како је аутомобил замена за коња, којег је наша врста користила вековима (па му се и снага одређује у односу на њега), колико ми то „коња“ треба да имамо у гаражи, да бисмо задовољили своје потребе или пориве?

2016 Др П. Петровић,

Кругманови „кругови“

У рубрици „Погледи“ 24. 9. објављен је прилог господина Миленка Срећковића „Неједнакост као препрека привредном расту“, у којем се излаже утицај социјалне неједнакости на привредни раст друштава. Поред осталих, цитирао је и добитника Нобелове награде за економију, Пола Кругмана, његовом

реченицом „ако наша економија постане правичнија, биће и богатија“. До тих показатеља може се доћи и другачијим приступом, мисаоним експериментом. Ако замислимо било коју друштвену заједницу (мислим на њену величину) у којој би се свим запосленим

Сицилија у Босни

У рубрици „Погледи“, 3. септембра, објављен је прилог господина Лазанског под насловом „Босна на Сицилији“. У њему су хронолошки наведена догађања на овом подручју од деведесетих до данас, праћена раније дефинисаним термином понашања дела међународне заједнице као двоструки стандарди. Свој чланак он завршава, за нас који живимо на овом подручју, злокобном прогнозом да ће Босна бити Сицилија.

Када знамо на шта нас то асоцира, не можемо да се не упитамо „Чему је Босна данас ближа – Сицилији или Европи“? Шта нас у томе спречава? Нису ли одлуке Врховног суда БиХ о дану Републике Српске и одлука Народне скупштине РС да распише референдум о том истом дану, крајеви једне те исте завесе, која је за многе на овом подручју непрозирна. Ко се још налази иза те завесе (и из међународне заједнице) можда најбоље може да се види из Пандорине кутије која се налази у Тужилаштву БиХ, а које је под „контролом“ главних актера, ове, за нас већ драме. Постоје ли границе наивности ових ратом изнурених и транзицијом и корупцијом излуђених народа у БиХ? Није ли и састанак у Председништву Србије у вези са референдумом, само „представа за народ“ да се „власи“ – бирачи преко Дрине не досете пред предстојеће локалне изборе? Хоће ли из Босне отићи све што је способно да мисли својом главом?

2016 Др П. Петровић,

(радно ангажованим) плаћао износ зараде толики да могу да подмире само своје потребе за храном и гардеробом, а да сав остатак припадне појединцу који би га улагао изван те друштвене заједнице.

Није тешко закључити да такво друштво не може имати добро здравство, школство, инфраструктуру и сл. Делимична потврда наведеног налази се у чланку објављеном истог дана „Глас незапослених“, у коме се наводи да је из Србије од 2002. до 2011. године илегалним путем изнесено 50 милијарди евра.

2014 Др П. Петровић,

Урагани – одговор природе

У „Политици“ од 22. 11. о. г. објављен је чланак Зоране Шуваковић о томе како би требало да се зову будући урагани. Она сматра да би све будуће природне непогоде требало да добију име по једној од 90 моћних корпорација које су их „изазвале“ (Шеврон, Ексон, Гаспром и др.), с обзиром на то да су одговорне за испуштање две трећине гасова који су довели до климатских промена. Да ли је баш тако?

Захваљујем госпођи Шуваковић што ме је без моје сагласности ослободила неке одговорности за мој допринос у оптерећењу околине. Због природе посла којим се бавим, ја сам ту количину већ израчунао. Она је минорна у односу на ону која је, да наведемо 2000, испуштена у околину (тридесет милијарди и 800 милиона тона угљен-диоксида).

Проблем није од јуче, већ од пре два и по века, када је човек успео да направи машину која топлотну енергију претвара у рад или електричну енергију (мотори у возилима, термоелектране и сл.), а коју је књижевник Оскар Вајлд назвао механичким робом. Напуштајући своје природно станиште (село) и насељавајући урбане средине, човек се доводио у позицију да му је енергија постајала скоро подједнако важна као ваздух, вода и храна који су неопходни за нашу егзистенцију. Што је урбана средина већа, његова зависност од енергије је израженија, тако да данас просечан Американац троши енергију еквивалентну коришћењу 200 робова. Чиме су диктирани ови процеси? Логи-

ком разума или тржишта? Нису ли и последњи ратови: Косово, Авганистан, Ирак, Сирија борба да се дође у позицију што већег испоручиоца „хране“ (горива) милионима механичких робова. До чега ће то довести? Одговор не може дати тржиште. Оно није засновано на разуму. Одговор даје природа – ураганима.

Др Перо Петровић,
Бањалука

2016

На Марс би они што су „пали с Марса“

У плановима неких приватних компанија о колонизацији Марса („Политика“, 29. 9) предвиђа се насељавање у наредних сто година и до милион људи на ту негостољубиву планету, уз трошкове од најмање 100.000 долара по особи. Тај чланак ме подсети на већ чувено писмо индијанског поглавице у коме он уочава неке особине белог човека. За њега Земља и благодети њене природе служе само томе да их оробе, не везујући се за гробове предака и сл. Да ли после његовог насељавања Америке, следи Марс, па даље у космос. Ако знамо да више од половине светског становништва живи у градовима, а оно је углавном напустило села (своје природно станиште), значи ли то да је пут наше врсте већ трасиран. Сетимо ли се периода настанка филозофије у Грчкој и времена када се сматрало да је физички рад недостојан човека, и да он припада робовима, те данашње чињенице да просечан Американац троши енергије еквивалентне коришћењу

200 робова, где су онда границе, тешко би се могло казати његових потреба? Он као да није довољно свестан лепота и благодети природе, затим технолошког напретка који је сталан и који нам омогућава пристојан живот на овој прелепој и питомој планети, само када бисмо успели да обуздамо оне пориве из писма индијанског поглавице. Можда неки мисле да ћемо их се ослободити тамо негде на Марсу!?

Др П. Петровић,

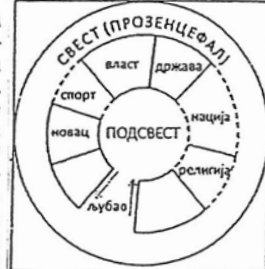
2016

АЈНШТАЈН, ГЛУПОСТ И ЛАВ

Неки, чак, цитирају Ајнштајново поређење Свемира и људске глупости (сигуран је да је Свемир коначан, а да за ово друго није). Све више ми изгледа да су распрострањени судови о нашој свијести путем термина глупост и мудрост научно неутемељени, поготово што ми још и не знамо физичку суштину појма кога називамо свијест. Користећи аналогију са функционисањем савремених рачунара, изгледа ми оправданија подјела људи на вјерујућа (не само у религиозном виду) и резонујућа бића. Ми можемо вјеровати само у оно што је усклађено у нашој меморији. Оно што у њу није унијето, не можемо повлачити из туђе меморије. Човјек није вјерујуће биће само у подручју оних друштвених или природних феномена из којих је доброно овладао њиховим законима. Гледано кроз историју, он је углавном вјеровао онима који су вршили власт (колико ли их је то вјеровање платило главом?). Друштвене науке, а поготово Филозофија, имају приступ човјеку више као бићу насталом по логици религије, него по логици еволуције. Стога и немају ваљано објашњење његових ранијих, а ни данашњих поступака.

У Термодинамици, када се изучава принцип рада "механичког роба" (машине која топлотну енергију претвара у рад), користи се шематски приказ. Изгледа ми, да би тај приступ (логика) објашњења рада "механичког роба" могао помоћи у разумијевању понашања човјека-"божијег роба". Ако пратимо ток његове еволуције, видимо да се он, највјероватније, одвојио од оних најближих сродника који имају само рептилски (подсвјесни-аутономни) дио мозга, а кроз еволуцију је развио његов други-прозенцефал, свјесни дио. По мишљењу неких научника, то је реализовано захваљујући коришћењу у исхрани куване хране и посједовање копија гена амилазе. Међутим, удружени рад прозенцефала (свјесног) и

аутономног нереног система није један од успешнијих примјера у природи" - цитат: Дона Еден - "Енергетска медицина". Количина насиља која је обиљежила почетак овог вијека недвојбено доказује ту тврдњу (наш мозак има два полунезависна, претежно раздвојена ментална система. Он припада групи довољно добрих, али несавршених дизајнерских рјешења. Цитати из књиге "Фокусираност", Д. Големана). Ако би ту анатомску структуру нашег мозга (божјег роба) приказали шемом, имали би три концентрична круга (сл. 1). У најмањем (око центра) би био аутономни дио мозга. Кроз њега, иначе, пролазе сва наша запажања и он управља многим процесима у нашем организму

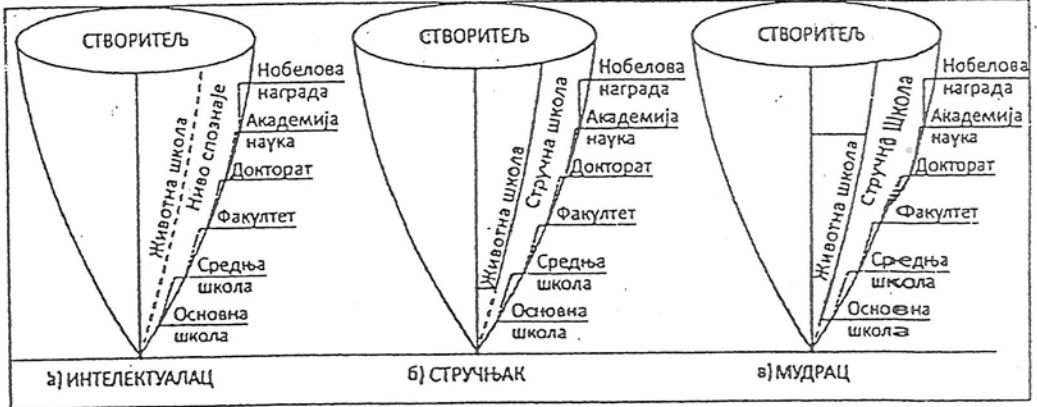
Шематски приказ понашања "божијег роба"

Ниво спознаје - Његошево "брдо"

(као и код других врста). У два већа концентрична круга (прстену) нека је свјесни дио - прозенцефал. Он би неком повратном везом (ако нам је развијена) требао контролисати наше реакције, емоције и сл. узроковане дејством подсвјести (као што је на слици приказано за љубав). Овдје се може поставити питање: када се у нашем одрастању развија овај дио и је ли код свих нас та веза подсвјести и свијести иста? Неспорно је да се, као и припадници осталих врста, рађамо са аутономним дијелом мозга. Дјелимичан одговор на други дио питања је садржан у коментару кнеза Рогана ("Горски

Насиље које је ескалирало почетком овог вијека, по свом интензитету и бруталности као да нема адекватно објашњење у низу друштвених наука којих се оно дотиче. Тешко се отети утиску да се поступци знатног дијела припадника наше врсте могу ваљано објаснити по досадашњем научном приступу човјеку као разумном бићу, а још мање ако се његови поступци анализирају са религијског аспекта

Ниво спознаје- Његошево "брдо" за интелектуалца, стручњака и мудраца

вијенац"): "Закон му је што му срце жуди" и у Пророковој тврдњи да нашим поступцима управља Алах (нека виша сила-гени). Ова тврдња се знатно не разликује од оне у психијатрији, да на наш карактер (око 60%) утичу гени, а по 20% породица и социјална средина. Ако они доминантно утичу на наш изглед, зашто би наше понашање било изузетак? То најбоље потврђује понашање мањег броја припадника неких професија (свештеника, љекара и др.) које је у потпуној супротности са нормама у тој професији, као и пропаст комунистичких партија и њихових идеја које су своје чланство формирале на основу замолбе, а не њихових карактера-гена. Особа која све своје емоције услијева да држи под контролом свијести и поступа друштвено одговорно, по класификацији Свјетске здравствене организације, је зрела личност. У једној ТВ емисији о животињама, лав наилази на пропланак гдје су два леопарда и дави оног који не успијева побјећи. Питање да ли би у поновљеним околностима лав увијек урадио исто? Мислим да је одговор неспоран - да би, јер он у свом мозгу има само онај "мањи круг". Вјероватно смо запазили да неки људи, од чијег понашања се може доста тога прихватити, у одређеним околностима, када рецимо губе у

спорту, увијек реагују на агресиван начин, скоро попут оног лава. Код њих изгледа, за те емоције не функционише та повратна спрега - спољњег прстена и унутрашњег круга (свијести и подсвијести), није изведена-гени (на сл. 1. то је пуна линија на средњем кругу на сегменту - новац). Код других је то, опет, када је у питању власт, интерес, нација, религија и др. Међутим, опет код неких других, када та повратна спрега понекад зареба (нешто се заглави у подсвијести), они је настоје успоставити уз помоћ љекара и лијекова (ако им је раније функционисала). А откуд онда толико насиља? Вјероватно због наше неспособности да схватимо да се природно не понавља. Да од постанка свијета до данас, нису пале двије исте пахуљице снијега (можемо ли и замислити колико ли их је пало), затим, да као што нам је нормално да сви имамо другачији изглед (гени), тако би требали прихватити и да је нормално да имамо другачије мишљење или вјеровање. Гене нисмо бирали (изглед ни везу свијести и подсвијести), као ни то шта ће нам бити унијето у меморију (одгој) и у шта ћемо вјеровати. Као да неки вјерују да мозак настаје клонирањем па да код сваког од нас садржи исту структуру (исти број неурона и синапси-веза), а затим

да су у сваки унијете исте информације, па из тога слиједи да излаз треба бити идентичан (у поређењу са рачунаром: различит хардвер - изглед - али исти софтвер, упазни подаци - исти па би и излаз требао бити исти). За здрав разум и пахуљице снијега - апсурдно.

Ако пођемо од религијског аспекта да је бог (створитељ) један, а већина религија то заступа, оправдано је поставити питање је ли битан начин на који му се молимо и мјесто на коме то радимо? Од чега наш суд о томе зависи, вјероватно од нивоа наше спознаје свијета и посједовања везе између вањског прстена (свијести) и подсвијести на том сегменту - видјети и сл. 1 и сл. 2.

Нажалост, као да је тачна она тврдња "само будала не сумња у своје судове и поступке (не преиспитује их), јер када почиње да их преиспитује, губи тај епитет". Под будалом се овдје мисли на особу која на неком сегменту нема везе свијести и подсвијести, сл. 1. Несрећа је изгледа у томе, што су многи спремни да такве слиједе. Ваљда нам је и историја (врсте којој припадамо) због тога таква, да би је се, можда, требали и стидјети.

2016

Др П. Петровић,
професор термодинамике
Бања Лука

ЊЕГОШЕВО „БРДО“

Од чега је саздано Његошево "брдо"? Од власти или од спознаје? Мени ово друго изгледа прихватљивије. Од чега зависи на којој висини ћемо се позиционирати на њему? Вјероватно од наше надарености за неку област и друштвених околности које ће нам омогућити успон уз њег. А која је то погонска сила која нас тјера уз њег? Је ли она различита код оних који се пењу уз брдо власти, знања или богатства? Мислим да није. Да је то природа ријешила универзално, лучењем супстанце у мозгу која нас са сваким савладаним степеником на њему чини сретним. Од чега онда зависи квалитет (истина) нашег суда о нама и свијету око нас? Вјероватно од позиције (висине) степеника спознаје до кога смо стигли. На оним почетним степеницима у дјетињству причају нам бајке. Зашто? Зато што вјерујемо у њих.

И кад прерастемо бајке из дјетињства, бајке нам најчешће причају они који су стигли на врх брда власти. За разлику од родитеља који не вјерују у бајке које нам причају у дјетињству, за ове друге нисмо баш сигурни. На ком степенику брда спознаје ми престајемо да вјерујемо? Вјероватно на оном на коме стекнемо способност резоновања. Колико ће нас успјети домоћи га се? У природним наукама постави се хипотеза па се она провјерава експериментом. Ако је он потврди, онда углавном сви вјерујемо у њу. А у друштвеним, рецимо, Марксову о колективном власништву? Слиједили смо оне који су вјеровали у њену истинитост. Тако ми данас Лењин, Мао Це Тунг, Тито и сл. личе на вјернике Марксове хипотезе. А у шта ми можемо да вјерујемо? Рачунарским рјечником казано, само у оно што је унесено у нашу меморију. Као да је нешто

слично и са религијом. Није проблем у томе да ми у нешто вјерујемо, већ гледано кроз историју у чињеници да смо за то вјеровање спремни и жртвовати властити живот или живот оног који не вјерује у оно у шта ми вјерујемо. За разлику од брда у природи, гдје се подједнако види уз брдо и низ њег, уз брдо спознаје се не може видјети. У техници, техничар не види оно што види (разумије) инжењер или у медицини медицинска сестра и доктор. А зашто смо онда сами себи толика загонетка? Вјероватно због нашег проблема да схватимо да се природа не понавља, да као што нам је нормално да различито изгледамо, тако исто би нам требало бити нормално што различито вјерујемо и мислимо. Са ког ли степеника са брда спознаје се то види?

2017 Др П. Петровић,
Бања Лука

„СМРТ“ КОМУНИЗМУ- СЛОБОДА ПРИМИТИВИЗМУ

Пратећи, ових дана, дешавања на медијској сцени простора бише Југе, тражим у неком дијелу меморије говор Ј. Скерлића (могло би се казати о примитивизму), одржан у Скупштини Србије, када је, колико се сјећам, имао 23 године. Да ли то поново живимо оно давно доба од прије скоро једног вијека? Као да све ово што нам се дешава у последње три деценије, можемо подвести под садржину из наслова. Изгледа да бисери народа са ових простора: Б. Ђолић, Г. Ковачић, С. Куленовић и други, немају својих наслѣдника ни слѣдбеника па су се разгаламили они са скромним интелектуалним и моралним потенцијалима. Свему што је било, што јесте, и што ће бити, они настоје дати своју скромну људску мјеру. За колико ли деценија ће ти уображени „паметњаковићи“ стећи ниво зрелости и спознаје до кога је

Скерлић стигао са 23 године? Тешко се отети дојму да они скупштинске клупе доживљавају као камене мудраце; а скупштине као медијске арене у којима треба уништити политичке неистомишљенике.

Кажу да се не може постати успјешан политичар, ако се не говори народу оно што он жели чути. Докле ће он то хтјети слушати? Вјероватно све дотле док не осјети глад. Ако је тачна она тврдња да народ има власт какву заслужује, одакле онда извире толики понос припадности народима са ових простора, који су, по већини критерија, при дну цивилизацијске љествице Европе. Па да парафразирам Ђолића: „Не би оно прошло доба ни за какве дао новце...“

2017 Др П. Петровић, Бањалука

Карићеве лекције

У рубрици „Погледи“ („Политика 10. марта) господин Богољуб Карић учланку „Нормална и ненормална Србија“ одржа лекцију, како он каже, елити и ангажованим интелектуалцима, од позоришних дасака до Академије наука, оптужујући их да спутавају грађане Србије у коришћењу права на политички избор и слободу мишљења и говора. Притом им после избора обећа бес-

платну политичку школу са лекцијама о вредновању грађана и њиховој подели на добре и лоше људе. И док пишем овај текст, врзма ми се виц из студентских дана о томе како су дељена радна места свршеним студентима у СССР-у, зависно од успеха на студијама: најбољи су остајали у Москви, а они најлошији ишли у Сибир и при том захваљивали руском цару што је продао Аљаску. Колико је господин Карић био „далеко од Москве“ (и зашто), где је, како

мисли стекао знања и компетенције да држи лекције онима који су „заслужили Москву“, није тешко закључити.

А што се тиче његове тврдње да „постоје само добри и лоши људи и да је то једина подела корисна за Србију“, подсећам га да је ту поделу већ обавио Свевишњи (гени). Оно што је корисније за Србију (као што је у друштвима напреднијим од нашег) јесте подела на оне који поштују законе и оне који то не раде. На оне који имају морално право да другима држе лекције и оне друге који то право немају. То право се не стиче на начин како се стиче богатство (поготово у транзицији), да би се онда испод скаута власти делиле лекције.

Др П. Петровић,
Бањалука

2017

„Распродата“ Србија

У чланку „Србија на акцији“, господин Небојша Катић – пословни консултант („Политика“ 4. 1. 2017) износи своје ставове и погледе на садашњу и будућу економску политику Србије. Упадљиви су наведени ставови међународних контролора, а које и он заступа да Србија своје кључне компаније и ресурсе прода странцима. Овакви ставови воде и до питања „јесу ли Срби народ који у својим редовима нема компетентне појединце који су подједнако способни као и странци да руководе кључним компанијама и управљају њеним ресурсима“? Како то да су припадници тог народа (српског) међу најспособнијима у свету у савладавању спортских дисциплина, а да им ни домети у савладавању многих научних дисциплина нису неки проблем. По том произлази да смо само у директорским фотељама „дудуци“, или можда у њих постављамо оне који нису прошли тако жестоку селекцију какву пролазе спортисти и будући научници. Нисмо ли у њих већ дужи низ година смештали само оне чије су једине референце припадност политичким партијама (интересним групама), које су крчмиле транзициони плен? Оне који су у мангупским пословима прошли тријажу попут спортиста, па смо доведени у позицију да вучемо изнуђене потезе. Вероватно ме због тога Република Српска данас све више асоцира на девастиране избегличке куће у њој, у које се још нико није вратио да их обнови.

Даље, Н. Катић наводи да „може бити да је Србија изабрала најбољи економски пут, управо онај који води у срећну будућност“. Бојим се да је крај тог пута Србија са војвођанским ораницама у тајкунским и арапским латифундијама, а кључне компаније у страном власништву где су запослени у статусу „демократских робова“ (раде за голу егзистенцију уз слободно изношење мишљења узалудним штрајковањем). Претпоставимо да се таква Србија нађе у ратној опасности. Да ли ће ико ко је способан да мисли својом главом хтети да је брани? Треба ли жртвовати властити живот за одбрану туђе имовине (власништва)?

2017

Класно и национално

Поводом расправа о утицају одлука Осме седнице на дешавања на простору бивше Југославије, оправдано је поставити питање које су то везивне силе одржавале њене народе у заједничкој држави, односно припаднике владајуће класе у СК Југославије. За време Другог светског рата, то је била борба за национално ослобођење и стварање друштва без класа. Са преузимањем власти и протоком времена, показало се да бескласна друштва која су стварали комунисти не користе ефикасно благодети које су доносиле прва и друга индустријска револуција, покренуте проналаском парне машине и Теслиним изумима на пољу електричне енергије.

Благодети индустријских револуција за добробит свих припадника једног народа далеко ефикасније су користила западна класна друштва – пример Западне и Источне Немачке. Осим тога, модел тоталитарног друштва за комунистичке партије (осим италијанске) био је прихватљивији од демократског. Стога је и велика њихових лидера (Стаљин, Чаушеску и сл.) по свом менталном склопу подсећала на средњовековне владаре. Они су и припаднике свог народа третирали више као поданике, а не као слободне грађане. Свуда у свету, па и на простору претходне Југославије, доминантно је мишљење да се национално питање квалитетније решава у једнонационалној него у вишенационалној држави.

И док пишем овај текст врзма ми се

предратни виц о посети Милке Ђлањинц психијатријској клиници, где је једна група пацијената дочекује са песмом „друже Тито, ми ти се кунемо“. На питање доктору „шта је са другом групом“ која стоји ћутећи – следи одговор: „они су излечени“. Колико се виц може применити на неке од полемичара о Осмој седници и многе са простора некадашњег Београдског пашалука, нека просуђују читаоци.

Када је нестала једина компонента везивне силе, која је бившу Југославију одржавала као целину, у поход за стварање националних држава кренули су тада већи нови лидери изабрани на предратним вишестраначким изборима. Одлуке Осме седнице њима су биле само изговор – покриће што су за нове савезнике бирали припаднике властитих народа, које су захваљујући пре свега Србима, поразили у Другом светском рату. *Национално* је надјачало одумируће *класно*, па су се у истом строју нашли они који су се пре пола века гледали преко нишана. То што су се определили да тај проблем решавају насилним путем (оружјем), а не демократским методама (којима смо сведоци у данашњој Шпанији), народе са ових простора одвело је у страдања и цивилизацијско назадовање.

Шта би се десило са српским народом изван територије Србије да је Осма седница имала други ток, то као да није у интелектуалном домету оних који оспоравају њене одлуке, као ни оних који су се у време припрема других за рат, извођењем народа на београдске улице,

борили за демократизацију Србије. Као да се наше ослобађање од неких заблуда не реализује истом брзином, са различитих обала Дрине.

2017 Др П. Петровић,

Владавина права и социјална правда услови за ЕУ

У чланку „Променила се Србија“, премијер Александар Вучић („Политика“ 31. 12. 2016) износи ставове и погледе

на политику и будућност Србије у ЕУ. С обзиром на његово високошколско образовање (правни факултет), необично је да не наводи један од кључних разлога због којих и грађани других земаља настоје да се прикључе ЕУ. Мислим да је то највише због брже изградње правне државе (владавине права у свим сегментима друштва).

Нису државе настале из претходне Југославије толико у заостатку за ЕУ због недостатака путева, школа и сл. које он планира да гради, већ због, могло би се казати, „слома“ њихових правних система услед распада заједничке нам државе. Упитно је када ће оне и доћи (ако изузмемо Словенију) на онај ниво правне државе на коме је некад била Југославија, иако јој критичари на томе највише приговарају. Мислим, да је ниво владавине права у једном друштву најбољи показатељ његовог цивилизацијског нивоа. Изгледа да је најбоље оно друштво у коме су његови припадници једнаки пред законом као пред Богом (да не могу побећи ни од једног).

Друго битно питање за свако друштво, а које премијер не наводи, јесте питање социјалне правде. Нису грађани новонасталих држава толико носталгични због недостатка једне од парадигми претходног друштва (оне о братству и јединству), колико због нивоа социјалне правде коју је то друштво баштинило. Није ли велики број грађана претходне државе одао онакву пошту свом дугогодишњем председнику, а и данас га се са поштовањем сећа, превасходно зато што је претходно друштво било друштво социјалне правде. Вероватно је и Кастро највећи део свог поштова-

ња властитог народа добио на том друштвеном сегменту. Није ли и данашња Грчка друштво у агонији, иако има изграђене путеве, школе и сл.?

2017

Грејање и врсте горива

Са приближавањем зиме, у медијима се све чешће оглашавају стручњаци различитог нивоа знања који пишу о трошковима за грејање обично стамбених јединица одређене површине, ако се за то користе различита горива. Пошто је цена на тржишту променљива, те анализе имају употребљивост за краћи период. На тржишту се цене горива углавном изражавају у новча-

ним јединицама по јединици масе, или запремине, што купцима који углавном нису специјалисти за наведено, не помаже много. Међутим, ми гориво не купујемо због његове масе или запремине, већ енергије коју оно садржи. Стога цене треба исказивати и по јединици топлотне енергије коју она садрже, и то у еврима по мегават-сату, или евро/киловат-сату. Таквим приступом би купцима било поједностављено сналажење при избору врсте горива и олакшано доношење одлука. Тако рецимо, при цени пелета од 150 евра по тони, његова цена изражена путем енергије је 30 евра по мегават-сату.

Дупло мању цену има енергија из квалитетног мрког угља (15 евра по мегаватсату) када је његова цена 90 евра по тони. Тако је цена топлотне енергије из пелета и мазута иста када је цена мазута око два, три пута већа, рецимо 350 евра по тони.

Енергетска вредност електричне енергије више је него дупло већа од топлотне енергије. Стога би и њена цена требало да буде најмање дупло већа. Пошто се највећи део енергије за грејање објеката губи на зидове и прозоре, треба поправити њихова термичка својства. На зидове треба стављати термичку изолацију, а стакла на прозорима заменити остакљеним панелима пуњеним аргоном. Неки новокомпоновани стручњаци за енергетску ефикасност без потребе мењају и штокове прозора, иако тиме не постижу уштеду енергије.

2017 Др П. Петровић,
професор термодинамике, Бањалука

Мини-хидроелектране и макси-незнање

Ових дана читамо о проблемима који настају изградњом мини-хидроелектрана, а које се реализују у складу са Националним акционим планом Србије, којим се предвиђа повећање удела производње електричне енергије из обновљивих извора.

Доношење закона и преузимање међународних обавеза из области електричне и топлотне енергије од стране власти држава насталих распадом Југославије асоцира ме на праћење модних трендова. И док технолошки напреднија западна друштва предњаче скоро у свему (моди, законској регулативи и сл.) ми законе не треба да преузимамо као што преузимамо моду. Та друштва су, како каже Плеханов, имала „природни“ развој (могло би се казати тржишни развој), за разлику од нашег, где се револуцијом покушала убрзати еволуција, па је за повратак на тржишну привреду потребно далеко више знања него што га законодавци користе.

У друштвима где не постоје тржишне вредности електричне и топлотне енергије, преузимање законских решења из друштава у којима су ти одно-

си утемељени на термодинамичкој (научној) и тржишној логици, не може бити на добробит тих друштава. Зато ми прогнозе економских стручњака о нашем достизању нивоа стандарда западних друштава тек за пола века изгледају оправданим. Уместо да прво ценовном и стимулативном политиком елиминишемо процесе трошења

(претварања) електричне енергије у топлотну (грејање станова и топле потрошне воде, затим кување хране и сл.), стимулише се скупа производња електричне енергије из обновљивих извора која ће се онда претварати у

термодинамички дупло безвреднију топлотну енергију. Таквом политиком се непотребно брзо троше енергетски ресурси и девастира животна средина. У таквим друштвима се и не примењује основни економски постулат инвестиционих одлука (период отплате). То је посебно изражено у расправама о траси будућег ауто-пута Београд–Сарајево. Предложеним опцијама изгледа само недостаје – фали Стаљинова варијанта – правац.

Да фотеље нису камени мудраци, ми смо се на овим просторима довољно пута уверили.

2017

Др П. Петровић,
професор термодинамике,

Рат и киша

При изучавању термодинамике често се феномен кише користи да се путем аналогije објасни други природни феномен – енергија. У чланку „Ако желиш мир, спремај се на рат“ („Политика“ 21. децембар 2017) Александар Ђурђев овај феномен користи да нас убеди у вероватноћу рата скоро па једнаку вероватноћи падања кише и притом наводи да је наслов у ствари тврдња стара 16 векова. Тешко ми је да у 21. веку поверујем да се судови стари вековима могу користити за процену будућности народа у времену тако брзих промена у друштвима (превасходно захваљујући технолошком напретку). Могу ли се тврдње из времена скоро па владајуће парадигме „Живим да бих ратовао“ применити на време парадигме „Живим да бих трошио“.

Садржина поменутог чланка би се могла исказати реченицом да је судбина једног народа неизвесна без јаке војске. Провера наведене тврдње на случају бившег СССР-а знатно губи на својој истинитости.

Зашто је у ствари једном народу по-

требна војска? Ако се послужимо аналогijом са појединцем, онда оружје постаје аналогно војсци. Скоро да бисмо могли казати да појединац користи оружје да би могао отети и присвојити од оног другог који га нема. Поседовање оружја оног који се брани, изнуђено је намером оног који отима. И док је вековима војска служила да би се освајало и притом од слабијег присвајало, у 21. веку се то углавном реализује трговином. Технолошки напреднији и организованији народи производе савременије и јефтиније производе које купују они други и при том профит (десетина из турских освајања) остаје код произвођача, а не купца.

Стечено богатство транзицијом, о коме пише Ђурђев, није измештено из Србије због слабе војске, већ због слома правне државе. Да је 50 милијарди изнетих евра (од 2000. до 2010. год.) инвестирано у пројекте у Србији, чија је исплативост испод 10 година (термичка изола-

ција објеката, топло-далековод Обреновац–Београд и сл.), данас би БДП Србије имао знатно већу вредност.

Доводити у директну зависност стандард једног народа са снагом његове војске (пример Швајцарске) далеко је мање поуздано и истинито од зависности стандарда од нивоа изграђености правне државе. Нису толико у опасности они народи који имају слабу војску, у коликој су опасности они народи који немају способност да препознају непријатеље, поготово ако су им они у властитим редовима, да не цитирам Лењина – ко ће нам доћи главе (мангупи из властитих редова).

Др П. Петровић,
Бањалука

Комунистичко и хашко једноумље

У чланку „Вучић и Младић“ („Политика“ 1. 12), господин Бошко Јакшић нас саветова да на хашкој правди и истини васпитавамо генерације које долазе, да не бисмо свесно изазивали неки нови конфликт. Тешко ми је да поверујем да садржаји ђачких уџбеника доводе до конфликта народа. Колико ми је познато, ти се садржаји нису разликовали у уџбеницима ученика претходне Југославије, а знамо до каквог је конфликта дошло. Па ни злочинци из Другог светског рата се у том друштву нису делили по националном (као што предлаже и г. Јакшић), већ по идеолошком критеријуму. Све ме то асоцира на садржај из наслова, да комунистичко једноумље заменимо хашким. Мисли ли г. Јакшић да је могуће да хашка правда буде изнад тренутне светске правде. Ова последња се најбоље види на Сирији. Срећа у босанској несрећи је што се у току рата над Босном нису укрстила геостратешка копља каква су се данас укрстила над Сиријом. Нема тог суда који може да ублажи њихову катастрофу.

А што се тиче данашње Босне и Херцеговине, о којој г. Јакшић говори кроз изјаве тројице чланова њеног председништва, који долазе у Београд, није она ни унитарна ни „монструм“, већ разваљена држава без трећег стуба власти (правосуђа), како за њу рече да је, вероватно најинформисанија и тиме и најкомпетентнија особа за такав суд, г. Мектић, министар безбедности у Савету министара БиХ.

Као таква, она је елдорадо будућим гостима Београда, и таква ће вероватно и остати, све док су они на челним позицијама народа који је творе.

Др П. Петровић,

Преваре и митови

Иако је прошло више од два века од распада претходне Југославије, рат на знатном делу њеног простора и страдања припадника три њена народа, понекад, више личи на ружан сан него на сурову стварност. Како то да народи који су тежили тако узвишеним вредностима, као што су несврстана и мирољубива међународна политика, братство и јединство, социјална правда, равноправност полова и сл. крену поново у братоубилачки рат из кога су их Титови партизани извукли пре само четири века? Које их је то зло у претходној држави натерало на голготу кроз коју су прошли за исти временски период као и претходни пут? Како време одмиче, мени спроведени референдуми за самосталност њених република све више личе на превару властитих народа. Приликом њиховог припремања и спровођења, нико од актера те работе није помињао рат као опцију. Упозорења представника Српског народа у Скупштини предратне БиХ на ту могућност, дочекивана су на „нож“.

Тако су спроведени референдуми о самосталности Хрватске и БиХ били само мамац за „клопку“ – рат, за коју, сваки од три ратујућа народа има свој назив. А када је почела реализација њихових наума (рат), границе су затворене, па за гласаче за самосталност није било других опција. И као што се Македонија одвоји-

ла мирним путем, можда су се тако могле одвојити и друге републике. Да се та могућност не би анализирао, лансирали су митови: у Хрватској о домовинском, а у Босни о одбрамбеном рату. И док су сарајевске суднице пуне оних

којима се суди за ратне злочине у претходном рату, завршавао сам поновно (после више деценија) читање романа „Далеко је сунце“. Тако сам могао поредити моралне профиле сабораца оних који су предводили стварање и ових других, који су предводили растурање Југославије. Ваљда су први хрватски сабор сачињавали заступници са збиром око 700 година робије. Колико би им следовало данас, после спроведене приватизације по моделу „ко је јамио – јамио је“? И зато ми слобода, поготово економска, изгледа даља за данашње генерације ових народа него што је изгледала за генерације аутора наведеног романа. 2018 Др П. Петровић,

Метеоролог и клима

У „Магазину“ („Политика“ 16. јун 2018) наш најстарији и најискуснији метеоролог г. Недељко Тодоровић каже „да човек може да загађује природну средину, али да не може да мења климу“, затим да се повећањем концентрације угљен-диоксида и других гасова с ефектом стаклене баште не мења клима. Нисам баш неки познавалац научне дисциплине о клими, али имам неку склоност да мало шта прихватам „здрово за готово“ и да се често користим Ајнштајновим мисаоним експериментом.

Ако би га применили у овом случају, следило би питање. Ако би се концентрација угљен-диоксида и других гасова који чине атмосферу Земље променила таквом брзином (рецимо за један дан), па да у атмосфери уместо кисеоника имамо угљен-диоксид, да ли би се од тог „судњег дана“ па надаље клима променила?

С мог нивоа спознаје о клими, изгледа да би. Ако је претходни закључак тачан, остаје питање којом брзином се услед човекових активности може мењати састав атмосфере, а да то не утиче на климу.

С обзиром да на климу на Земљи не утиче само састав њене атмосфере, већ и оно чиме се господин Тодоровић бави (активности Сунца), мени изгледа да ми не можемо да установимо удео тих утицаја на промене климе на Земљи.

др П. Петровић,

Лисице и демократија

У „Политикином“ додатку од суботе (30. 6. 2018), г. Станко Црнобрња у чланку „Шта после демократије“ износи, могло би се казати, неуспехе демократије, са посебним освртом на западна друштва која су иначе предводници наведеног модела управљања друштвом. При томе цитира италијанског економисту и социолога (В. Парету) који тврди да се у управљању друштвима кроз историју смењују елите са манирима лисица и лавова, где се и данас занемарује колективна воља народа, а реализују потребе елита.

Он сматра да праве демократије нема без демократије на радном месту, и позива се на социјалистичко самоуправљање у Југославији. Један сам од оних који је више од деценије баштинио тај систем управљања, прво у реалном (производном) сектору, а затим у проsvети. Ни у једном од њих он се није манифестовао у форми задовољавајуће ефикасности. И док данас пратим фељтон о „липањским гобањима '68.“, све ми постаје јасније да СК и није био авангарда, већ бирократски експлоататор радничке класе, коме је основни циљ био одбрана стечених позиција. Када сам им се прикључио почетком осамдесетих, у њему су већ тад доминантан утицај имали они који су у СК ушли због интереса, а не због идеја ко-

је су прокламоване. У таквом друштву је самоуправљање и тржишно пословање личило на блефирење, а то потврђује и судбина професора „праксовача“ са Београдског универзитета. Шта чека Србе после свих суноврата

које је навео г. Црнобрња, тешко је одгонетнути. Оно што мени изгледа забрињавајуће јесте недостатак нашег схватања о важности заједничког добра. Да ли нам то у свест није унето кроз образовање, породицу или религију, или ми то сматрамо небитним. Не могу се отети утиску да је у условима средњег века (када се углавном живело на селу) за нашу егзистенцију (опстанак) породица била важна 90, а држава 10 одсто. Данас, када већина живи у градовима, наша егзистенција, колико од породице, можда чак и више зависи од државе (њене уређености), па самим тим и државно власништво се по својој важности изједначило са нашим личним. Многима од нас оно је у свести као да је ничије, па то мангупи из властитих редова вешто користе.

Др П. Петровић,

Мудровања после боја

Ових дана, док у „Политици“ излази фељтон „Истина о Кадијевићу“, пажња коментатора је усмерена и на случај преминулог генерала ЈНА Владимира Трифуновића. И док се о првом, прилично позитивно суди на основу оног што је говорио, мишљења о овом другом су подељена на основу оног што је урадио (предао касарну са свим нао-

ружањем да би спасио 220 младих војника и 60 старешина). Не треба пуно интелектуалног напора да се закључи да су поступци овог другог (Трифуновића) били изнуђени погрешним поступцима првог (Кадијевића), који се у време надолазеће ратне опасности понашао као народни трибун, а не као министар одбране. И уместо да се судило њему, судило се Трифуновићу. Како то да „правило службе“ не вреди за министра војног, а вреди за потчињене?

Нема потребе питати се шта о поступку Трифуновића мисле родитељи спасених војника, али има потребе чути мишљење родитеља свих погинулих синова на простору претходне Југославије. Да ли би Кина данас била оно што јесте да се њен министар одбране на Тјенанмену понашао као министар одбране бивше Југославије. Јесу ли становници претходне Југославије за 45 година заједничког живота издвајали толика средства за опремање и наоружавање ЈНА да би се потом могли међусобно убијати?

Пратећи фељтон, навиру ми сећања на дан средње машинске школе „Петар Драпшин“ и дивљења храбрости и зрелости скоро па голобрадих командана Таитових армија и туга због кукавичлука њихових наследника. ЈНА је требало да спречи рат, а не распад Југославије, с обзиром да скоро да и нема вишенационалних држава које су демократске. Изгледа да је кадровска политика у ЈНА била гора од оне лоше у Савезу комуниста Југославије.

Др П. Петровић,
Бањалука

Правосудна мудровања

У чланку „Правосудне реформе без резултата“ („Политика“ 8. 5. 2018. године) г. Бранко Перић (судија Суда БиХ) пише о неуспеху реформи правосуђа у земљама у транзицији, с посебним

освртом на БиХ и Републику Српску, с тврдњом да су узроци јавне корупције у самој суштини конституисања и функционисања власти.

Колико је мени познато, у већини друштава с вишестраначким системом, власт се конституише скоро на исти начин, а на њено функционисање (када је у питању корупција) пресудан утицај има правосуђе. Поред осталог, он наводи и неуспехе с оснивањем одељења за борбу против корупције у БиХ, иако су она, како он каже, попуњавана најбољим кадровима из нижих правосудних институција. Ове његове наводе најбоље демантује Апелација инспек-

тора ЦЈБ Бањалука (СТИЈАК и РАДУЛОВИЋ) пред Уставним судом БиХ, којом је укинута пресуда Врховног суда Републике Српске, а којом су ова двојица инспектора били осуђени на 16 година робије на основу изјава дилера дроге, које је наводно изнео пред Специјалним тужилаштвом РС. Иако је он те изјаве на суђењу оспорио (а пре тога исто урадио и оверио пред нотаром), Окружни суд у Бањалуци и Врховни суд РС су поверовали у тврдње тужилаштва и инспекторе осудили. О стручним квалитетима доносиоца ове осуђујуће пресуде можда најбоље говори она пред-ратна шала покојног Минимакса: „Ако случајно пролазите кроз Бањалуку, припазите да вам не увале диплому Правног факултета.“

Даље г. Перић наводи да је Влада РС пре десетак година основала специјално тужилаштво за организовани криминал и корупцију. Из резултата његовог рада за прве три године (када је одложило преко 700 предмета, као кри-

вично-правно ирелевантних), тешко је закључити да ли је оно основано с циљем да буде брана или логистика корупцији. Исто је прошле године укинута, након што је испунило мисију због које је и основано.

др Перо Петровић,
Бањалука

РАЗМИШЉАЊА: СРБИ, ХРВАТИ И ЈЕДНОУМЉЕ

Изгледа да цио прошли и скоро двије деценије овог вијека нису довољно дуг период да се односи ова два народа (који су се кроз историју формирали, мијешали и, надати се, коначно раздвојили) уреде по логици разума. Колико још генерација ових народа треба да носи терет погрешних поступака њихових предака? Треба ли да наша дјеца, и дјеца њихове дјеце, не успоставе разумне односе, само зато што су одлуке моје и претходних генерација, најрадије бих казао, биле сулуде? Само смо таквим одлукама могли једни другима нанијети такве ране и толике жртве, да их, изгледа, ни наши потомци неће успјети извидати нити прожалити.

Из чега су се могле изродити страхоте кроз које су прошла ова два народа? Бојим се да је то из скромних интелектуалних потенцијала њихових политичких и вјерских лидера, који нису били дорасли тежини проблема које су требали рјешавати. Кроз цијелу историју, а нажалост и данас, очигледно је да је доминирајућа парадигма скоро сваког народа *"све што је у интересу мог народа је и Правда"*. Тошко да се гдје тако вјешто манипулише наведеним, као што је то данас у Босни. Када се при тој владајућој парадигми народа крене у рјешавање проблема међу њима насиљем, а не разумом, стекну се околности да будале почињу диктирати правила понашања. Ми нашим поступцима можемо управљати само из два мјеста у мозгу, свјесног или подсвјесног. Оног чијим поступцима управља подсвијест, а не разум, зовемо будалом. Нажалост, то је "божји дар" - гени. Несретницима који су тиме "надарени" није нуђен избор. Оно у чему је проблем са оним другим при-

падницима ових народа (који својим судовима и поступцима управљају из свјесног дијела мозга) је што та недјела доживљавају-тумаче, као недјела цијелог народа. Управљање (најчешће само сегментом својих поступака) из подсвијести је природни дефект особе, нешто слично са другим, рецимо, физичким дефектима. Да није било превида наведене парадигме (вјероватно не би било ни прве Југославије), а онда ни шансе за оне дефектне да се "потврде-докажу" у Јадовну, Јасеновцу и другим стратиштима гдје су страдала ова два народа.

Што се тиче вјерских лидера ова два народа, не могу се отети дојму да они баш у потпуности и не разумију оно што проповијодају (ако изузем патријарха Павла). Ако се у тумачењу хришћанске религије користимо аналогичном науком, онда слиједи да су закони ове религије, њених десет заповјести. Зашто се они са појединаца не генерализују - пропиреју и на народе? У природним наукама, сва суштина је у законима, а у тумачењу хришћанске религије од њеног раскола, изгледа у њеним формалностима. Да ли тумачи учења Христа, једне од оних личности (како за себе рече Тесла) које се повремено јављају у историји и убрзавају њезин ток, могу да досегну до оних спознаја које су нужне за ту улогу? Изгледа ми да за досадашња страдања ова два народа, нешто мања одговорност него политичким, припада и њиховим вјерским лидерима. Само је једноумље могло ископати тако дубок јаз између ова два, углавном хришћанска, народа.

Др П. Петровић, Бања Лука

Размишљања: ГЕНИЈАЛЦИ И ИНТЕЛЕКТУАЛНИ МАРГИНАЛЦИ

Децембарских дана, средином осамдесетих година прошлог вијека, пут ме нанио у врлетни завичај завејан снијегом. Било је прошло подне, када ме мајка забринутим гласом упитала: „Хоћеш ли ти читати славу, ако нам нико не дође?“

Двије деценије су прошле од мог претходног присуства на слави. Били су то дани када је кућа била пуна гостију и неке посебне атмосфере, када су се сви трудили да оно што је најљепше у њима испоље. За те протекле двије деценије, завичај се скоро па испразнио. И сада ми је у свјести питање, како би мајка реаговала да сам јој казао да не могу, због чланства у СК? Да ли би услједио онај њен уобичајени прекор: „Гром те не убио-шта ти је то требало“.

Донијела је пожутјелу књигу, штампану на старом папиру. Била је мог годишта. И док смо чекали евентуалне госте, прочитао сам за себе свих тридесетак страна књиге. Нисам био неки познавалац ни религије нити програма Партије, али ја неких суштинских разлика у њима нисам запазио. Три деценије послје тога (прије пар година), поново сам у, овај пут, скоро па пустом завичају. У љетним вечерњим сатима, када је већ послало оно мало преосталих душа у селу, из торбе вадим једну од неколико набацаних књига - Историју филозофије. Двије су теме (питања) која ме интересују више од осталих. Питање Бога и власништва над средствима за производњу и природним ресурсима. Могло би се казати, жестока расправа у књизи по питању ко је кога створио: „Бог Човјека или обрнуто“.

Данас ми то изгледа (за нашу врсту) подједнако небитно, колико и одговор на ону загонетку: „Шта је старије - кокош или јаје“?

О овом другом питању - власништва, у вријеме горе описане славе, двије највеће земље социјализма: СССР-а и Кина, имале су исти став- друштвено власништво. Колико сам ја могао разумјети, то је основна карактеристика друштвеног система званог социјализам. Међутим, оне су, у то вријеме, држале на граници која их је дијелила, по милион и по војника, оптужујући се узајамно за ревизионизам - погрешно тумачење Марксовог учења.

Питање које се јавило послје тих читања: јесу ли се тумачења Христовог и Марксовог учења прихватили интелектуални маргиналци, неспособни да одвоје битно од небитног? Шта би се десило са техничким достигнућима да су се тумачења Карноових теорема (теоријских основа прве индустријске револуције) и Теслиних спознаја на којима је настала друга, да су их реализовали маргиналци попут оних из религије и друштвених наука? Да ли би данас аута палили на курблу, а камионе и возове паркирали на низбрдици?

И док је свом живом свијету *сам живот најважнији*, само је многим људима, нешто (скоро и небитно за сам живот) важније и од живота. Када бих се у дјетињству и младости, понекад, замајавао нечим небитним, отац би ме опоменуо: „Остави се тога, не тражи ти то хљеба“.

Др П. Петровић, Бања Лука

Има ли БиХ право на Суторину

Када је неки феномен сложен и тиме тежак за разумевање, треба се користити, поред осталог, његовим карикирањем и аналогijом.

Пре неколико година, неко из круга сарајевских интелектуалаца је у неким документима нашао да је у прошлости неко време Суторина (место у Црној Гори близу границе са БиХ) припадало БиХ.

А онда је следило и питање, има ли БиХ и данас право на Суторину? Поредићемо Косово са Суторином, ако се прихвати постојеће стање (замрзнутог конфликта) као трајно, неће ли и оно неког дана у будућности само у неким документима бити српско? Оно што је мени остало у сећању поводом краћих расправа које су вођене о том питању јесте да нико и није помињао треба ли о том проблему да се изјасне грађани Суторине. Неки сарајевски „мудраци“ су сматрали да су, када је у питању Суторина, они позванији да одлучују-суде о њеној судбини од њених житеља. (Назвао бих то „балканском верзијом демократије“).

А што се тиче другог аспекта, верских објеката, који су део нашег идентитета, изгледа ми прихватљиво посматрати их као што то радимо са уметничким или научним делима. Па зна се чије је дело Мона Лиза, без обзира на то у ком музеју да је. Као што је она део цивилизацијске баштине, исто је и са верским објектима на Косову. И као што нема идеалних људи, нема ни идеалног решења спорова међу њима при и данас владајућој парадигми „све што је у интересу мог народа је и правда“. Следи да је прихватљиво оно решење које продукује најмањи број незадовољних, од оних о чијој се судбини ради.

Треба ли Републику Српску доводити у контекст са Косовом. Сувише је она скупно плаћена четворогодишњом оружаном борбом да би данас неки умишљени бањалучки „мудраци“ мислили да су дорасли да могу распаковати Дејтонски споразум.

Др П. Петровић,
Бањалука

Изузеци и правило

На мој допис „Лице и демократија“ („Међу нама“ 6. јул 2018) у коме сам навео да је у осамдесетим годинама прошлог века „самоуправљање и тржишно пословање личило на блефирање“ реаговао је др М. Станковић дописом „Неодређено искуство“ („Међу нама“ 10. август 2018). Када се пажљивије анализира Станковићев чланак уочава се да он у првом делу наводи примере из властитог искуства који оправдано оспоравају моје наводе, а негде око средине случај квалитетног правилника чији је он аутор, а који није усвојен. Па др Станковићу чега је било више у тим годинама, када је код нас сваки факултет имао свој правилник о платама, који смо мењали са сваким новим деканом и на то трошили највише времена и енергије (ако изузмемо обавезе у настави)?

СТИЦАЈЕМ ОКОЛНОСТИ, пре 12 година био сам у синдикалном тиму који је са Министарством просвете донео (испреговарао) правилник о платама за запослене у високом образовању Р. Српске. Исти је и данас на снази и неће га вероватно мењати ни наредних дванаест година: Подсетио бих Станковића и на случај пројекта „Југо-Америка“, односно како се на реалном тржишту провео производ друштва које је блефирало тржиште. Станковић наводи и позитивне ставове директора према органима самоуправљања. Вероватно је то било у време када у СК није доминантан утицај имала група која је у њега ушла из властитог, а не општег интереса, а која је у њему до-

минирала осамдесетих, и без чије сагласности органи радничког самоуправљања нису могли да бирају директоре. Тако је тада подобност надвладавала компетентност. Па и сама расправа водећих људи у СК тог времена (Кардељ и Поздерац), не сећам се тачно којим поводом, показала је да је њима задржавање доминантног утицаја СК у свим сегментима друштва (па и производном сектору) битнија од његове ефикасности. А о његовој неефикасности је једном приликом у јавност изашао и проф. Зеленовић, вероватно једна од компетентнијих особа тог времена за ту тему.

Веровање и резоновање

У оном у шта господин др М. Станковић верује и данас (да је водећа улога СКЈ била неспорна, „Политика“ 11. септембра 2018) у бившој држави, ја сам престао веровати пре четири деценије, када сам им се придружио. Једино око чега се нисмо расправили је шта он под тим подразумева. Ако се то односи на

тржишно и самоуправно блефовање, онда се слажемо. Ако је мислио на неки вид авангардности, ја је за ту деценију дружења са њима нисам уочио. Да ли је тога било раније (а вероватно да јесте) нисам могао бити сведок.

А што се тиче оспоравања садржине мог прилога „Изузеци и правило“, преко пројекта „Југо-Америка“ и навода да сам неупућен, „неупућеност“ о том пројекту сам стекао слушајући предавање водећег професора за моторе из Крагујевца (Веиновић). Име професора Зеленовића (чији сам и студент био) није било потребе ни наводити. Довољна је напомена да је био водећи експерт за ефикасност система, а констатовао је да смо ми били друштво са задовољавајућом ефикасношћу на појединачном радном месту (рецимо возача). Али што је систем сложенији (рецимо РО или општина), ефикасност нам је драстично опадала. Колико сам могао имати увид, они по комитетима су углавном „млатили празну сламу“. Да је колективно власништво компатибилно са људском природом, „живело би се још у племенима. Не би се рођена браћа делила. А ако је неко склон веровању, а не резоновању, попут гос. др М. Станковића, залуд му је наводити примере. Стога је и боље што је окончао полемику како он сам наводи „са некомпетентним саговорником“.

Др П. Петровић,
Бањалука

РАКИЈА ОД ЖИРА

Када сам прије пар година (у вријеме изградње Топлане на био-масу у Приједору) боравио на слави у околини Новог Града (гдје иначе повремено одлазим), препоручио сам им да више не саде јабуке и шљиве, већ храст и букву. Настао је смијех уз питање „да ви можда горе по Романији (одакле сам иначе), од жира не печете ракију?“ Боравећи ових дана, поново у истом селу, приђе ми један од тадашњих гостију на слави и рече „би ти ономад у вези оних букава у праву“. На моје питање зашто, слиједио је одговор „кубик буковине у Бихаћу прешао стотку, а код нас око 70КМ.“ Па шта има везе одговорио сам, „Пензије су вам повећане за 4 посто, а огрев поскупио за 40%. И тона пелета је тренутно скупља од тоне пшенице. Буде

ли наредна зима са снијегом, погодоваће и једном и другом, пшеници да не мрзне, а пелету да му расте цијена.“ Није му овј пут било до смијеха. Како би се тек осјећали бањалучки пензионери (и остали прикључени на систем градског гријања) када би знали да приватној Топлани плаћају гријање 30 посто изнад економске цијене (која иначе обухвата све трошкове пословања). Ријешили изгледа прекодрински Срби да буду у тренду са осталим богатим свијетом. Хоће и они да имају милијардере, па макар јели коријење, како ономад рече онај политичар. Хоће ли ова власт изгледа боље исциједити паре народу, но што је у оној народној, Краљевић циједио воду из дренажине.

Др П. Петровић, Бања Лука

КУКУРУЗ И КЛЕКОВАЧА

Још ми је негде у свијести слика препијеног пејзажа Клековаче, формираног погледом са њене висоравни Козила, на којој сам боравио једног прољетног дана прије пар година. И док је врх Клековаче (нешто испод 2000 м надморске висине) без вегетације, са Козила (850 м н.в.) се зорно уочава доминантан утицај надморске висине на тип вегетације. Тај ми се пејзаж поново врзма по свијести ових дана, када је саопштено да су тужиоци у Републици Српској самостални и да их Народна скупштина РС (иначе највиши орган власти овог друштва), не може позивати на одговорност. Доношење таквих закона у друштву изашлом из рата и ушлом у транзицију, изгледа ми разумно као и сијање кукуруза на врху Клековаче. Да ли смо ми законе из области правосуђа преузели са Запада, као што преузимамо моду? Преузимање моде (облачења) ми изгледа прихватљиво, јер се ми физичком конституцијом и не разликујемо од њих, за разлику од менталне конституције, поготово на оном сегменту наше свијести, у којој је смештено наше колективно власништво. (Као да велики број нас и није свјестан

његове важности - да је у савременом друштву оно за сваког од нас важно као и наше приватно власништво). У друштву у коме је огромно друштвено власништво требало да већим дијелом буде приватизовано, дати појединцу скоро па „божји“ статус, тешко да може проћи без тешких последица по исто. Ми као да нисмо довољно свјесни наше природе, да знатном дијелу појединаца, њихови поједини поступци нису под контролом свијести, већ подсвијести. Да није тако, зашто би онда друштва и имала тај сегмент који називамо правосуђе? Зашто појединце који не поштују законе, не уразумимо причом, већ их изолијемо у установе које називамо затворима? Оно што мени и не изгледа баш разумно је зашто би они који законе поштују, били колатерална штета оних других, па сносили трошкове функционисања правосуђа. Ако смо солидарни за лијечење, образовање, културу, спорт и сл. требамо ли бити солидарни и са онима који су склони поповлуку?

*Др Перо Патровић,
Бања Лука*

ХРОНОЛОГИЈА ЗЛА

Приликом извјештавања са скупа „Правда за Давида и Џенана“ у Бечу карактеристичан је био коментар једног од учесника са ових простора који иначе живи у Аустрији, а који каже да се то у Бечу неби могло догодити. Зашто се то што се догодило у Сарајеву и Бањој Луци не може догодити у Бечу? Изгледа да је особина сваког зла да се удружује. Тиме што је бројније оно је злије и опасније. Човјек је једна од ријетких врста у природи која нема природног непријатеља, попут кромпирове златице. За разлику од ње, гледано кроз историју, зло које је нас сналазило, потицало је углавном из наших редова. Његова егзистенција је утемељена у нашој природи, да углавном безрезервно вјерујемо онима који врше функцију власти.

А како они ту функцију обављају можда најбоље показује сједница Народне Скупштине Републике Српске на којој је на дневном реду био извјештај о раду Специјалног тужилаштва РС. А како је опет то Тужилаштво радило види се из чланка „Правосудна мудровања“ (Политика 11.05.2018) у коме је наведено да је оно 700 предмета одложило као кривично-правно ирелевантних. Опозиција је напустила сједницу, а позиција усвојила извјештај без дискусије.

Тиме су они створили услове (омогућили наставак владајуће праксе) одлагања предмета и чињења злочина који се потом десио (поновио). Било је то прво Давидово „убиство“.

О другом (стварном) се већ доста тог зна.

Треће би се могло догодити опет у Народној Скупштини РС, приликом

усвајања Извјештаја Анкетног одбора. Ако је скупштинска већина менталног склопа оног високопозиционираног члана СНД-а који студенте назва копиладима, није се надати ваљаном исходу. (Давид је био студент)

Др П. Петровић, Бања Лука

ПС

За мене је Давидов трг, Косово поље прекодринских Срба. На њему се бране исте оне вриједности које Срби нису успјели одбранили 630 година раније- СЛОБОДА И ДОСТОЈАНСТВО. Које су последице оног пораза знамо, а шта нам следи ако опет не успијемо? Београдски студенти се могу поносити шездесет осмом. Хоће ли Бањлучки моћи 2018-ом? Образложење које су саопштили инспектори МУП РС и Патолог, на незаконито организованој конференцији за штампу (без одобрења тужиоца), поводом Давидовог страдања, са низом неаргументованих тврдњи, оставило је дојам, да они, јавност РС доживљавају као скупину особа ометених у развоју.

Energija i mi

Napuštajući svoje prirodno stanište (selo) i naseljavajući urbane sredine, čovjek se dovodi u poziciju da mu je energija postala skoro podjednako važna zraku, vodi i hrani koji su neophodni za egzistenciju. Što je urbana sredina veća, naša ovisnost o energiji je izraženija, a time i naš utjecaj na životnu sredinu. Način na koji te probleme danas pokušavamo riješiti asocira na mačku koja lovi vlastiti rep.

dr. Pero Petrović,
profesor termodinamike

Dva su vida energije skoro pa neophodna u današnjem vremenu na ovim geografskim područjima, toplinska i električna. Ta dva vida energije nisu, energetskim rječnikom kazano, podjednako vrijedna. Električna energija je 2 do 3 puta energetski vrijednija od toplinske energije. Pri njenom trošenju

(u svrhu pretvaranja u toplinsku energiju), isto toliko puta s ugljen dioksidom više opterećujemo životnu sredinu, pod uvjetom da je ona proizvedena iz fosilnih goriva. U svijetu se danas preko 70% energije tako proizvodi. Zbog toga je potrebno osmišljavati rješenja za smanjenje potrošnje oba ova vida energije, a pogotovo trošenje (pretvaranje) električne energije u toplinsku (direktno grijanje objekata, zagrijavanje tople potrošne vode, i sl.). U tržišnim (zapadnim) druš-

tvima, električna energija je skupa. To su društava u kojima su ti odnosi (cijene toplinske i električne energije) utemeljeni na termodinamičkoj (znanstvenoj) i tržišnoj logici.

Toplinska energija se danas uglavnom dobija sagorijevanjem goriva, a u posljednje vrijeme i transformacijom energije od Sunca u toplinu, pomoću kolektora. Cijena toplinske energije, odnosno opravdanost korištenja njenih izvora, ovisi od raspoloživosti

navedenih izvora na mjestu potrošnje i cijene instalirane opreme za njeno dobivanje.

U području kontinentalne klime gdje živimo, temperatura vanjskog zraka (okolice) se tijekom godine uglavnom kreće u intervalu od -20 do +40°C. Objekte u kojima živimo ili radimo, neophodno je grijati u tijeku skoro polovice njihovog eksploatacijskog vijeka. To je zbog toga što se čovjek osjeća ugodno u znatno užem temperaturnom području

(20-26°C). Iz tih razloga smo prinuđeni na održavanje temperature prostora (zimi 20, a ljeti 26°C) koja je uglavnom različita od temperature okolice. To se ne može postići bez potrošnje energije. U cilju smanjenja količine energije koja se troši za grijanje u zimskom, odnosno hlađenje u ljetnom periodu, izvodi se toplinska izolacija objekata. Pitanje na koje bi trebalo dati odgovor je „kako raspodijeliti novčana sredstva namijenjena za izolaciju objekta da bi postigli maksimalni ekonomski učinak, odnosno minimum investicijskih i eksploatacijskih troškova“.

I kao što je obično i u drugim oblastima, tako je i u termotehnici. Znatno je lakše postaviti pitanje nego dati valjan odgovor. Za valjanost odgovora presudna su dva podatka: trenutna cijena predviđene toplinske izolacije s njenom ugradnjom i količina i cijena toplinske energije koja će se izmijeniti kroz nju u budućem eksploatacijskom vijeku objekta. Prognoza vremena je

pouzdana za naredna tri dana, a nama bi trebala za svaki dan za narednih, recimo 50 godina. Pošto zasad nema, niti će vjerojatno biti, glave koja to može znati, mi koristimo meteorološke podatke za prethodni period.

Naši objekti sa svojom okolicom toplinsku energiju izmjenjuju uglavnom preko svoje ovojnice (omotača). Ovojnica uglavnom razdvaja zrak u prostoru i onaj u okolici. Pošto su oni različitih temperatura, toplina „teče“ sa zraka više na zrak niže temperature (slično toku vode, sa više na nižu nadmorsku visinu). Da bi količinu izmijenjene topline smanjili, postavljamo joj zapreke, toplinsku izolaciju. Iz navedenog slijedi, da debljina toplinske izolacije prvenstveno ovisi od razlike temperatura zraka s jedne i druge strane stjenke (zida). Skoro pa da joj je proporcionalna. Iz toga proizilazi, da debljina toplinske izolacije na vanjskoj i unutrašnjoj stijenci ili podu, ni u kom slučaju ne treba biti ista. Dapače, na stjenke prema hodniku (prije svega višekatnih zgrada, a pogotovo kod onih šahtnog tipa) ne treba je ni stavljati. S obzirom, da se s promjenom debljine izolacije, neznatno mijenja onaj dio njene cijene koji potiče od ugradnje, na vanjske stjenke ne bi trebalo stavljati izolaciju debljine ispod 8 cm, a prema tavanu ispod 15 cm. S

podovima je problem znatno složeniji, što su na većoj dubini u zemlji, izolacija je manje potrebna, a pogotovo ako se prostor ljeti hladi (klimatizira). Kod podova na tlu, površine preko 100 m², toplinska izolacija i nema neki učinak. Što je površina objekta veća, učinak izolacije je manji. Pogotovo ako se objekt klimatizira, veća je šteta, nego korist od njene ugradnje. Prozori su za termo tehničare „energetska rupa“

koju arhitekti projektiraju da bi na nju „stavljali zavjese“. Kroz jedan m² prozora izgubi se 3 do 5 puta više energije nego kroz m² vanjske stjenke (zida). Sam ram i njegova vrsta (drveni, plastični ili aluminijski) neznatno utječe na toplinske gubitke prozora. Dominantan utjecaj imaju stakla. Jednostruka, duplo više nego dvostruka doprinose gubitku topline. Stakla punjena argonom duplo manje gube toplinu nego ako je unutra zrak i sl. Na već izvedenim (starijim objektima) najjeftinije je mijenjati samo stakla, staklenim panelima punjenim plinovima. Svakom čovjeku je potrebno oko 20 m³ svježeg zraka za sat vremena. Zato prozori i vrata ne trebaju previše dihtati. Standardnom izvedbom, to je uglavnom zadovoljeno zimi (zbog intenzivnijeg prostrujavanja kroz njihov obim), a ljeti je neophodno znatno češće provjetravanje prostora nego zimi.

što se proizvodnjom električne energije utroškom goriva (termoelektrane i sl.), samo oko trećine toplinske energije pretvara u električnu. Danas, kada se toplinska energija u znatnom periodu godine može povoljno osigurati pomoću solarnih kolektora, to bi trebalo iskoristiti za zagrijavanje tople vode ne samo za kupatonicu već i za perilicu rublja. Za zagrijavanje vode za velike perilice rublja u bolnicama, uglavnom se ne koristi električna, već toplinska energija. Sprezanjem sistema za proizvodnju toplinske energije putem kotlova i solarnih kolektora uz LED rasvjetu, moguće je potrošnju električne energije u domaćinstvima smanjiti i do 70% u odnosu na raniju.

Primjenom dizalice topline pogonjene strujom, mogli bismo kazati, da onu toplinu koju je termoelektrana izbacila u okolicu (dvije trećine), pokupi iz okolice i onu vlastitu, za svoj pogon, ubaci u grijani prostor pri potrošnji električne energije koju je termoelektrana poslala u mrežu. Na taj način recimo iskoristimo svu toplinsku energiju goriva koje troši termoelektrana.

S termodinamičkog aspekta, svako direktno zagrijavanje prostora, vode ili bilo čega drugog električnom energijom je neprihvatljivo. To je stoga

што se proizvodnjom električne energije utroškom goriva (termoelektrane i sl.), samo oko trećine toplinske energije pretvara u električnu. Danas, kada se toplinska energija u znatnom periodu godine može povoljno obezbijediti pomoću solarnih kolektora, to bi trebalo iskoristiti za zagrijavanje tople vode ne samo za kupaonice već i za veš mašine. Za zagrijavanje vode za velike veš mašine u bolnicama, uglavnom se ne koristi električna, već toplinska energija. Sprezanjem sistema za proizvodnju toplinske energije putem kotlova i

solarnih kolektora uz LED rasvjetu, moguće je potrošnju električne energije u domaćinstvima smanjiti i do 70% u odnosu na raniju.

Primjenom dizalice topline pogonjene strujom, mogli bi kazati, da onu toplinu koju je termoelektrana izbacila u okolicu (dvije trećine), ona pokupi iz okolice i onu vlastitu, za svoj pogon, ubaci u grijani prostor pri potrošnji one električne energije koju je termoelektrana poslala u mrežu. Na taj način recimo iskoristimo svu toplinsku energiju goriva koje trošitermoelektrana

НЕОБЈАВЉЕНИ ЧЛАНЦИ

НЕОБЈАВЉЕНИ ЧЛАНЦИ 2014.

Да ли би нам нова кумровачка школа „ПРОМЕНИЛА СВЕСТ“

Чланак господина Трнавчевића „Политика за почетнике“ од 22.01.2014. године асоцира на, назвао бих је, студију о нама, написану пре скоро 100 год. аутора Арчибалда Рајса (Чујте Срби). Као да им је заједничко, указивање на феномен мањка друштвене свести (важноси општег добра) како пре 100 година, тако и данас.

И док је пре једног века већина нашег становништва живела на селу, где је егзистенцијални положај појединца превасходно зависио од породице (наслеђивање земље и стоке), па мањак наведене свести по друштво као целину и није био неки проблем, данас је ситуација знатно другачија. У времену када већина становништва живи у градовима и владајуће парадигме-глобализације, егзистелни положај појединца (посао) не решава породица, већ држава. Да ли тога можемо постати свесни кроз образовну ТВ серију, како предлаже господин Трнавчевић или да послушамо савет господина Вучића, да мењамо свест, рецимо путем школе из наслова. Ако нам читав један век (а можда и дуже) није био довољан да то променимо, да ли би нам горе наведено било решење?

Из којих образовних категорија је политичка елита коју је на основу властитог искуства, лепо описао гос. Трнавчевић. Скоро па редовно из високообразованих, коју већ уобичајено називамо интелигенцијом. А шта, ако је истинита тврдња оног филозофа да је интелигенција, гори део народа. На основу свог радног и ратног искуства, са ове стране Дрине, нисам стекао право да бих је оспоравао. Јесмо ли и ми, један од оних народа, који следе погрешне вође, све док их они не доведу до великих проблема. Или смо мажда још на нивоу оне друштвене свести коју је у књизи Бесудна земља описао М. Ћилас, која некритички следи власт. Онда, остаје само нејасно, како предвидети која ће бити права.

Др П. Петровић

Мудрост и глупост

Скоро неко у једној расправи цитира оног филозофа који је казао да се мудрост не може пренети. То му некако дође као да она није заразна. А шта је онда са глупошћу, ако је она нешто супротно од мудрости. Ако знамо да на овај свет долазимо без знања, а да се количина знања којим цивилизација овладава удуплава за период краћи од двадесет година, како онда поимати феномене наведене у наслову. Мени опет изгледа да нема универзалних мудраца, за све области, већ да постоје оне особе које у одређеним областима дођу на онај ниво спознаја са кога властитим резонем праве помаке. На ова размишљања су ме подстакла два чланка у рубрици погледи, Политика од 13.08. (Америка пироман и ватрогасац од Ане Оташевић и Украјински промашај главне уреднице од Иштвана Каића). И док и сам пратећи дешавања на просторима Босне и учествујући у њима, делим Анине ставове, у Иштвановим тешко да могу препознати онај ниво резона који прави помаке у нашој спознаји друштвених феномена. Са онима којима се амерички империјализам успе продати за Мајку Терезу, а такви су данас скоро па већина (бар на западу) тешко је наћи мотив за расправу. И док је већ било извјесно 1992. год. да ћемо ми сами, босански чвор развезати мирним путем, знамо ко нам је помогао да се запали, да би нам помогао да га развеземо онда кад су се стекли услови да он реализује своје интересе. Скоро да је исти алгоритам примењен и на осталим просторима бивше Југославије и другим кризним жариштима, наведеним у Анином чланку, а и потврђен у књизи Економски убица, где реализатор такве стратегије описује њену технологију. То што политичари једне земље, јавно признају да је сваки кутак ове планете место њихових стратешких интереса, није довољно многима да у њиховим поступцима виде потврду таквих ставова. Таквима је прихватљиво да се неко целу деценију држи у затвору без пресуде (Шешел), зато што је организовао одлазак на ратиште оних који су се добровољно учланили у његову партију, добровољно се укључили у рат на страни народа коме припадају и наводно добровољно нису поштовали законе ратовања. А за Абу-Граиб, одговарају само директни извршиоци због непоштовања правила ратовања, након што су новинари, а не надређени то обелоданили. Овде, као у случају Шешел, нема „командне одговорности“. Колега Каин, ако нисте достигли онај ниво спознаје који вам омогућује да можете сами резоновати, остаје вам, да туђе судове прихватате и износите као своје, и да сами просудите где то спада.

Др П. Петровић

Научници као навијачи

Ових дана колико ми мој образовни профил (дипломирани машински инжењер) и други параметри омогућавају, пратим полемику у вези преовлађујућег друштвеног система. Желим се укључити у њу из разлога што мислим да треба имати знатно другачији приступ феномену вредновања друштвених система од оног који доминира у досадашњим расправама, а и иначе. За почетак да кажем да ми је интерес за наведене феномене порастао од почетка економске кризе, када сам дошао на идеју да методе (логику) техничких наука (теорија сличности и мисаони експерименти) покушам користити при анализи феномена изван техничких наука. Осим тога ја сам и професор на предмету термодинамика на Универзитету у Бањој Луци, а и мали сам привредник (власник фирме, као допунско занимање) па сам и сам пристао да се донекле бавим и економијом.

Теорија сличности се иначе користи код сложених техничких проблема где се не исплати експериментисати на објекту већ на његовом знатно умањеном моделу (на пример код бродова). На основу те теорије, добију се тражене информације о будућем понашању објекта у експлоатацији. Код мисаоних експеримената замишљамо реално могуће сценарије из којих се поуздано може предвидјети понашање објекта.

Ако би ту логику користили на неки друштвени систем онда би рецимо пошли од претпоставке да имамо само једну државу са оноликим бројем становника који нам омогућава праћење одговарајућих феномена. Притом ако се ради о капитализму (либералном или неолибералном), можемо произвољно мијењати зараде запослених и проценат профита који се њима не-дијели. Анализу усложњава чињеница да се рецимо због технолошког напретка и повећања продуктивности у скоро свим сегментима друштва стање стално мијења. Међутим мисаоним експериментом ми ове процесе који су иначе интензивни у последњем вијеку можемо скраћивати у произвољно дуге периоде. На тај начин добијени показатељи елиминишу нашу субјективност и у саму оцену неког феномена или друштва уносе знатно више егзактности које у друштвеним наукама има пуно мање него у техничким.

Ја се надам да се нико од претходних учесника у полемици неће повриједити ако кажем да ме она асоцира на оне коју воде навијачи различитих клубова или историчари народа који су били у последњем рату на овим просторима. За нас који живимо у анализираном друштвеном

систему, а за нашу дјецу поготово, далеко је важније питање, генерише ли неки систем кризу сам од себе и може ли је као такав превазићи, од чињенице да ли се он зове либерални или неолиберални.

Технолошки напредак је довео до повећања продуктивности у свим дјелатностима, а нарочито у пољопривреди гдје је у последњих сто година продуктивност порасла педесет пута. То значи да количину производа које је прије једног вијека производило педесет породица, данас производи једна. Ако се узме у обзир да се дужина радног времена није битније мијењала задњих сто година, намеће се питање има ли потребних занимања за оних дргих 49 породица.

Користећи овај и друге показатеље уз примјену већ наведених метода, долази се до доста поузданих показатеља, да неолиберални капитализам доводи до феномена „вишка народа“ . То је оно стање у друштву када на тржишту има вишак робе и услуга уз истовремени мањак радних мјеста. Можете ли припадницима тог дијела властитог (или било ког другог) народа казати да такав друштвени систем нема алтернативу? Од кога је за очекивати да предложи његове промјене? Од оних његових 1% не би се трбало надати. А шта ако је њихов став пресудан, или оних 99% не разумије суштину (битни смисао) демократије? Ако политичке партије треба да ријеше наше егзистенцијалне (а не љубавне проблеме), откуд да је ових 99% у истом друштву са оним преосталим 1%, који су те проблеме ријешили и својим прауницима. Можда то „дружење“ потиче из наше склоности да се поистовјеђујемо са успјешним (спортистима, научницима и сл.)

Што дуже траје тај друштвени систем, он ће се за запослене све брже приближавати демократском робовласништву. Због пораста продуктивности долазиће до вишка робе на тржишту и пада зарада (јер компаније не могу другачије опстати на глобализованом тржишту), тако да ћемо радити за голу егзистенцију уз слободно презентовање властитог мишљења.

Мислим, да знатан дио друштвених наука (економија, историја па и филозофија) у својим изучавањима требају више користити логику техничких наука чиме би повећале своју егзактност. Ако је трептај лептира у шумама Амазона почетак будућег торнада изнад САД, зашто присвајење нечије зараде било гдје у свијету не би могао бити почетак неке економске кризе.

Др Перо Петровић

Физички и друштвени свет
(ОД ТУТАНКАМОНА ДО ДАНАШЊИХ ФАРАОНА)

Да ли је наша способност спознаје физичког света знатно израженија него друштвеног или је у питању нешто друго? Шта полемичаре и научнике у рубрици „Погледи“, коју скоро да редовно пратим, опредељује да користе тако тешку артиљерију речи, и откуд толика сигурност у исправност властитих ставова, посебно када говоре о другима. Нажалост, бојим се, да она изрека „да човек највише каже о себи, онда када говори о другом“ садржи више истине него што сам пре мислио.

Читам неке делове текстова у вези писма Добрице Ћосића, и питам се, у коме смо веку, и не припремају ли већ неки ломаче, као за Ђордана Бруна? Да ли је Земља заиста округла??

Ако се користим аналогijом, писце бих могао дефинисати као сликаре друштвене стварности. И као што сликари ухвате све нијансе неког пејзажа, они то ураде са друштвеном стварношћу. Сумњам, да ико иоле разуман, очекује од сликара да зна физичку природу процеса који су насликани пејзаж довели у стање у коме је у природи и на платну. С друге стране, мало је оних који ће посумњати у пишчеву способност да то исто зна за друштвену природу процеса, који су реузлтирали описано друштвено стање. И док су сликареве теме добрано изучене (физички свет) са егзактним доказима, пишчеве теме (друштвени свет) су још у фази, скоро би се могло казати, субјективних судова (без егзактности). Неспорно је, да довољно поуздано знамо, које су природне (погонске) силе довеле природни пејзаж у то стање, а друштвене, такође погонске силе, као да и не наслућујемо.

За распад претходне Југославије, многи оптужују Милошевића, не питајући се при том, зашто се процес не враћа у супротном смеру, кад је „погонска сила“ за предходни процес уклоњена. Можда је за то најбоље објашњење Дучићева дефиниција отаџбине „да то није ни тло ни ваздух, већ дух народа“. Изгледа да у једној боци (држави) тешко обитава више балканских духова.

Као да се наша спознаја друштвеног света није пуно променила од времена фараона. Можда је узрок томе у чињеници да друштвене науке, свом предмету изучавања (човеку), приступају знатно више као бићу насталом по тумачењу религије, него по логици еволуције. Стога се он и образује више као верујуће, а мање као размишљајуће биће, па је као такав лакше подложен (склон) манипулацији.

Др П. Петровић

Приватни и државни факултети- „платиш више добијеш мање“

Ових дана већина средњошколаца са завршеном четворогодишњом школом покушава да добије статус бруцоша (упише неки од факултета). И док они настоје да се прикључе академској заједници, у штампаним и електронским медијима води се полемика о теми из наслова. Као да су формирана два супротстављена тора са изразито различитим судовима. С обзиром на то, да је високо образовање тема изузетно важна за свремено друштво, не изненађује број учесника у њој.

Мени опет изгледа, као да смо ми, из једног у други друштвени систем кренули као гуске у маглу. Следећи заблуде оних научника, који тврде, да је неолиберални капитализам решење за све друштвене проблеме, као да смо и ми хтели пречицом на „крај историје“, како овај облик капитализма назва филозоф Фукујама. Изгледа да смо притом упали у неки други капитализам, који господин Сорос назва „пљачкашким“ (форма капитализма у већини друштава у транзицији).

Тако смо и пожурили са отварањем приватних факултета, прије него нам је знање постало роба (нешто што има употребну вредност), као што је то у развијеним тржишним економијама. Ако је знање роба (а требало би да јесте), зашто би је онда неко плаћао скупље на приватном него на државном (јавном) факултету? Зато што код нас знање није роба, код нас су роба диплома и партијска припадност, па слоган из наслова одражава мој суд о приватним факултетима. Због недостатка радних мјеста (поготово за кадрове са завршеном средњом школом), нама су факултети постали установе за продужени боравак омладине, како би се смањио неиздржив притисак на бироима за запошљавање. То што неки бирају образовне (приватне) установе у којима је краћи боравак прије укључивања у бесконачне редове на бироима за запошљавање, не треба кривити њих, већ генерацију (којој и сам припадам) и о којој је добар суд казао господин Беко (треба да се стиди, с обзиром на стање у које је довела генерације које долазе). Као да се скоро па владајућа парадигма у сфери политике „оно што је лични интерес-то је и друштвено прихватљиво“ сувише брзо прелила у сферу образовања. Тиме смо изведени на пут ка незнању, па је тешко сагледати све последице по друштво које нам следе.

Др П. Петровић

Судија и комисија

Расправа која се ових дана води у вези са докторским радом гос. Небојше Стефановића подсетила ме на полемику коју сам имао са млађим пријатељима поводом гола који је Тјери Анри постигао руком и одвео Француску на претходно светско ногометно првенство. Мени изгледа да се аналогија може користити у ова два случаја. Тада смо констатовали, да је фудбалски судија једина овлаштена особа која у току утакмице даје тумачење шта је прекршај и да се фудбал игра по правилима која је он овлаштен да тумачи. Ко је одговоран када се у току утакмице наруше та правила, зна се-судија.

Шта је са докторским радовима? Комисија и Научно–наставно веће високошколске установе су једини овлаштени да кажу има ли пријављени, а затим одбрањени докторски рад потребан ниво. Зашто, зато што они треба да су компетентни за то. Да ли је потребно да је и кандидат који пријављује докторски рад, компетентан, може бити, али не мора. Прије одбране рада, заинтересована јавност има право у његов увид и прилику да изнесе свој суд. Шта ако су та правила нарушена, ако рад нема научни допринос? Ко је одговоран? Судија или Анри, или можда Марадона, чије играње руком, није видио нико осим бога, како он сам каже.

А то што смо пожурили са отварањем приватних факултета, пре него нам је знање постало роба, као што је то у развијеним тржишним привредама, то је само други аспект истог проблема. Код нас је још диплома, а не знање роба. Следећи заблуде оних научника, који тврде да је неолиберални капитализам решење за све друштвене проблеме, хтели смо и ми пречицом до краја историје. Тако нам се и десило, да су нам факултети постали установе за продужени боравак омладине, како би се смањио неиздрживи притисак на бироима за запошљавање. Ако је знање роба, а требало би да јесте, онда слоган (види наслов) одражава мој суд према приватним факултетима. То што неки бирају образовне (приватне) установе у којима је краћи боравак прије укључивања у бесконачне редове на бироима за запошљавање, по мени не треба кривити њих, већ генерацију из које већином долазе критичари научног доприноса господина Стефановића (а којој и сам припадам) и о којој је, по мени, добар суд казао господин Беко. Да се парафразирам „ништа није тако једноставно као што на први поглед изгледа, под условом да не резонујете црно-бело“.

Др П. Петровић

Све се мења, сем Шешеља

Издак на слободу једног од тројице сужања данашњице (остала двојица су Асанж и Сноуден), изазвала је турбуленције не само у медијском и политичком простору, бивше Југе, већ помало и Европе. И док неке од нас, његова реторика подсећа на почетак деведесетих прошлог века, када су на овим просторима одјекивале ратне трубе и покличи лидера завађене браће по генима (Јужни Словени), да требамо коначно дефинисати међе-границе, код осталих се јавља страх да би се та работа (рат) могла поновити. Интересантно је приметити, како неко, ко је врстан познавалац историје и права, не запажа чињеницу, којом брзином се мењају друштвене околности, тако да идеје о границама од пре једног века, када су на терену можда и постојале објективне околности за то, данас, у новим околностима, нису ништа друго до обичне илузије. Последњи је рат на овим теренима, скоро па раздвојио народе, а границе уопште више немају ону улогу коју су имале пре једног века. Остварила се Марксова тврдња да ће капитал срушити границе да дође до тржишта, па су оне нажалост, на овим просторима постале изузетне порозне за робу која улази, а скоро па херметичне за супротан смер (извоз). Све је то ратом излуђене, а потом транзицијом изнурене народе без посла и перспективе, довело у ситуацију коју деведесетих ни највећи песимисти нису могли ни претпоставити. Зато ми се чини, да и само помињање граница, код већине нас са ових простора, помало већ изазива аверзију. У колективно стање свести које Ћуркин назва ратним лудилом, народе на овим просторима, почетком деведесетих, увели су њихови лидери уз помоћ кројача новог светског поретка (а они су Шешеља и утамничили). Нажалост, неки из тог стања, спорије излазе, а у том им помажу и њихови лидери (мангупи из властитих редова), који тако успевају продужити трајање свог лидерског статуса.

Др П. Петровић

Дилер одузео „невиност“ Специјалном тужилаштву РС

„Кључни“ свједок Специјалног тужилаштва РС Горан Бошњак у поступку против седморице инспектора за наркотице који се води пред Окружним судом у Бањалуци, а које је Специјално тужилаштво „промовисало“ у злочиначку организацију, запрепастио је све присутне на расправи вођеној без присуства јавности 13.11.14., сазнајемо из извора блиских одбрани. Оптужио је своје „менторе“ (Специјално тужилаштво РС) да су се према њему односили онако као што они терете инспекторе (изнуђивање исказа), да би за дан стигло ново изненађење у сазнању да је Специјално тужилаштво РС обмањивало Суд и Јавност, лажном тврдњом да је са нарко-дилером било склопило споразум. Тако је незаконито хапшење нарко-дилера од стране Специјалног тужилаштва, одмах последице његовог свједочења, личило на обрачун особа из истог друштвеног миљеа. Све ово отвара низ питања, на које ће се, тврди одбрана, морати дати одговор. Има ли Специјално тужилаштво последице наведеног, било који вид кредибилитета да се може појављивати на суду. Како је оно поступало са претходним и будућим свједоцима? Изгледа, да су оправдане тврдње једног од адвоката одбране (Бркић) изнијете на претходним расправама, да их је оно инструкисало, само је питање како. Овај театар апсурда који Специјално тужилаштво и Окружни суд праве од процеса, употпуњује чињеница, да је за суђење дилерима дроге скоро па обавезно имати материјалне доказе, док за овај процес и држање тројице инспектора дуже од пола године у истражном затвору, они нису битни. Можда за Специјално тужилаштво и Окружни суд, али не и за здрав разум, уколико је он још у употреби у РС.

У коме или чему је Специјално тужилаштво нашло аргументе за тако тешку квалификацију осумњичених инспектора, ако се зна да је дио њих награђиван за примјеран рад у служби, да су сви старосне доби око тридесет година и да су двојица од њих дјеца погинулих бораца. Да ли је то плод „бујне“ маште некомпетентног Тужилаштва или можда њихових ментора, а за сада се само може нагађати из којих су друштвених кругова. Тешко се отети сумњи да су „издани“ од установе у којој су запослени и чијих су се процедура, како сами тврде, углавном држали у вршењу службе. А о последицама по друштвени систем РС и њене институције, рано је и размишљати, потврди ли Суд тврдње окривљених, да им је све то напаковано“ због „ревносног“ обављања посла за који су били задужени.

Др П. Петровић

НЕОБЈАВЉЕНИ ЧЛАНЦИ 2015.

Дилери-последња линија одбране РС

По свим релевантним друштвеним показатељима, Босна, а са њом и Република Српска је фењераш Европе, а у владавини права то јој мјесто изгледа неприкосновено припада. Наведене тврдње добрано потврђују дешавања на судском процесу седморици инспектора за наркотике ЦЈБ Бања Лука, који се води пред Окружним судом у Бањалуци. Након Дилера, који је промијенио исказ из истраге, па на суду умјесто инспектора, теретио Специјално тужилаштво, на ред је дошла њихова (Специјалног тужилаштва), мало тежа „артиљерија“. Пред Судским вијећем и овај пут присутном јавношћу, своје исказе су износили свједоци Тужилаштва, углавном доведени из сивог дома-Туњице. Дужина њиховог свједочења у минутама, се поклапала са бројем година које треба да проведу у овој казнено-поправној установи. Теретили су инспекторе, да су им они све то напаковали, превиђајући чињеницу да су оптужени инспектори у тим пословима само „иргети“, који припремају материјал за Тужилаштво, а ови за Суд, чија је последња у одређивању дужине њиховог тамничења. Осјећајући се прозваном, чан Судског вијећа (Олга Пантић), је тврдње свједока, назвала сулудим. Пратећи овај судски процес (театар-апсурда), човјек не може да се не упита, ко је режисер ове представе о трошку ратом и транзицијом излуђеног и изнуреног народа. Бојим се да афоризам оног службеника Владе РС, кога чух ономад „да ми нисмо скренули ни лијево ни десно- већ да смо право скренули“ има забрињавајући ниво истине у себи.

Др П. Петровић

Академија и Косово

Постоји свет-стварност онаква каква јесте. Осим ње, свако од нас у својој свести формира представу-слику те стварности. Чија слика те стварности ће бити најближа стварној стварности. Код фотографија за то је пресудан број мегапиксела фотографског апарата, а неки мисле да је код нас пресудно образовно звање које смо стекли школовањем. Притом се заборавља да смо образовно звање стекли из једног релативно уског сегмента научне стварности и да се само они са највишим дометима у том сегменту, бирају у академију наука. Пре него су изабрани, они су своје домете предочили домаћој и светској стручној и компетентној јавности на увид и тиме стекли потребне референце за избор. Ако осим тога поседују и организационе способности, то их кандидује да воде установу. Колико је кавалитетан и дали је пожељан њихов јавни лични став о феноменима који нису њихова специјалност-рецимо о политици?

Кажу, да се не може постати успешан политичар, ако се не говори народу оно што он жели чути. Да ли је то време прошло на овим просторима? Да ли је дошло време када се разлика између стварности и слике те стварности у свести једног народа (овај пут Српског) мора смањивати. Неки мисле да јесте и због тога вероватно износе своје ставове и из области која им није специјалност. С обзиром на позицију на којој се налазе и предрасуде народа о тој позицији, можда то и није лоше. Међутим лоше је нешта друго, чињеница да је ове просторе у последњих 15 година напустило 200.000 младих образованоих особа. Као да ни Академија ни народ нису довољно свесни које су то последице по народ.

Др П. Петровић

Баук искривљене свести

Ових дана на политичкој сцени и у медијском простору Републике Српске (РС) води се жестока полемика о корупцији у њој, „реализованој“ од стране владајуће партије СНСД и њеног председника Додика. Од стране опозиције, пласира се термин криминалне хоботнице, која је обухватила све сегменте друштва. С друге стране, већ дужи низ година, из владајуће партије СНСД која је на власти више од половине вишестраначког периода у РС, заступа се теза, да су они једини гарант опстанка РС и да би њиховим силаском са власти нестало и РС. Ова свест из наслова, свесно превиђа чињеницу да се народ (а у овом случају ентитет) у рату брани оружјем, а у миру у условима глобализације правном државом, која је гарант ефикасне економије. Колико су ови елементи „заступљени“ у овом ентитеу, најбоље показују укључења у програм јавног сервиса телевизије РС (РТРС) одбеглих и ретких осуђеника који стају у одбрану прозваних. (Јављају се из Србије, Матице већинског народа). Тако се стиче дојам је РТРС, јавни сервис подземља, а не грађана Републике Српске, а опет, да специјалне и паралелне везе између ентитета и његове Матице, најбоље функционишу на сегменту с оне стране закона. Тешко се отети дојму, да би се двије коруптивне радње на које указује опозиција (зграде Владе РС и Телекома) могле реализовати без интелектуалне и друге логистике из Матице.

Гледајући, како кључне позиције у „имунолошком“ систему овог ентитета (полицији, тужилашту и судству) преузимају интелектуални и морални маргиналици, не могу да се не запитамо, колико су оправдане сумње ратних другова, да је наша борба за ставарање овог ентитета била узалудна. Као да данас, број оних који су спремни да га расточе, добрано надмашује број оних који су спремни да се томе супроставе.

Зато све учесталије напуштање ових простора, младих бисера овог народа, посебно из области природних наука, потврђује тврдње, да је овај ентитет на путу безнађа. Као да је актуелна власт, за време своје владавине, поткопала све моралне темеље на којима почива дух овог народа. Нажалост, са ове стране Дрине, стиче се дојам, да јој за то није фалила подршка делова интелектуалне елите Матице и кроз историју највећег чувара моралних вредности овог народа-цркве.

Др П. Петровић

Душа или енергија

У Политици од 24.10.о.г. објављен је чланак „ Однос према животињама“ психотерапеута Зорана Миливојевића у којем он тврди да животиње имају душу.

Са скромним знањем физике (да постоји само материја и енергија), не знам где да сместим то што многе науке називају душом. Да ли у природи постоји још нешто што ни хадронски сударац честица не региструје? Сумњам. Изгледа да те науке, неки појам дефинисан када се почињала развијати и физика, (а чија се физичка суштина незна) задржавају и данас са истим образложењем. Мени опет изгледа, да изван горе наведених, материје и енергије нема неке треће форме, премда се наводи да се све може сврстати у енергију (феномен за чије разумевање код нас просечних захтева жесток интелектуални напор). Није ли можда и душа нека форма енергије? Да ли због њене размене, стричев пас, пратилац стада, редовно када сам на селу, сврати у наше двориште да га помазим, а мене притом попусти јутарња укоченост вратног дела кичме. Изгледа да та енергија није иста форма, или није енергија на истој фреквенцији као она која код власника неког љубимца, када га гледа у очи, изазива лучење оних супстанци у мозгу које се луче када се гледају заљубљене особе. Шта, ако не размена енергије, доводи до парења без физичког контакта риба.

Нису ли можда код осталих врста, полни органи, енергетским речником казано „утичница и утикач“ за размену љубавне енергије. Осећа ли већина нас ту енергију само при физичком контакту или неки тај вид енергије осете и када су у близини неких особа супротног пола. А опет са сродницима, посебно оним најмлађим, као да измењујемо неки други вид енергије, који нам при сусрету са њима аутоматски изазива осмех. Ако ту енергију не емитујемо или немамо способност њене регистрације не можемо изгледа имати ни емпатије. Дали се то може научити? Штета што Чкаља није жив да га питамо. Јесу ли тачне тврдње неких особа, да се при боравку у природи могу подесити на фреквенције енергија које емитују биљке? Имају ли онда и оне душу?

Др П. Петровић

О филозофији

Одазивам се позиву колеге А. Нинковића (Филозофија је људски интерес, 23. 11.о.г) и јављам у позвану расправу, премда сам с обзиром на образовање (професор термодинамике-науке о топлотној енергији и чињеници да нисам прочитао више од двије књиге из филозофије), можда некомпетентан саговорник. Оно што сликовито дефинише проблем је реченица "Филозофија нам је данас потребна колико хлеб и струја" могли би казати храна и енергија, нешто што је неопходно за нашу егзистенцију. Ако нам је толико потребна зашто је тако мало „конзумирамо“? Не могу се отети утиску, да она једном од својих предмета изучавања-човеку, има приступ више као бићу насталом по логици религије, него по логици еволуције. А опет да неким феноменима-разума и душе приступа на начин као да су они изван света физике (која зна само за материју и енергију). Скор па да човека третира као разумно биће, а ако погледамо његову еволуцију, не дефинише када је то постао. Друго, ако је реч о пјединцу, тестирајући то на себи, не знам дали сам и ја тај и ако јесам, када сам то постао (рођењем, поласком у школу или женидбом)? Мени је далеко ближи суд, да је он углавном верујуће биће, и да може да верује само у оно што је ускладиштио у своју мемеорију. А опет, ако неки нису разумни, да ли би се могли уразумити? Можда би посета Забели или Леванту, дала одговор. Бојим се да без доброг познавања генетике, нема увећавања знања о човеку и друштву. Изгледа ми, да су спознаје и судови о њему, дефинисани прије дешифровања људског генома, превазиђени.

Др П. Петровић

Капитализам и неједнакости

Нас који смо живели у претходном друштвеном систему и стекли образовање које не спада у област друштвених наука, свако помињање речи капитализам асоцира на неједнакост. У данашњем времену, поводом Пикетијеве књиге Капитализам у 21 веку, расправе које се воде поводом ње, мене упућују на питање који је капитализам бољи (или гори), онај са више или онај са мање неједнакости. Није ми познато дали у друштвеним наукама постоји дефиниција доброг друштвеног система и шта би се под њим подразумевало. Расправе и не иду у том смеру, већ у смеру одговора на питање дали и колико неједнакости утичу на економски развој друштава и појаву економских криза. Као и обично у друштвеним наукама и овај пут је присутна подељеност о улози неједнакости у друштву (овај пут енормних) на његов економски развој. За разлику о друштвених наука, каје као да немају помоћне алате који би помогли у уочавању узрока који доводе до неког сложеног феномена (рецимо-економске кризе), техничке науке код сложених проблема имају два моћна помоћна алата-теорију сличности и мисаони експеримент. Теорија сличности се иначе користи код сложених техничких проблема гдје се не исплати експериментисати на објекту већ на његовом знатно умањеном моделу. Код мисаоних експеримената, замишљамо реално могуће сценарије из којих се поуздано може предвидети понашање објекта. Ако би ту логику користили за неки друштвени систем, онда би рецимо пошли од претпоставке да имамо само једну државу са оноликим бројем становника који нам омогућава праћење одговарајућих феномена. Притом, можемо произвољно мењати зараде запослених и проценат профита који се њима не-дели. Анализу усложњава технолошки напредак и повећање продуктивности у скоро свим сегментима друштва. Међутим, мисаоним експериментом ми ове процесе можемо сажимати у произвољно дуге периоде. На тај начин добијени показатељи елиминишу нашу субјективност и у саму оцену неког феномена уносе знатно више егзактности.

Ако замислимо да у овом данашњем свету, сав профит не припада 1% његових чланова (чему се изгледа крећемо), већ једном појединцу, а свима осталим гола егзистенција, није тешко закључити о утицају неједнакости на економски развој друштва. С обзиром да су неједнакости нужне, мени изгледа да економске науке требају дати одговор на питање, при коликим неједнакостима у друштву не долази до кризе, а не да ли оне доводе до ње.

Др П. Петровић

Крузер и Краишници

(Зашто се капетану суди за последице, а генералима за узрок?)

Откако ми је прије седам година (након што ми је комисија за избор у више звање признала оргиналну методу из техничких наука) уручен отказ у матичној установи, не престаје моје мисаоно експериментисање са примјеном метода техничких на друштвене науке. Посебно је то постало занимљиво након што ми је Окружни суд оборио пресуду Основног суда о отказу, уз образложење из кога се недвојбено може закључити да вријеме може имати супротан смјер. (То је у супротности са свим важећим законима фзике). Додатно ме за ово писање подстакла тврдња господина Штрпца (из центра „Веритас“) да се у данашње вријеме истина купује. Мене опет интересује шта се данас у друштвеним наукама подразумева под истином? И дали је данашњим друштвеним наукама-научницима (историја, економија, право и сл.) истина циљ. Да то знатном дијелу јесте, не сумњам, али да сумњам да су им адекватне методе којима покушавју постићи тај циљ. Ако јесте зашто се онда оном несретнику (капетану) који је насукао ону грдосију од брода суди за последице, а овим њиховим генералима (још већим несретницима) за намјере. (За настрадалог на броду или у рату, у саобраћајном удесу и сл. ирелевантне су нечије намјере). Мислим, нажалост, сви смо ми на овим просторима несретници одлука лидера који су нас водили, а којима су границе на земљи продужетак њихових, а изгледа и наших граница у глави. (Да нам нису утиснуте - унијете можда нам неби биле тако важне, скоро као и сам живот). Они који су имали прилику да читају књигу Економски убица или дио књиге Снови мога оца, гдје се обрађује исти феномен, само везан за Индонезију, остаје да се питају, нису ли то исте законитости (методе) које су примјењиване и можда се и даље примјењују и на овим просторима, само у нешто другачијим околностима. А затим ако уз помоћ књиге Душа дисторзија покушамо разумјети феномен колективних емоција и колективног памћења, постаје јасније, зашто се ми на овим просторима тако споро удаљавамо од стања које је током рата у Босни неко (Ћуркин), дефинисао као стање ратног лудила. Дали је Балкан на путу да му се то стање понови? Је ли феномен „држава“ смјештен у нашем ниском или високом путу (Емоционална интелигенција) и ко све управља тим сегментом нашег Ја? Изгледа као да није само Космос закривљен, већ да су данашњи Свијет, а изгледа и наша Свијест, закривљенији од њег.

Др П. Петровић

Сарајево и страхови

Посета Нелета Карајлића Сарајеву, његови и коментари других о дешавњима на просторима бивше Југе, мешају леп и опор окус успомена из времена којег су знатним делом појели скакавци. Подсећају на неке од предратних изјава (да је народ без државе као г... на киши, затим, да Муслимани на овим просторима живе у страху од времена одласка Турака, и сл.) Изгледа да претходна, као и низ других вишенационалних држава у свету, није успела да одагна страх мањинских од већинског народа. Нажалост, и у новоствореним државама као да је то још израженије, па су неки на том страху изградили изузетан политички рејтинг. Колико је тај страх хранио, а и данас храни шовинизам, тешко је судити. Шта и са колико утицаја, покреће процесе растурања вишенационалних држава, питање је за које изгледа још немемо одговора. Један од њих, вероватно је и дух народа, за који Дучић каже да је он отаџбина, а не тло ни ваздух. Као сигуран предзнак надолazeће несреће за многе, је стварање стања колективне свести, у коме другачије мишљење не само да је непожељно, већ је и опасно. Они опрезнији, углавном одлазе, јер не осећају да ту припадају. А онда већина, углавном вођена духом свог народа, креће у борбу за своју државу у нади да ће она коју стварају бити боља и праведнија од оне која се растура и при том заборављају да нема народа који нема „мангупа“ у властитим редовима.

Опредељивање угледних личности (попут Нелета), које су прије сукоба припадале свима, за једну од страна у сукобу, изазива бол, као кад изда раја. При том се забравља она Његошева, да је у том људском невремену, свако од нас, само сламка међу вихорове.

Након тога настављамо градити нове и даље вишенационалне државе не водећи при том рачуна о Зуфилкарпашићевој препоруци, да се при доношењу одлука требамо водити страховима другог, а не свог народа. Због свега тога се Сарајево из времена Бреге и осталих, разликује од данашњег, а концерти оних уметника који се нису јавно опредељивали, потврђују да Сарајево није остало без раје и оног духа из ранијих времена. Колико је и данас оних који не схватају да је опредељивање у таквим временима, скоро па изнуђен потез, а и сваког од нас приватно право, о коме је, бар мени, дегутантно и расправљати, поготово кад погледамо резултате тих наших дела, да већина наших потомака, жели да оде из тих новостворених држава.

Др П. Петровић

Веровања и заблуде

Својевремено се веровало да је топлотна енергија флуид без масе, који са једног тела прелази на друго. То веровање је оспорено доказима. Такође се веровало да је планета Земља плоча и да је центар Свемира. И ја сам, као и већина других, веровао, да се комуниста (особа одређеног карактера) постаје поседовањем партијске књижице, док нисам спознао да на карактер личности доминантно утичу гени (око 60%), а остало отпада на породицу и социјалну средину. Тако испаде, да би се комунисти требали рађати, а не промовисати. Изгледа, када припадност некој партији, погодује остваривању материјалних и других привилегија, у њој скоро па неминовно преовладју они којима идеја коју она пропагира постаје само параван помоћу којег остварују привилегије. Веровао би и у идеје и изреку либерализма живи и пусти друге да живе када би се у њему профит бар приближно праведно делио онако као што су обећавали комунисти. Веровао би да је човек разумно, а не верујуће биће, када ми његови постуци и многобројне чињенице из историје то неби оповргавале, или, када би се из Големанове „Емоционалне интелигенције“ могло, без имало разумне сумње, закључити, шта искључиво утиче на наше судове и поступке, ниски или високи пут (подсвест или свест). Проблем је опет у чињеници, што ми од родитеља наслеђујемо по три милијарде информација, па је то толико комбинација, да је изгледа наше понашање тешко генерализовати, а још теже предвидети. Зато ми је скоро па забавно читати савете неких, да данас треба уложити све у неку идеју, бити јој веран и бити спреман на последице (С. Хорват). Мени је далеко ближа она идеја, да друштвом треба управљати научним методама и да се исте требају почети развијати. Веровао бих ја да сам млад и леп, само кад би имао доказа за то. Изгледа, да је пре почетка веровања у било шта, пожељно прибавити доказе за то.

Др П. Петровић

Жена као “машина”

Једне доконе јесење суботе, када нисам знао шта ћу са слободним временом, присуствовао сам округлом столу филозофа на тему „Филозофија и техника“, и пажљивије од осталих радова, одслушао излагање „Држава као машина“. И даље сам под дојмом, да аутор тог излагања, недовољно зна шта је машина (уређај који један вид енергије претвара у други). Ових дана, на тај догађај ме подсјећају новински чланци на тему гардеробе (бурке) дама на плажама Француске, односно са колико покривеним (или откривеним тијелом) је пристojно да долазе на плажу. Питање се односи само на даме. Тешко ми се отети дојму да ми о нашој природи знамо исто онолико колико и онај филозоф о машини. Ми као да на човјека гледамо знатно више као на биће настало по логици религије, него по логици еволуције.

Пошто припадам овим другима, питам се, која је погонска сила покретала то биће пре десетина хиљада година, када вјероватно још није био развио ни говор и када мотиви који га покрећу данас (посједовање и сл.) нису били ни на временском хоризонту. Није ли и он, једна друга, биолошка „машина“, која трансформише неке друге видове енергије, у наведимо овде, једну од њих – љубавну, па њу различитим интензитетом емитује са различитих дјелова тијела. Што би иначе даме (опростите на дегутантности), кад већ имјају откривен лакат, откривале деколте? Немају ли мушки припадници појединих народа, осјетљивије сензоре за тај вид енергије, па њихове даме покривају еротске дјелове тијела, да код њих неби изазивале биолошке процесе, који су нам углавном под контролом подсвијести. Као што нам је варење хране и сл. под њеном контролом, тако је изгледа и са љубавним чином. И као што свјесним дијелом нашег мозга одлучујемо хоћемо ли узети храну или не (а сав даљи процес је под контролом подсвијести), тако је изгледа слично и са љубавним чином. Свјесни дио доноси одлуку, а све остале фазе контролише подсвјесни. Они, код којих тај сложени процес у свим својим фазама не функционише, и не улазе у њег.

Зашто нам осећај среће (лучење допамина у мозгу) неједнаким интензитетом изазивају те енергије различитих особа супротног, а код неких и истог пола? Није ли та супстанца (допамин или нешто сл.)- „погонски мотор“, који нас покреће да „јуримо“ за сукњом, а оне мушкима, новцем, влашћу, цигаретама, цугом, научним спознајама, држимо кућне љубимце и радимо све друго, што код сваког од нас изазива различит интензитет њеног лучења. Шта је са њом кроз нашу еволуцију? Мислим, да се она није мјењала, само се мјењају феномени који код сваког од нас доводе до њеног стварања, па се може генерализовати, да смо срећни онда, када нам се у мозгу она лучи.

Изгледа, да свако од нас, ту, назовимо је љубавну енергију, емитује на различитим фреквенцијама, па је са већином особа супротног пола можемо измјењивати само физичким контактом. Међутим енегију мањег броја других особа супротног пола, друге фреквенције, осјећамо и измјењујемо и без директног контакта (као што је то случај код неких врста риба), при чему интензитет њене измјене зависи од удаљености. Љубавни доживљаји са тим особама, депонују нам се у складиште памћења, одакле су нам трајно доступни. Док памћење на исти доживљај са оним другима (друге фреквенције), не надживе паклу цигарета из које смо запалили. И док ове друге доживљавамо као људска, оне прве нас асоцирају на божанска бића. Док је једна те иста особа, за нас само људско биће, за неког другог, она је скоро па божанско.

Др П. Петровић

Ћевапи и безнађе

То је Босна моја, на свијету љепше земље нема (стихови Сафетове севдалинке), су подлога на неком ми дијелу свијсти, на који се лијепе слике данашње стварности. Колона радника из Сиротановићеве ударничке Тузле, у стању безнађа, креће ка граници да напусти ову земљу, која је, судећи по наведеним стиховима, обећавала да ће бити најпожељније мјесто за живјети у њој. У другом њеном дијелу, у судници Окружног суда у Бањалуци, у поступку против седморице инспектора за наркотице ЦЈБ Бањалука, које је Специјално тужилаштво РС „промовисало“ у злочиначку организацију, своју одбрану износи један од тројице скоро већ годину дана утамничених инспектора (Огњен Стијак-син погинулог борца ВРС из партизанске Костајнице). Њему је први пут у поступку, предочен материјални доказ Специјалног тужилаштва РС-„рачун за двије порције Мујиних ћевапа“ (специјалитет града на Врбасу), који је њему и колеги, платио дилер кога су они хапсили. А у ладикама тог истог тужилаштва, у посљедње три године његовог рада, одложено је преко 700 предмета као кривично-правно ирелевантних, без обзира на сав прикупљени доказни материјал. Да ли су двије порције Мујиних ћевапа већи друштвени гријех од свих одложених доказних материјала у ладикама тог истог тужилаштва, које има „екслузивно“ законско право да цијени који су предмети од интереса за РС? И док је колона радника (вишак народа), стигла на границу, Огњен Стијак је премјештен у затвор у Бијељину, да је даље од средишта ентитета за чије стварање је његов отац положио живот. То је Босна моја, на свијету земље нема. Је ли то простор на коме се (историјски гледано) прст знатно лакше ствљао на обарач но на чело? Да ли нам је корупција постала идеологија? Постоји ли нека научна дисциплина која може утврдити зависност величине апсурда у неком друштву и дужине његовог трајања? Колико је ова земља удаљена од Мексика, друштва у коме су криминаци изборили право, да тумаче право?

Др П. Петровић

НЕОБЈАВЉЕНИ ЧЛАНЦИ 2016.

Од Милоша до Додика

Данас у времену демократије, очекујемо да се политиком баве зреле личности. То би требале бити особе које су у стању да се друштвено одговорно понашају и да добро контролишу све своје емоције. Који од ова два услова испуњавају особе из наслова. И док би Милошу Обреновићу за ово прво тешко били наћи равна, за оно друго (контрола емоција) могли би казати да није било ни близу његовом друштвено-одговорном понашању. Шта је са Додиком? Подугачка је листа примјера његовог недостатка контроле емоција, од кошаркашке утакмице у Борику (његово обезбеђење је тукло навијаче противничке екипе) до еуфоричних изјава референдумске вечери, „да сад могу да га хапсе“, да би сутрадан изјавио да му не пада на памет да се одазове позиву на саслушање тим истима. А на ово прво питање, друштвено-одговорног понашања, вероватно ћемо добити одговор, када почне отварање предмета који су затрпали ладице тужилаштава у Бањалуци и Сарајеву.

Тешко се отету дојму, да се данас политиком углавном баве особе које испуњавају само други услов за појам зреле личности.

А ко би опет, међу српским политичарима имао право да „србује“? Вероватно онај који би поред већ наведена два, испуњавао и трећи услов, онај Марка Миљанова о храбрости. (Није храброст одбранити себе од другог, већ друге од себе). Хоћемо ли таквог изабрати- дочекати?

Др П. Петровић

Митови и глупости

У Политици од 07.12.2014. објављен је чланак „Балакански митови“ гос. Неџмедина Спахиуа о феномену националних митова код балканских нација и потребе рада на деконструкцији националних митова који производе сукобе међу балканским нацијама. Тако он предлаже да се о Косовском боју у уџбеницима историје наведу најмање три верзије (српска, албанска и турска) . Ако је историја наука, а наука би требало да је истина, могу ли истовремено егзистирати три истине о једном догађају? Тешко.

Мени изгледа, да проблем произилази из доминирајуће парадигме, која као да није својствена само балканским нацијама, а она гласи „ Оно што је у интересу моје нације, је и правда“. А такође, и из нечег што су друге врсте које живе у скупинама, у току своје еволуције већ давно решиле, право на свој животни простор. Може ли се проблем решити деконструкцијом националних митова, ако пре тога не решимо да свака нација има право на свој животни простор.

Можда је проблем лакше анализирати ако претпоставимо уместо данашњег реалног света, неки мисаони, који би се састојао од онолико сеоских домаћинстава (породица) колико има нација или рецимо држава. За очекивати је да би се сви сложили, да у таквом свету, ниједна породица нема право да било којој другој оспорава било које право која и сама баштини и да суседне породице треба да имају најбоље односе. Казано логиком техничких наука „како то да нешто што важи на моделу (породицама) да не важи на објекту (међу нацијама или државама)?

До сличног закључка бисмо могли доћи анализирајући, рецимо из хришћанства оних десет божијих заповести које дефинишу односе између појединаца. Ако су нам оне прихватљиве за појединце, зашто би требало да се разликују када су у питању њихове скупине (нације).

И као што је свако насиље у породици глупост, тако је и сваки вид колективног насиља међу нацијама (скупинама) глупост, па и Косовски бој. У чему је онда проблем? Вероватно у чињеници да друге врсте које живе у скупинама слично нама, знатно успешније од нас решавају избор првог (алфе), па немају тај вид насиља.

Др П. Петровић

Партизани, усташе и четници

Да ових година, којим случајем, на просторе ових балканских недођија, набаса неки разумни ванземањац, шта би закључио о припадницима ових скоро већ па помрлих несретника. Да су припадници ове последње две скупине до гуше били „закопчани“ у своје верске и националне одоре, за разлику од оних првих који су били без њих и да су сви верујућа бића. Веровали су у оно што су им говориле њихове вође и за то били спремни дати и свој живот, а врло често (ови други скоро па редовно) узети имовину и живот онима који нису веровали у њихово веровање. Да су као и већина оних припадника наше врсте који у нешта верују, били у заблуди. Њихова веровања се углавном нису остварила или су она остварена била кратког века.

Да данас на овим просторима, ми њихови потомци, зависно од тога где су нам припадали преци, верујемо у то да су једни били зликовци, а они други цвећке. И опет смо у заблуди. И као што су углавном припадници сваке од тих скупина имали идентична веровања, они нису имали идентичне поступке нити им припада иста одговорност за последице реализације њихових заблуда.

Друштвене науке, које се баве прошлошћу, нажалост, не могу довољно квалитетно да је вреднују, не раздвајајући је на њен теоријски (законодавни-прокламовани) и практични део, а онда и један и други свдећи на хуманистичку раван, која је вероватно прави еталон за наша веровања и поступке. И док неке техничке науке (термодинамика), имају методе, да тако различита техничка постројња каква су рецимо фрижидер и термоелектрана, врло егзактно пореди одвојено са теоријског и практичног аспекта, то друштвене науке са покретима припадника из наслова немају ни у траговима. Ваљда су нам због тога и историје на овим просторима тако разроке.

Др П. Петровић

Укуси или нешто друго

У Политици од 04.03.о.г. објављен је чланак „Царство лошег укуса“, редитеља Горана Марковића у коме он цитира и латинску изреку „о укусима се не расправља“ а, коју опет доводи у везу са одлуком власти да гради „Београд на води“. Ја бих овде да се подсетимо оне тврдње филозофа, да је човек биће биолошки неопремљено за живот у природи, а мени опет зигледа, да он постаје биће заљубљено у живот у солитерима. Ако пођемо од наше природе (З. Миливојевић), да ми као бића имамо потребе (нешто што је неопходно за нашу егзистенцију) и жеље (нешто што није неопходно за нашу егзистенцију, али је индивидуално), оправдано је поставити питање, чиме се требамо руководити при доношењу одлука. Насељавајући урбане средине, савремени човек себе доводи у позицију да му и енергија постаје важна за његову егзистенцију скоро као ваздух, вода и храна. Тиме што се урбана средина повећава, повећава се и потрошња енергије по просечном појединцу. Шта од горе наведеног (ваздуха, воде, и хране) му је доступно у урбаној средини испуњеној солитерима. Ништа, осим жеље да живи у њој. Што се урбана средина повећава, празни се животни простор који смо наследили од предака, а тиме се опет повећавају трошкови наше егзистенције . На основу чега онда доносимо одлуке? Вероватно на основу веровања, а не резоновања. Зашто? Вероватно зато што квалитет наших одлука знатно више зависи од нивоа спознаје света, него од укуса.

Др П. Петровић

Одговор земљаку Суљагићу

Тешко је одговорити неком ко је толико тога набацао у свом чланку БиХ и Србија (Погледи, 26.12.16), са низом контрадикторних тврдњи. Његов термин „распад Југославије“ тешко да одговара оном што се десило пре два ипо века. Тај термин далеко више одговара оном што се догодило Чехословачкој, договорном мирном разлазу њених народа, као што се одвојила и Македонија. Зашто се код нас није десио распад, већ ратом растурење заједничке нам државе, а поготово БиХ. Вероватно зато што је вођство једног од њених народа у БиХ, проценило да ће ратом уз подршку САД-а добити више него преговорима. Шта су били мотиви њихових ментора, најбоље се види из књиге „Економски убица“, и данашње судбине арапских народа, као и из изјаве Д. Трмпа, да САД неће више рушити владе других земаља. Жао ми је земљака Суљагића због зла које је претрпео од српских руку између 1992. и 1995. год. Пошто мере за зло нема, желим да му кажем, да су и стотинама хиљада оних на простору бивше Југе, чији су најмилији положили животе за њено стварање и нама који смо следили њихове идеје (а пре свих ону о братству и јединству), они који су је растурали, нанијели можда и веће зло од оног које је истрпио Суљагић. Он се зла решио 1995., а ми? Можда се величина зла да мерити идејом и саборцима оних који је проводе. Желим Суљагића подсетити да су саборци оних који су стварали Југу били: Б.Ђопић, Г. Ковачић, С. Куленовић и др., а оних који су је рушили: Мерчеп, Празина и др. Било би ми га жао да су и његови.

Др П. Петровић

Велики Тата и правна држава

У Политици од 27.01.о.г. објављен је чланак „Избор(и)“ господина Бориса Беговића чије прилоге иначе редовно читам са задовољством. Оно што ми оставља дојам у њима је пренаглашена важност тржишта и приватног власништва у друштву. Као да су то чаробни штапићи са којима свако друштво решава све своје проблеме. Мислим да гос. Беговић зна више друштава од мене која баштине те две друштвене форме, а да су можда у тежој друштвеној позицији од Србије. Оно што мени изгледа важније за једно друштво, од тих форми, је достигнути ниво правне државе. Мислим да је то најквалитетнији критериј за оцену достигнутог цивилизацијског нивоа неког друштва. Вероватно Велики Тата како гос. Беговић остварује Премијера, оставља дојам код гласача да је способнији од других на политичкој сцени Србије да прави помаке на овом сегменту (а тако изгледа и мени), па вероватно због тога и ужива подршку грађана. Зашто су помаци једног друштва на том сегменту спори, како се могу убрзати и од чега све зависе, ја не знам, уз дозу сумње у способност неких народа да то уопште и могу реализовати. У време глобализације, народима који не успевају решавати тај проблем, загарантован је економски „геноцид“ (недостатак радних места за радно способну омладину која због тога не може формирати породицу). Ако избори убрзавају процес изградње друштва у коме је поштовање закона патриотски чин, онда су они оправдани. У супротном, служе замајавању народа.

Др П. Петровић

„Хероји“ новог доба

Пала је једна од последњих клапа у театару апсурда-судском процесу у поступку против седморице инспектора за наркотике ЦЈБ Бања Лука који се водио пред Окружним судом у Бањалуци, а које је Специјално тужилаштво РС “промовисало” у злочиначку организацију. Изречене су пресуде, 26 године робије за двије порције ђевапа (једини материјални доказ предочен у поступку). Више од 10 година по порцији. Ни по баби ни по стричевима, већ по правди нашег Фараона. Хапшења и медијско лансирање афере изведено је на врхунцу афере-Бирач. Пажња јавности са преко милијарду марака мазнуте лове, преусмјерена је на школска дворишта и друге просторе гдје нам бораве дјеца, а гдје су их наводно ови млађани инспектори тровали. Сви су испод 35 година старости. Почиње процес и чаршијске приче, „неко од судија има везе са афером Талија, а један од адвоката са неразјашњеним убиством, ни тужилаштво није чистошеф им је окривљеног за проневјеру 140.000,00КМ, промовисао у угледну личност и 3 мјесеца условно“. Жрвањ почиње да ради. Доказа нема, имају приче свједока оптужбе- осуђених дилера, поуздане као и наведене чаршијске. Они са мазнутом ловом из Бирача су далеко, на сигурном и они и лова. Тројица инспектора „такође“, двије године у истражном затвору, остала четворица суспендовани. Сада им слиједе откази. Пресуда и слике од прије 20 година. Јануар 1995.год. Кочићева, овај пут грмечка међава. Погинле студенте Студентске бригаде смо вратили раније, враћамо се са бихаћког ратишта, треба да почне љетњи семестар. Зимски смо провели на Грабежу и Голубићу. По формацији смо у последњем камиону, нас двојица. Он вози, ја идем испред да означим цесту. У камион је једва утоварено оно што је војно. Остало је истоварио код своје куће. А сеф Бобар банке је вођен на теку. Кад је испражњен (10.000.000,00 КМ), неко је теку однио. То није предмет за његово тужилаштво, они се баве ђевапима. Политички дио процеса је завршен, можда ће даљи бити правни. Јесам ли требао учествовати у стварању оваквог друштва?

Др П. Петровић

НЕОБЈАВЉЕНИ ЧЛАНЦИ 2017.

Хашке и спортске судије

Како је Хашки Суд окарактерисао протекли рат на простору БиХ није ми познато, али ми је познат осећај који смо стекли учествујућу у њему, да се радило углавном о верском рату, а то добрано потврђују рекције припадника верских заједница са њених простора након хашких пресуда, а поготову ове последње (генералу Младићу). Потврда наведеног карактера овог рата, следи и из подршке коју су зарађене стране имале у току његовог одијања, а поготово религиозна припадност страних добровољаца.

Ако се не практикује да у директним спортским такмичењима припадника народа, судије припадају оним народима чији се представници надмећу, јели исправно да о окончаним „верским“ ратним сукобима, суде судије истих верских опредјељења?

Ако се сумња да спортске судије не могу приликом обављања свог посла искључити емоције, одкуд одсуство те сумње када су у питању судије права? Да су ратне емоције далеко дубље и снажније, види се по реакцијама на хашке пресуде и две деценије после окончања рата. Ко се још сећа резултата спортских надметања пре две деценије, која се иначе изводе забаве ради, за разлику од рата који је интересни феномен. Тако изгледа, као да емоције не можемо искључити када је у питању забавни, а можемо када је у питању интересни феномен. Сумњам.

Потврда претходних навода се да уочити у случају пресуде генералу војске Р. Српске (Галићу), када је, колико се сећам, судија из Русије гласао за ослобађајућу, а друга двојица судија за казну од двадесет година робије. Из угла природних наука, изгледа, као да се до правне истине долази прегласавањем. Једни су за двадесет, а други за нула година, па којих буде више - да је у циркусу, па и ајде. Оно што не иде ни у циркусу изгледа да иде на хашком Суду. А да у хашкој правди не „одлучује“ увек већина, показује случај хрватских генерала којима је претресно веће (5 судија), разрезуло деценијске казне, да би жалбено веће (3 судије) сматрало да у њиховом случају нема кривице. Зато мислим да су у хашком суду требале радити судије из Кине и Јапана.

Да методе овог Суда нису баш утемељне на здравом разуму показује и суђење-процес В. Шешељу, који је након 12 година „надгорњавања лоших студената права“ са професором права (на шта је процес лично), ослобођен са пропратном дијагнозом неизлечиве болести. Пошто је

„војвода“ у Србији „васкрснуо“, тражили су ваљда да се опет врати на суд. Сачувај ме боже њиховог резона.

А што се тиче нас „босанских несретника“ добро је изгледа, што се у време нашег рата, над Босном нису била укрстила геостратешка копља попут ових данас над Сиријом.

Др П. Петровић

Наивни Србин

У којим су све спортским, научним и иним дисциплинама Срби шампиони Европе нисам баш сигуран, али оно у шта сам добрано сигуран је да ће се наћи при врху љествице наивности, ако она икад буде формирана. За кога би иначе могли казати да је наиван. Вјероватно за оног који вјерује у неку лијепу причу чија садржина нема утемељење у науци, стручном знању па понекад ни у здравом разуму. За њега као да и није битно колико је садржина приче истинита, већ колико је прича лијепа. Народским рјечником казано, то је онај коме можете стално продавати рог за свијећу. Није ли и претходна Југославија, једна од бајки у коју смо вјеровали. А да у ту бајку неки још вјерују, показују међусобне оптужбе за њен распад, учесника осме сједнице ЦК Србије.

Наслов чланка „написао“ је студент који ми је прије пар година, на усмени дио испита донио и поклонио уређај величине пепељаре, налик на точак запрежних кола, низ који се котрљају куглице. На питање шта је то, одговорио је, „перпетууммобиле“-машина којој ништа не доводите, а она производи кретање-енергију. Казао је „код мене није прорадила, можда ће код вас“ и испричао да је рјешење скинуо са интернета, с тим што су мангупи прикрили њен погон. Стоји ми и даље у кабинету, као подсјетник на једну од особина народа коме припадам.

Поводом изградње градских топлана великих снага на биомасу, ових дана опет слушамо „лијепе приче“. Њихова градња ми изгледа разумна као и копање бунара у пустињи. И док други народи већ низ година уживају благодети пада цијена фосилних горива на свјетском тржишту за 50%, ми и даље плаћамо гријање по цијени која је формирана кад су свјетске цијене горива имале свој максимум и „уживамо“ у лијепим причама власти да се брине о нама. Колико би се још примјера могло навести? Оставићу то другима, храбријим од мене.

Др П. Петровић

„Паљба“ по генералима српским

У Политици од 15 и 16.02/17 објављен је чланак „Пресуде, осуде или смех“, професора Филозофског факултета у Београду гос. Тодора Куљића у коме је „осу“ жестоку паљбу по српским генералима Недићу и Младићу, називајући их при том злочинцима, крвницима и џелатима. Недића због тога што народе, које су прогањали нацисти (Јевреје и Роме), није узео у заштиту као што је узео припаднике свог народа које су прогањали савезници нациста са Балкана. Притом гос. Куљић заборавља, да су већини тих народа (савезника нациста) у оба светска рата, слободу углавном донели Срби, да би им они првом приликом, која им се указала, забили нож у леђа, ратом растурајући државу у којој су Срби били већина. Чланак пишем и из моралне обавезе према првом, јер су моји преци нашли спас у Србији, бежећи од предака оних чији су потомци по гос. Куљићу, страдали од руке овог другог.

А да сазна нешто више о несрећи оних који су страдали у Сребреници, препоручујем му радио-емисију која је емитована у касним сатима љета 2015. године у којој млада болничарка армије БиХ говори о голготи коју је прошла са млађим братом, покушавајући да се у колони од око 8000 војника и цивила пробију кроз обруч, који је око Сребренице поставила војска Републике Српске. Ко је те несретнике довео у тако очајну позицију да се определе за потез за који се унапред могло знати да га већина неће преживети? Је ли Младић (кога Куљић осуди пре суда) донио одлуку да се босански чвор расплете ратом (одбаци Кутиљеров план) и ушао у рат на простору где се вековима, па и данас, непоштовање закона сматра врлином, а не маном.

Ко је донео одлуку да „тигру“ братства и јединства претходне Југославије (Босни), на кога смо с правом били поносни, поцепа кожу и гурне нас у трагедију у којој је Сребреница само једна прича. Не дели ли колега Куљић мишљење оних „ментора“ последњег рата у Босни, који су ратни пожар подметнули и у пола света (а најачи на Блиском Истоку), па затим замандалили властиту кућу, да несретници са тих простора не би могли код њих тражити спас? Жао ми је што неког ко се бави филозофијом треба подсећати на чињеницу-да ништа није тако једноствено као што на први поглед изгледа.

Надати се да ће генерације које расту, и које ће стасавати на овим просторима донети одлуку, да је наша генерација за сва времена потрошила право на рат на Балкану.

Др П. Петровић

Правда, а где је има?

Проблем одласка наших људи (како неки са ових простора кажу) у државе Западне Европе и Америке „у туђе и ваљано уређене земље“ постао је предмет анализе стручњака различитих профила. Тако једн од њих (писац Д. Калезић) наводи мишљења и поступке филозофа Ксенофонта (Сократовог ученика) о проблему патриотизма и склоности власти да од грађана прави послушне поданике и неопходности постојања апарата присиле у држави. Ово последње указује на чињеницу да сви људи (припадници једног народа) нису зреле личности (то су оне особе које све своје поступке и емоције не могу да држе под контролом разума и да се притом друштвено одговорно понашају). Вероватно је због тога нужно да држава има апарат присиле (полицију, тужилштво и судсто), али је оправдано поставити питање „ко треба да сноси трошкове њиховог постојања“. Ако смо солидрани са онима који су болесни, (за разлику од Трампа), па сви издвајамо за здравство, треба ли то исто да радимо да би се заштитили од незрелих личности због којих је држави неопходан апарат присиле. Како њих спречити да не раде у апарату присиле? У друштвима гдје они не раде у њему, може се говорити о корупцији. У супротном, у таквим друштвима је на делу пљачка. Шта ако неки народ нема критичну масу зрелих личности, која је један од услова, да такав народ створи правну државу-ваљано уређену земљу? Јесу ли припадници неког народа (поготову оног дела који живи у градовима), свјесни чињенице, да им је у времену глобализације уређена држава важна скоро колико и породица. Када се живи на селу, (тада нам егзистенција зависи од насљеђивања земље и стоке коју нам обезбеђује породица), а у граду нам егзистенцију (посао) може обезбедити само ваљано уређена држава. Процент изласка градског становништва на изборе и његовог залагања за правну државу показатељ је нивоа те свесности.

Др П. Петровић

Пролетери свих земаља

У рубрици Међу нама, од 10.01.о.г. објављен је прилог господина Гаврила Јаснића о самоуправљању и неолиберализму. Занимљива су два аспекта наведеног прилога. Први, који се односи на човека и његову констатацију да су се антропологијом (науком која се бави проучавањем човека) највише бавили филозофи и где наводи став једног од њених оснивача (Платона) „ да је роб животиња која говори“. Ако знамо, да у свом приступу човеку, филозофија полази од „аксиома“ (нечег што се не преиспитује) да је човек разумно биће, не можемо да се не упитамо, да ли се он може применити и на наведеног оснивача? Јесмо ли се ми померили од Платона до данас у нашој спознаји себе? Ако знамо да се неолиберални капитализам креће ка демократском робовласништву (рад за голу егзистенцију), значи ли то да је по Платону, пут цивилизације ка „демократским воловима“?

Други аспект се односи на Јаснићеву тврдњу да „чим међународна солидрност грађана, радника и научника буде остварена, неолиберализам ће пасти“.

Ова тврдња ме подсећа на сличну тврдњу „највећег сина наших народа“- да је радничка класа свеснији део друштва који је гарант опстанка претходне Југославије, а затим чињеницу да су тој истој класи мангупи поделили оружје да растури Југославију и њен самоуправни систем, иако је већина њих у ЈНА потписала заклетву да ће бранити и државу и њено друштвено уређење.

Ако човек постане оно што филозофија не преиспитује, можда се Јаснићева тврдња и оствари. А Платона-оставимо са његовим тврдњама са надом да жрвањ индустријских револуција и глобализације од неких народа неће оствити само релове.

Др П.Петровић

Живети са заблудама

За већину оних који последњих деценија прате дешавања на простору бивше Југославије познато је ко и где је изговорио реченицу "Ја сам свој задатак извршио, Југославије више нема". За колегиј Авнојевског форума „Јосип Броз Тито“ изгледа да је творац и реализатор тих речи и дела Слободан Милошевић. Пратећи њихове ставове о распаду заједничке нам државе, стално ме подсећају на ону Будину изреку стару два ипо века „Незнање (неразумевање) је највеће зло света“. Шта је том реченицом потврђено? Оно што је Туђман истицао у скоро свим својим говорима, „Тисућугодишњу тежњу хрватског народа за властитом државом“. Па који то народ на свету нема ту тежњу. Са колико жртава је српски народ кроз историју остварио и одбранио ту тежњу. Је ли он једини у претходној Југославији имао ексклузивно право на њу. И док је тамо неки бравар (како они у пежоративном смислу називају Тита) знао шта је погонска сила машина на којима је изучавао занат, изгледа да је њему и његовим следбеницима погонска сила која покреће народе да створе властиту државу била непозната. Правећи аналогију са техничким наукама, испада да су направили машину за коју нису знали која је то потребна енергија која је трајно покреће. То што се та „машина“ (Југославија) распала под владајућом парадигмом свих народа света „Оно што је у интересу мог народа је и правда“ није крив Милошевић, како прозвани тврде. Да та парадигма не егзистира-свет би био без ратова. Онима који су на ту парадигму указивали у Скупштини бивше БиХ и до чега она може довести (па је и довела) , последње две деценије суди се у Хагу.

НЕОБЈАВЉЕНИ ЧЛАНЦИ 2018.

Интелектуалци као „адвокати“

Политика је једина дневна новина коју редовно пратим и мало јој чешће шаљем чланке за рубрику „Међу нама“. Изгледа да је и мене, под старост, снашло оно што је Андрића, како сам каже, покретало одувек, да оно што запажа, опише. Поред осталих прилога, нешто већу пажњу посвећујем темама аутора са ове стране Дрине. Једна од њих је и чланак „Министар БиХ или тужилац“ објављен у наведеној рубрици дана 10.02.2018. год., аутора Слободана Стајића из федералног Сарајева. До сада сам Стајића сврставао међу ове прве из наслова, а сада га придружујем и оним другима са ових простора, који у Политици редовно хвале актуелну власт у Републици Српској. Изгледа да је господин Стајић, завршио „одбрану Срба“ у Федерацији БиХ (о чему је колико се сећам раније писао), па се „пребацио на фронт“ у Р. Српској, да нас одбрани од „издајника и потурица“, како „његов клијент“ прозва моје саборце, а и десетине хиљада других бораца, припадника војске Републике Српске. Био сам на ратишту, углавном позадинац, па ме помало и срамота да помињем своје учешће у рату, када се сетим, како је било онима на првој линији, коју сам и прозвао-линијом смрти. Данас, неко, ко је све време рата провео у дубокој позадини (Бањој Луци), узима себи за право, да онима, који су за нас у тим временима били хероји (Мектић и Бојић и др.), лепи такве етикете. Он је сам себе распоредио у прве борбене редове данашње одбране, тобоже угрожене Републике Српске, од непријатеља кога види само он и наивни народ. Нема ТВ дневника ни удраних вечерњих термина да са РТРС-а не одјекују „топовске салве-речи“ мирнодопских хероја актуелне власти, појачаних „бојовницима“ из Србије-Лазански, Ђаковића са федералне и др. Необична је брига гос. Стајића за неспокој који код грађана БиХ изазивају изјаве прозваног министра Мектића у вези безбедности у БиХ, а да га не иритира његова изјава о Босни као разваљеној држави, без трећег стуба власти-правосуђа. Ако државу поредим са кућом, онда ми изгледа, да ми живимо у разваљеној кући из које узме ко шта стигне. Мени опет изгледа, да гос. Мектић, са позиције на којој се налази (министар безбедности БиХ) у нечијим џеповима види превише коруптивних ораса, па је почео да указује на то. Зашто га прозвани не туже, ако су његови наводи из истраге нетачни? Вероватно да за то немају потребе, док на РТРС-у имају довољно адвоката, попут Стајића из федералног Сарајева.

Др П. Петровић

Бивша Југа и Грделичка клисура

Док ових дана експерти грађевинске струке настоје да установе шта је уништило везивни слој брда Грделичке клисуре и довело до милионске материјалне штете, ови из друштвених наука ни после три деценије никако да установе која је погонска сила растурила тај слој који је народе у бившој Југи држао на окупу. Неки попут гос. Владимира Вулетића (Погледи, 08.09.2018) за разарање тог везивног слоја оптужују и српски национализам. И док је за сваки процес (промену постојећег), у природним наукама пресудно познавање погонске силе која до процеса доводи (јер без ње нема процеса-промена), у друштвеним се то изгледа не уочава. Није ми јасно како се неко ко се залагао за очување Југе (међу које могу сврстати и себе), може оптужити за њено растурање. Нису бившу Југу растурили национализми њених народа (у некој блажој форми они су екзистирали све време њеног постојања), већ жеља-потреба сваког од њених народа, да живе у држави у којој су они већински народ. То је иначе универзално правило-тежња свих народа света. Проведени референдуми по њеним републикама (осим Србије), су најбоља потврда наведеног. При том свесни или не, да је вековна владајућа парадигма свих народа света „оно што је у интересу мог народа је и правда“. Вероватно смо због тог кроз историју и водили толике ратове, да је тешко не поверовати у ону Кастрову тврдњу, да ће због тог, неке будуће генерације говорити о нама, оно што ми мислимо о примитивним племенима. Вероватно би данас, идеја поновног оживљавања Југе, код већине њених житеља сматрана ноторном глупошћу.

Др П. Петровић

НАМАГАРЧЕНИ СРБИН-или „енергија преваре“

Последњег дана јануара (најтоплијег у последњих 13 деценија од како се врше мјерења на овим просторима) донесена је последња одлука у Градској Скупштини по питању Еко-топлане (коју у граду на Врбасу већ називају преваром вијека). Тог дана, навршило се 10 мјесеци од дана када сам добио поруку у вези те работе од пријатеља и бизнисмена из Матичне нам државе, у којој је осмишљена ова, као и оне претходне преваре (зграда Владе и зграда Телекома). Тиме је још једанпут потврђена ранија констатација, да специјалне и паралелне везе између Матице и РС најбоље функционишу на сегменту са оне стране закона. Десет мјесеци се у медијском простору врти „лијепа прича“ за наивни народ, како ће имати цјелодневно гријање са коначно ријешеним питањем Топлане. У ту причу увлаче и мене (као професора гријања, једног од двојице стручњака на овим просторима који су иначе компетенти за ту тему) са понуђеном ролом од 20-30 секунди. Одборници у градској Скупштини (пословође, инструктори возње и други „експерти“), сатима расправљају о теми са којом се никад нису бавили, одслушали о њој било које стручно предавање, а о написаном стручном или не дај боже научном раду да и не говорим. Њима то не треба, они су у „храму мудрости“ из којег се представе са њихових мудровања репризирају у касним ноћним сатима. (Потврда оне Ђиласове- „провинција има и цијени само једну љествицу-власти) На факултету сам. Из плакара вадим своју, а и менторову дисертацију. Оба смо докторирали из те области. Он из топлотног биланса, а ја из оптимизације топлофикационих система. Он педесет, ја четрдесет година иза себе на наведеним темама: студије, експертизе, стручни и научни радови из те области. Кома то треба? Правим упоредну анализу тошкова гријања, енергије из био-маса и мазута. Корисници који станују у новим зградама, плаћају енергију за гријање 5 пута скупље од било ког вида енергија које су на тржишту. Да можда Бањалука није на географским ширинама Лењинграда? Шта да кажем студентима када будем држао лекцију о вриједностима различитих видова енергија? Сумња? Можда ће ова Еко-топлана испоручивати неки нови вид енергије, непознат досадашњим научним спознајама (енергију преваре).

А онда слике краја Другог свјетског рата. Савезничке армије пред Берлином. Нијемци мобилишу последње резерве, омладинце млађе од 18 година. Њима не требају дјеца, њима треба њихов вољени Вођа. Старији синови су им оставили кости пред Лењинградом, на брдовитом Балкану и у Сјеверној Африци. Ови млађи ће на улицама Берлина. Какве то везе има са данашњом стварношћу? Моја генерација неће куповати лијекове. Она ће плаћати гријање као да живи у Лењингрду и свако вече гледати вољеног вођу. И кад се клима промјени, толико да се гориво и не треба трошити, они ће гријање и даље уредно плаћати. Ни нама не треба будућност, треба нам Вођа. Са Еко-топланом ми смо закуцали први ексер у ковчег будућности овог града, постаће он поново касаба.

Треба ли овом народу, власт да каже да почне њакати, да би схватио да је намагарчен?

Информанти јављају: котлови су „маде ин Крмине“-прототип, послови вриједни педест хиљада КМ, мултиплицирањем уговора стигли до пола милиона, тај вид ложишта развија честице које остају у плућима, домаћа фирма специјализована за котлове на био масу нудила пет пута јефтине изгрдању исте Топлане.

Информант из безбједносних структура (због досад објављених чланака) упозорва-„повуци ручну“. Перископ (ретровизор југића) је испод сједишта у ауту. Дуго сам га послѣ случаја „Вукелић“ користио. Зар опет? Маузер и Бјели Вук су опомена. Шта ми све ово треба?

Др П. Петровић

Zdrav razum i prekodrinski Srbi

Ovih predizbornih dana nas jedan visokopozicionirani političar iz RS pozva da na predstojećim izborima svoj glas ne dajemo onima koji nas zavađaju sa svima pa čak i s nama samima. Opravdano je postaviti pitanje, može li čovjek biti u zavadi sa svima, ako se prvo ne zavadi sa zdravim razumom. Da mi sa tim fenomenom nismo baš u dobrim odnosima, pokazuju zbivanja u institucijama i medijskom prostoru RS, pogotovu nakon Davidovog stradanja. I dok u predizbornim ponudama, aktuelna vlast nudi povećanje plata, Sindikat MUP RS, javno iznosi svoje neslaganje na ponuđene iznose. Istovremeno od prilično kompetentnih pojedinaca ovog društva i grupe „Pravda za Davida“ stižu teške (da ne kažem zastrašujuće optužbe na račun rukovodstva MUP RS). Ruši li se time profesionalni i moralni ugled ove institucije? Ko bi o njemu trebalo da vodi računa-brine? Ako su u njihovom rukovodstvu Sindikata najprofesionalniji i najmoralniji, imaju li oni pravo da traže povećanje plata i onima, za koje javnost smatra, da oni umjesto da rade ono za šta ih narod plaća, oni te poslove opstruišu. Možemo li zamisliti poziv rukovodstva Sindikata MUP svojim članovima na štrajk, ako se iz njihovih redova ne uklone oni koji im urušavaju profesionalni i moralni ugled. Onima koji prate događanja unutar ove institucije, sve više se stiče dojam, da su za Davidovo stradanje i golgotu kroz koju su prošli inspektori za narkotike CJB Banjaluka, a koje je Specijalno tužilaštvo RS „promovisalo“ u zločinačku organizaciju, odgovorne iste osobe. Ostaje da se sazna, da li su im razlozi-motivi bili isti.

Др П. Петровић

Политика и дилетанти

Почетком последњег мандата актуелне власти у РС, Козарски вјесник је поводом њихових најава да ће пред судовима покренути судске поступке против опозиције у РС (због њених ставова на нивоу БиХ, гдје су иначе у власти), објавио мој чланак „Демократија и дилетанти“. Чланак исте садржине је објавила и београдска Политика под редакцијским насловом „Избори су једини суд за политичке партије“.

У припреми за предстојеће изборе, опозиционе партије у РС су већ изашле са својим програмима, најављујући економске реформе, доношење закона о испитивању поријекла имовине и сл. Ми би иначе друштво могли дефинисати као систем који се састоји из видљивог (организационог) елемента и оног стварно-функционалног, а невидљивог. Овај први елемент, свако од нас види скоро идентично, док је способност сагледавања оног другог, већине нас упитна. Скоро да бисмо могли поставити питање „чија је слика функционалне стварности ближа слици стварне стварности“. Моју слику те стварности, објавила је београдска Политика 11.05.2018. у чланку „Правосудна мудровања“. Из њега се да закључити, да су саставни елементи (полиција, тужилаштво и судство) трећег стуба наше власти-правосуђа, скоро па нефункционални-трули. То најбоље потврђује у чланку наведена Апелација инспектора ЦЈБ Бањалука (Стијак и Радуловић) пред Уставним судом БиХ, којом је оборена пресуда Врховног суда РС, а којом су њих двојица били осуђени на 16 година робије, на основу приче дилера коју није поновио ни пред једним судом.

Тешко се отети дојму, да је наша Народна скупштина дебатни клуб чије сједнице личе на представе за наивни народ, а да се најбитније одлуке доносе изван њеног домена.

Промјена било чега битног у нашем друштву, са постојећим саставом трећег стуба власти, мени изгледа као немогућа мисија.

Др П. Петровић

Друштво без правде и морала

У чланку „Мистериозна смрт Давида Драгичевића“ (Политика 18.05.2018) сталног дописника Политике из Б. Луке, М. Кременовића, наведен је садржај расправе у скупштини РС, а у вези његовог наслова. Оно што одражава атмосферу у Б. Луци па и РС је садржина транспарента који је истакнут на свакодневном окупљању на Тргу Крајине, групе „Правда за Давида“, а који гласи „СТОП некажњеним убиствима у Бањалуци“. Погонска сила која свакодневно окупља грађане на Тргу и повећава њихов број на „Фејсбуку“ је неповерење у правосудни систем РС. Свој кредибилитет руководство полиције РС и Окружно тужилаштво у Б.Луци су већ раније изгубили на случају саобраћајне несреће у којој је смртно страдао син гос. Н. Ђуровића, а коју је, могло би се казати „у сулудој утрци“ изазаво ранији Министар полиције. Са било којим видом кредибилитета су се опростили Специјално тужилаштво РС, Окружни суд у Б. Луци и Врховни суд РС, објављивањем Апелације инспектора ЦЈБ Бањалука (СТИЈАК и РАДУЛОВИЋ) пред Уставним судом БиХ.

Образложење које су саопштили инспектори МУП РС и Патолог, на незаконито организованој конференцији за штампу (без одобрења тужиоца), поводом Давидовог страдања, са низом неаргументованих тврдњи, оставило је дојам, да они, јавност РС доживљавају као скупину особа ометених у развоју.

Да је ово друштво у стању дефинисаном насловом, могу потврдити и из властитог искуства, када ми је прије неколико година у кругу Универзитета на коме радим, пришла мушка особа са завршеним правним факултетом и претећим гласом ме послала у п.м. уз напомену да га се припазим, јер је иза њега „хиљаду година робије“. Знао сам да је то због мојих ставова изношених у оквиру установе у којој радим, а поподневном провером садржине под наводницима, схватио сам да су скоро па истините. Ту и следеће ноћи, слабо сам спавао, половину намјештаја сам наваљао на врата и прозоре.

Била је то лекција коју сам тада научио, да је моја количина права коју сам стекао за 35 година наставе на Универзитету, оригинална метода из термодинамике чији сам аутор, три патентне пријаве, и скоро две године проведене на ратишту, неупоредива са количином права коју поседује „хвалисавац“ Иако је раније протерн из МУП-а претпоставио сам, да то не ради без нечије јаке заштите, па га нисам ни пријављивао изван Универзитета. Тешко ми се отети дојму, да живим у друштву, у коме се количина права, мери дебљином криминалног досијеа.

Нажалост, несрећни Давид, узорни младић и студент електротехнике, за само 21 годину живота, није успио стићи до те спознаје, па га је то изгледа коштало главе.

Раде са Романије

БОЉИ И ГОРИ

У претходном периоду приликом неког дружења: славе, роштиља и слично, покретали би расправу и о политичким темама и личностима које обављају одређене политичке функције. Остао ми је у сјећању коментар-поступак знатног броја особа, које на аргументе критичара нису одговарале контра-аргументима, већ скоро пријетећим гласом постављале питање „а ко је бољи од њега“. Нисам се могао отети дојму, да они одређене личности, носице политичких функција не доживљавају као људе којима су својствене слабости-мане, већ као божанства којима су оне недоступне. Расправа са таквима била би узалудан посао, јер су њихова вјеровања била толико дубока, понекад ми је изгледало, равна вјеровању оних који су одлазили на ратишта искључиво вођени вјерским мотивима, да не кажем фанатизмом. За такве у народу постоји изрека „да су им вране памет попиле“.

А онда сам у разговору са вишедеценијским пријатељем, чији су родитељи били из друга два народа чуо коментар „ја сада схватам да свој народ нисам познаво“. Није ми се дало да га питам, о ком је народу мислио, али ме то размишљање, послје Давидовог страдања стално подстиче на питање, јесам ли ја знао свој народ? Неприхватање извјештаја Скупштинског Анкетног одбора од стране позиције превасходно због реченице „да се без сумње може закључити да је у случају Давидовог страдања у питању убиство“ а што је и Тужилаштво случај тако касније оквалификовало, не смета њиховим симпатизерима, да се масовно окупљају на њиховим предизборним скуповима. Као да су они углавном потомци оног сеоског попа, који је, док је заразна болест односила вјернике говорио „све је то божја воља“, а када је болест стигла њега, промјенио плочу ријечима „нешто овдје није у реду“. И док је једног високопозиционираног енглеског политичара стигла смјена са функције, када се сазнало да је прије десет година раније лагао, код нас, као да склоност варању народа, постаје главна препорука за заступање народних интереса у институцијама власти. Власт која је сама порушила своје институције-правосуђе (полицију, тужилаштво и судсто) подмеће своје кукавичко јаје групи „Правда за Давида“ да они то раде. И при томе им знатан број народа вјерује. Сада видим да ни ја нисам знао свој народ, да је безгранично наиван и понекад ми дође да се запитам, има ли неки народ гори од мојег?

Нажалост, Давидово страдање, код мене, ранији понос припадности свом народу, почиње да замјењује страх од његове наивности. Ми јесмо знатним дијелом добили државу, али као да не знамо чему она служи. Понашамо се према њој, онако како би се понашали неписмени према рачунарима када би их добили. Да ли ћемо и овај пут, на следећим изборима „гурнути прст у око некима“ гласајући за оног коме су уведене санкције и у Сарајево послати неког кога Бошњаци „највише мрзе“? Хоћемо ли потврдити онај Берићев афоризам „да ми нисмо скренули ни лијево ни десно, већ да смо право скренули“?

Јесмо ли ми народ код кога се поштен „свијећом“ мора тражити.? Без таквог на челу, нама је пропаст **загарантована**.

Др П. Петровић

„RUŠENJE“ PORUŠENOG

Može li se gledat nevidljivo?

Može li se rušit porušeno?

Može li se urazumit nerazumno?

Već dugo grupi „Pravda za Davida“ vlast podmeće da oni ruše institucije Republike Srpske i to prije svega onaj njihov segment koji se naziva pravosuđe (policiju, tužilaštvo i sudstvo). Mene ovaj igrokaz vlasti sa narodom asocira na onu dječju igru „šuge“. Da je ova „igra“ daleko opasnija od one dječje, pokazuje ubjeđenost nekih poznanika-da vlast govori istinu. Šta vam onda ostaje, da ih ubjeđujete da se porušeno ne može rušiti isto kao što se nevidljivo ne može gledati? Odgovor je sadržan u trećem pitanju.

Da izvršna vlast nije porušila ovaj treći stub (pravosuđe), nebi bilo Davidovog stradanja, pa ni grupe „Pravda za Davida“ kojoj vlast potura svoje „kukavičje jaje“. A kada je počelo konačno rušenje ovog stuba? Osnivanjem Specijalnog tužilaštva, kome je dato ekskluzivno pravo da ono ocijenjuje koji su istražni predmeti važni za RS. Time je Narodna Skupština RS izgubila ulogu najvišeg organa vlasti u RS (razvlastila se) i svojim daljim radom nastavila da blefira ulogu koju treba da obavlja. Tada su poslanici u njoj, promovisani u „medijska blebetala“, koje naivni narod plaća više od doktora medicinskih, tehničkih i drugih, izuzetno umno zahtijevnih nauka. Tako je dio pravosuđa sve više postojao nezavisan od zakona, a zavisao od svog „instruktora“. Nadajmo se da će gos. Vasković objaviti ko uz Specijalno tužilaštvo u sudovima RS i Visokom sudskom i tužilačkom savjetu, sačinjava prvosudnu mafiju RS.

Rade sa Romanije

Ракија од жира

Када сам прије пар година (у вријеме изградње Топлане на био-масу у Приједору) боравио на слави у околини Новог Града (гдје иначе повремено одлазим), препоручио сам им да више не саде јабуке и шљиве, већ храст и букву. Настао је смијех уз питање „да ви можда горе по Романији (одакле сам иначе), од жира не печете ракију?“ Боравећи ових дана, поново у истом селу, приђе ми један од тадашњих гостију на слави и рече „ би ти ономад у вези оних букава у праву“. На моје питање зашто, слиједио је одговор „кубик буковине у Бихаћу прешао стотку, а код нас око 70КМ.“ Па шта има везе одговорио сам, „Пензије су вам повећане за 4 посто, а огрев поскупио за 40%. И тона пелета је тренутно скупља од тоне пшенице. Буде ли наредна зима са снијегом, погодоваће и једном и другом, пшеници да не мрзне, а пелету да му расте цијена.“ Није му овј пут било до смијеха. Како би се тек осјећали бањалучки пензионери (и остали прикључени на систем градског гријања) када би знали да приватној Топлани плаћају гријање 30 посто изнад економске цијене (која иначе обухвата све трошкове пословања). Ријешили изгледа прекодрински Срби да буду у тренду са осталим богатим свијетом. Хоће и они да имају милијардере, па макар јели коријење, како ономад рече онај политичар. Хоће ли ова власт изгледа боље исциједити паре народу, но што је у оној народној, Краљевић циједио воду из дренажине.

Др П. Петровић

Садржина СМС поруке од бизнисмена из Србије од 07.04.2017. а у вези изградње Еко-топлане у Бањојлуци, односно чланака „намагарчени Србин“.

СТИЦАЈЕМ ОКОЛНОСТИ ЈА БИХ ТРЕБАО ДА БУДЕМ АНГАЖОВАН НА ПРОЈЕКТОВАЊУ ВРЕЊАСТИХ ФИЛТЕРА. ТУ ТРЕБА ДА БУДЕ ИЗГРАЂЕНО ДЕСЕТ КОТЛОВСКИХ ЈЕДИНИЦА ПО 10 МЕГАВАТА. ЛОЖИШТЕ БИ РАДИЛИ НЕКИ ТИПОВИ КОЈИ БИ ПРЕУЗЕЛИ ГРЕЈАЊЕ, А ОСТАЛО ЈЕДАН МОЈ ПРИЈАТЕЉ. ГДЕ ЋЕ НАЋИ ТОЛИКУ СЈЕЧКУ?

АФОРИЗАМ: Средњевјековни владари су правили камене ћуприје, да народ лакше прелази Дрину, данашњи граде Каменград, да лакше пређу народ.

Приказ понашања „божијег роба“

Његошево брдо